

LUOMISESTA IKUISEEN ILOON

*Toiminnallisia raamattuopetuskertoja 3–6-vuotiaiden lasten
kristilliseen kasvatukseen*

Sanna Juhela ja Julia Rautanen
Opinnäytetyö, syksy 2010.
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä Kauniainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntau-
tumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Juhela, Sanna & Rautanen Julia. Luomisesta ikuiseen iloon. Toiminnallisia raamattuopetuskertoja 3–6-vuotiaiden lasten kristilliseen kasvatukseen. Kauniainen, syksy 2010. 42 sivua ja 1 liite.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Kauniainen, sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Tämä kahdeksan kerran pyhäkoulumateriaali on suunnattu 3–6-vuotiaiden parissa tehtävään kristilliseen työhön. Tavoitteinamme ovat pyhäkoulun raamattukeskeisyys ja lapsen kehitystason huomioiminen. Lisäksi materiaalin tarkoitus on antaa lapselle kokemus siitä, että Jumala rakastaa häntä ja että sekä hän itse että muut ihmiset ovat arvokkaita ja tärkeitä.

Kertojen aiheena on Raamatun punainen lanka kahdeksan teeman avulla: luominen, lankeemus, lupaus, liitto, laki, lunastus, lähetys ja ikuinen ilo. Teemoja käsitellään erilaisten menetelmien avulla. Jokaiseen kertaan kuuluu yllätyksiä sisältävä reppu, Raamatun lukua, keskustelua, laulua ja toimintaa. Repusta tulevien esineiden avulla havainnollistetaan aihetta lapsille. Kerran pituus on 20–30 minuuttia.

Teoriaosuudessa esitellään pyhäkoulutyön historiaa ja raamatullisia perusteita sekä kristillistä kasvatusta. Lisäksi kerrotaan alle kouluikäisen lapsen kehitystasosta ja lapsen tavoista oppia.

Kertoja on testattu Espoon kristillisessä päiväkodissa, Suomen Raamattuopiston pyhäkoulussa ja Kokemäen seurakunnan pyhäkoulussa. Materiaali on tarkoitettu käytettäväksi pyhäkouluissa, päiväkerhoissa, kristillisissä päiväkodeissa, leireillä ja kaikessa seurakuntien lapsityössä.

Asiasanat: kristillinen kasvatusta, pyhäkoulu, varhaiskasvatusta, Raamattu, leikki-ikäiset, produktiot, opetusaineisto.

ABSTRACT

Juhela, Sanna and Rautanen, Julia

Material for Sunday Schools.

42 p., 1 appendix. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This is a material for Sunday Schools for 3–6 years old children. The aim of the study is to teach the Bible in a way that children understand. The themes of the Sunday school sessions are creation, Fall, God's promise, law, covenant, redemption, mission and everlasting happiness.

The themes are dealt with using different methods. Every session contains a bag full of surprises, reading the Bible, conversation, songs and different activities. Every method helps children to learn more about God and his love. Each session takes 20–30 minutes. A child should also learn that he or she is valuable and important – and so are the other people in the world.

The theoretical part of the thesis deals with early childhood education, Christian education, Sunday schools and development in early childhood.

The sessions have been tested in a Christian day nursery in Espoo, Sunday schools of the Finnish Bible Institute and the parish of Kokemäki. This Sunday school material can also be used in any kind of Christian work with 3–6 years old children.

Keywords: Sunday school, Bible, children, production, early childhood

SISÄLTÖ

1 LÄHTÖKOHDAT	5
1.1 Materiaalin käyttö Suomen Raamattuopiston pyhäkoulutyössä	5
1.2 Pelastushistoriallinen raamatuntulkinta ja sen käyttö pyhäkoulussa	6
1.3 Aiempia opinnäytetöitä aiheesta.....	7
2 KRISTILLINEN KASVATUS.....	8
2.1 Kristillisen kasvatuksen määritelmiä ja käsitteitä	8
2.2 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet ja pyhäkoulun elementit	10
2.3 Hyvän ilmapiirin merkitys kristillisessä kasvatuksessa	12
3 PYHÄKOULUTYÖ	14
3.1 Pyhäkoulutyön raamatullisia perusteita	14
3.2 Pyhäkoulutyön historiaa	16
4 ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN KEHITYSTASO.....	18
4.1 Ajattelun kehitys ja maailmankuvan rakentuminen.....	18
4.2 Leikki-ian kehitystehtävät ja yliminän kehitys	20
4.3 Kielen kehitys ja sen tukeminen	21
4.4 Sosiaalinen kehitys.....	24
4.5 Leikin vaiheet	25
5 LAPSEN TAPOJA OPPIA.....	27
5.1 Lapsi oppii monipuolisen toiminnan kautta.....	27
5.2 Turvallisen ja innostavan ilmapiirin merkitys oppimiselle.....	28
5.3 Lapsi oppii leikin kautta	29
6 OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	31
6.1 Aiheen muodostuminen.....	31
6.2 Ideasta suunnitelmaksi.....	31
6.3 Materiaalia valmistuu.....	32
6.4 Työn eettisyyden pohdinta.....	33
6.5 Kertojen testaaminen	34
6.6 Työnjako.....	36
7 POHDINTA	37
LÄHTEET.....	40
LIITE 1: Luomisesta ikuiseen iloon -pyhäkouluateriaali	

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Materiaalin käyttö Suomen Raamattuopiston pyhäkoulutyössä

Opinnäytetyömme tilaaja on Suomen Raamattuopiston varhaisnuorisotyöntekijä Riitta-Maija Korhonen. Syksyllä 2007 Korhonen sanoi kaipaavansa uutta materiaalia pyhäkouluun ja toivoi materiaalin liittyvän vahvasti Raamattuun. Melko nopeasti pääsimmekin sopimukseen siitä, että teemme alle kouluikäisille suunnatun pyhäkoulumateriaalin, jonka teemana on Raamatun punainen lanka.

Suomen Raamattuopiston Säätiö on viidenteen herätysliikkeeseen kuuluva itsenäinen järjestö, joka omistaa Kauniaisissa sijaitsevan Suomen Raamattuopiston. Suomen Raamattuopiston Säätiö sitoutuu Raamattuun ja luterilaiseen tunnustukseen. Kristillisen järjestön tarkoituksena on ”julistaa evankeliumia, opettaa Raamattua, tarjota ihmisille hengellinen koti ja tukea lähetystyötä”. Suomen Raamattuopisto on kristillinen kansanopisto, jossa eri-ikäiset opiskelijat voivat opiskella muun muassa Avoimessa Raamattukoulussa tai Nuorten Raamatun peruskurssilla. (Suomen Raamattuopisto i.a; Vähäsarja 2008.)

Suomen Raamattuopistolla Kauniaisissa pidetään joka sunnuntai jumalanpalvelus. Saarnan aikana lapset pääsevät pyhäkouluun, joka pidetään kahdessa ryhmässä: alle kouluikäiset ja kouluikäiset. Pyhäkoulunopettajina toimivat vapaaehtoiset, joista osa on Suomen Raamattuopistolla järjestettävän peruskurssin ja samalla kampuksella toimivan Diakonia-ammattikorkeakoulun Kauniaisten toimipaikan opiskelijoita. (Korhonen 2010.) Työtämme käytetään siis näissä pyhäkouluissa, ja lisäksi se tulee Suomen Raamattuopiston internet-sivuille, josta kuka tahansa kiinnostunut voi sitä käyttää.

1.2 Pelastushistoriallinen raamatuntulkinta ja sen käyttö pyhäkoulussa

Luterilaisessa tunnustuksessa Raamattu on erittäin keskeisessä asemassa. Yksimielisyyden ohjeen mukaan se on ”ainoa sääntö ja ohje, jonka mukaan kaikki opit ja opettajat on koeteltava ja arvioitava”. Muut tekstit kertovat vain siitä, miten eri aikana elävät ihmiset ovat tulkinneet, eläneet ja ymmärtäneet uskoa ja Raamattua, mutta ne eivät koskaan voi nousta Raamatun rinnalle. (Yksimielisyyden ohje 2007, 427–428.)

Luterilaisesta käsityksestä nousee myös pelastushistoriallinen raamatuntulkinta. Sen mukaan Jumala ilmoittaa Raamatussa, miten aikoo Jeesuksen kautta pelastaa langenneen maailman. Tämän tulkinnan mukaan Raamatun punainen lanka voidaan ilmaista ytimekkäästi kolmella sanalla: generaatio, degeneraatio ja regeneraatio, eli luominen, syntiinlankeemus ja sen seuraukset sekä uudestiluominen Kristuksen kautta. Kaiken keskuksessa on siis Jeesus ja Jumalan pelastustyö. Tämä punainen lanka näkyy sekä Vanhassa että Uudessa testamentissa. (Eskola i.a.; Ranta 2004, 21–22.)

Erotuksena liberaaliin tulkintaan on se, että Raamattuun luotetaan Jumalan sana ja sen tapahtumia pidetään historiallisesti tosina. Ero literaaliseen eli kirjaimelliseen tulkintaan taas näkyy siinä, että pelastushistoriallisen tulkinnan mukaan Raamattu ei ole vain kokoelma lakeja ja pykälä. Raamattu on myös rosoinen kirja, jota tulisi ymmärtää sen kokonaisuudesta käsin. (Ranta 2004, 22.)

Pelastushistorialliseen raamatuntulkintaan perustuen Mallis Janatuinen on määritellyt Raamatun punaisen langan kahdeksan L-kirjaimella alkavan teeman avulla: luominen, lankeemus, lupaus, liitto, laki, lunastus, lähetys ja loppu (Janatuinen i.a.). Halusimme ottaa nämä kahdeksan ”ällä” pyhäkouluateriaalimme rungoksi, koska ne ovat selkeitä ja tiivistävät mielestämme hyvin sen, mistä Raamatussa ja kristinuskossa on kysymys. Pienillä lapsilla Raamatun kokonais kuvan hahmottaminen jää usein melko ohueksi. Lisäksi nämä teemat vastaavat Korhosen toiveeseen saada Raamattuun perustuvaa materiaalia. Loppu-teeman nimen päätimme kuitenkin vaihtaa, koska mielestämme olennaisinta

teemassa ei ole loppu vaan se, että kuolema on voitettu. Siksi vaihdoimme nimeksi ikuinen ilo.

Teemat pyrimme toteuttamaan yhdistämällä perinteistä pyhäkoulua ja raamat-
tuopetusta nykyaikaiseen pedagogiikkaan. Tarkoituksenamme ei ole rajata ma-
teriaalia pelkästään pyhäkoulujen käyttöön. Sitä voi vapaasti käyttää myös kris-
tillisissä päiväkodeissa, kerhoissa, leireillä tai missä tahansa, missä lapsille ha-
lutaan opettaa Raamattua. Materiaalista voi myös ottaa jonkun elementin osaksi
opetusta, vaikka ei haluaisi toteuttaa kertoja sellaisenaan. Materiaali on siis var-
sin monikäyttöinen kaikessa kristillisessä lapsityössä. Toivomme, että mate-
riaali voisi olla kaikkien kristillisten toimijoiden käytössä.

1.3 Aiempia opinnäytetöitä aiheesta

Diakonia-ammattikorkeakoulussa Kauniaisten toimipaikassa on lähivuosina teh-
ty ainakin kaksi opinnäytetyötä, jotka aiheiltaan muistuttavat meidän työtämme.
Aro ja Nykvist ovat tehneet kahdeksan kerran pyhäkouluateriaalin vironkieli-
seen seurakuntaan (Aro & Nykvist 2009). Yhteistä opinnäytetöissä on kertojen
määrä ja ikäryhmä. Myös osa elementeistä on yhteisiä, esimerkiksi molemmis-
sa on opetus ja toiminnallinen osuus. Aron ja Nykvistin työ on kuitenkin kohdis-
tettu rajatummalta ryhmälle lapsia. Heillä oman tuotoksen pääpaino on Nykvistin
tekemissä kuvissa, kun taas monet leikit ja laulut on otettu valmiina.

Reetta Leppänen on tehnyt vuonna 2007 pyhäkouluateriaalin New Yorkin
suomalaiseen seurakuntaan. Opinnäytetyössä ei käy ilmi iällinen kohderyhmä,
joka meillä taas on selvempi. Pyhäkoulusta saa myös mukaan askartelun, joka
omalta osaltaan tukee pyhäkoulun mielekkyyttä. (Leppänen 2007.) Meidän py-
häkouluissamme muisto jää pyhäkoulutilan seinälle, jotta teemoihin on helppo
palata seuraavalla kerralla. Emme myöskään halua askarella joka kerta, koska
pienien lasten kohdalla toisenlainen ja monipuolisempi toiminta tulee mieles-
tämme oppimista paremmin.

2 KRISTILLINEN KASVATUS

2.1 Kristillisen kasvatuksen määritelmiä ja käsitteitä

Uskonnollinen kasvatus on kasvatusta, jonka lähtökohdat ovat tietyssä tunnustuksessa tai perinteessä. Myös kristillinen kasvatus on yksi tunnustuksellisen uskonnollisen kasvatuksen muoto. (Muhonen & Tirri 2008, 66) Uskontokasvatuksen tavoitteena taas on auttaa lapsen omaa identiteettiä vahvistumaan, parantaa erilaisten kulttuurien ymmärtämistä ja lisätä suvaitsevuutta ja empatiaa. Uskontokasvatus on osa yhteiskunnan kasvatus- ja opetusjärjestelmien antamaa kasvatusta. (Lastenkirkko i.a.)

Uskontokasvatus on tärkeä asia tänä päivänä, koska suomalainen yhteiskunta on moniarvoinen ja monikulttuurinen. Lapsella on oikeus omaan uskontoon, ja kasvattajilla on velvollisuus mahdollistaa se. (Kangasmaa, Petäjä, Vuorelma 2008,36–39.) Pyhäkoulumateriaalissamme on kyse tunnustuksellisesta uskontokasvatuksesta, joten se ei välttämättä sellaisenaan sovi monien päiväkotien ohjelmaan.

Kristillisellä kasvatuksella on monta erilaista määritelmää. Se voi olla kristillisen perinteen välittämistä, jolloin edellinen sukupolvi pyrkii siirtämään omaksumiaan asioita mahdollisimman muuttumattomina seuraavalle. Toinen määritelmä kristilliselle kasvatukselle on uskoon kasvattava uskontokasvatus tai kasvatus, joka saa aikaan kristillistä oppimista. Kuitenkaan uskoa ei voida kristillisen ajattelun mukaan synnyttää, vaan se on aina Jumalan lahjaa. Siksi uskontokasvatusta olisi hyvä tarkastella myös uskonnon avulla kasvattamisen näkökulmasta. Uskontokasvatuksella voidaan tukea ihmisen kasvua, vaikka hän ei omaksuisikaan uskontoa. (Muhonen & Tirri 2008, 67.)

Seurakunnan kasvatustoimintana kristillinen kasvatus voidaan samaistaa seurakunnan jäsenille annettavaan kasteopetukseen. Silloin tavoitteena on tukea

sekä uskoon kasvamista että siinä pysymistä. Kasvatuksen kristillisuus ei riipu osallistujajoukosta vaan kirkon olemuksesta ja tehtävästä. Voidaan ajatella, että kasvatusta on kristillistä silloin, jos kasvattajan edustamat arvot ja käsitykset ihmisestä ja maailmasta ovat kristinuskon mukaisia. Tällöin kirkon kasvatustoiminta ei ole kristillisen kasvatuksen ainoa ilmenemismuoto. (Muhonen & Tirri 2008, 67.)

Kristillistä kasvatusta voivat antaa myös muut tahot, esimerkiksi päiväkodit. Tärkeää on huomata se, että kristillisessä kasvatuksessa ei ole omaa oppia opetuksesta eli didaktiikkaa eikä pedagogiikkaa eli oppia kasvatuksesta. Kristillisen kasvatuksen keskiössä ovat sen sisältö ja tavoite, joiden on oltava kristilliset. Kasvatusmenetelmät ovat välineitä, joilla pyritään saavuttamaan kasvatus-tavoitteet. Kristillinen kasvatusta ei ole vain Raamattuun tutustumista tai hyvien käytöstapojen opettelemista, vaan kokonaisvaltaista yhdessä elämistä, jossa turvallisella ja lämpimällä ilmapiirillä on tärkeä osa. Kristillisellä kasvatuksella voi olla koko elämää kantava merkitys. (Muhonen & Tirri 2008, 82; Räsänen 2008, 287–288)

Wille Riekkinen puolestaan toteaa, että kristillisen kasvatuksen raamattuteologi-sina lähteinä ovat ”uskosta kumpuava solidaarisuus toisia ihmisiä kohtaan ja itsensä likoon laittaminen lähimmäisen auttamiseksi”. Riekkisen mielestä kasvatuksesta kristillistä ei tee se, että kasvattajan avulla siteerataan raamatunlauseita tai uskonoppeja, vaan kasvattajien on keskityttävä julistamaan Jumalan rak-kautta arjessa. Kristillisessä kasvatuksessa halutaan, että lapset ja nuoret rakentaisivat koko elämän kestävän perustan kristilliseen uskoon ja eivät eläisi vain itselleen vaan myös muille. Kun tähän asiaan pyritään, saattaa raamattuteologiasta kumpuava korostus osua ihmiseen. Tällöin ihminen oivaltaa, mistä on kysymys sanoissa ”Kristus on kuollut kaikkien puolesta, jotta ne, jotka elävät, eivät eläisi itselleen vaan hänelle, joka on kuollut ja noussut kuolleista heidän tähtensä” (2.Kor.5:15). (Riekkinen 2008 85–92.)

Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet laatimaan materiaalit niin, että ne tukevat lasten kasvamista kristilliseen uskoon ja siinä pysymistä. Pyrimme myös

välittämään lapsille niitä kristillisiä asioita, joita olemme itse oppineet, vaikka olemmekin lasten nuoren iän vuoksi yksinkertaistaneet asioita melkoisesti. Taivoitteenamme on kuitenkin ollut, että pääasiat valitsemistamme teemoista tulevat selville. Kokonaisvaltaista uskonnon avulla kasvattamista sen sijaan ei ainaakaan kovin laajasti pääse tapahtumaan, koska lasten kanssa vietetty aika on niin vähäinen. Jos me tai pyhäkoulunopettajat näemme lapsia esimerkiksi kerran viikossa 20 minuuttia, vaikutus lapsen koko kasvuun ja kehitykseen ei ole kovin suuri.

2.2 Kristillisen kasvatuksen ulottuvuudet ja pyhäkoulun elementit

Kristillistä kasvatusta voidaan hahmottaa kuuden ulottuvuuden avulla. Nämä ulottuvuudet ovat opillinen, rituaalinen, kokemuksellinen, eettis-moraalinen, huolenpidollinen ja pedagoginen. (Muhonen & Tirri 2008, 77–78.) Kaisa Lindgren taas määrittelee pyhäkoulun neljä elementtiä, jotka ovat hänen mukaansa juhla, ihmettely, ”tykkääminen” ja rituaalit. Juhlan aiheena on Jeesuksen ylösnousemus ja sitä voidaan juhlia yhdessä muiden kanssa. Lasten juhlaan kuuluu niin pyhyiden kokemista ja hiljaisuutta kuin myös leikkiä ja tunteiden ilmaisua. (Lindgren 1997, 137)

Opillisessa ulottuvuudessa on kyse kristinuskoon kuuluvista opeista ja uskomuksista sekä niiden välittämisestä. Kristillisessä kasvatuksessa välitetään kasvatettaville kuvaa hyvästä ja rakastavasta Jumalasta. Keskeinen asema on raamatunkertomuksilla. Raamattu on kirja, joka kertoo Jumalan toiminnasta ihmiskunnan eri vaiheissa. Vaikka kasvattaja ei voikaan synnyttää uskoa kasvatettavissaan, hän voi kertoa heille Raamatusta ja saattaa heitä Jumalan sanan puhuteltaviksi. (Muhonen & Tirri 2008, 77–78.) Juuri tästä myös materiaalisamme on kyse. Haluamme eri tavoin tehdä Raamattua tutummaksi ja ymmärrettävämmäksi lapsille. Pääpaino on luonnollisesti Jumalan rakkaudessa meitä ihmisiä kohtaan.

Kirkkovuoden seuraaminen, jumalanpalvelukset, rukoileminen ja erilaiset hengelliset laulut ovat esimerkkejä rituaaleista eli tavoista ja perinteistä. Rituaalit tarjoavat lapselle kokemuksia ja turvallisuutta. (Muhonen & Tirri 2008, 78.) Lindgrenin mukaan rituaalit ovat väline, jonka kautta lapsi kasvaa seurakuntayhteisöön. On kuitenkin tärkeää, että lapsi ymmärtää rituaalien merkityksen. (Lindgren 1997, 140).

Pyhäkouluissa on usein vahvat perinteet esimerkiksi aloituksessa. Usein pyhäkouluihin liitetään kynttilät ja valkoinen alttariliina. Vaikka rituaaleissa on myös puolensa, olemme tässä materiaalissa tietoisestikin pyrkineet välttämään näitä perinteitä ja tekemään asiat uudella tavalla. Mikään ei silti estä pyhäkoulunopettajaa sytyttämästä kynttilää, mikäli kokee sen tärkeäksi, vaikka sitä ei ohjeissa neuvotakaan. Eri kerroissa runko on silti hyvin samanlainen, jolloin pyhäkoulu saa rituaalinomaisia piirteitä ja lapsille tärkeää toistuvuutta. Kaikkia kristinuskon perinteitä emme toki ole halunneet hylätä, vaan esimerkiksi alkurukous ja Raamatun luku ovat pyhäkoulun tärkeitä osia.

Eettis-moraalinen ulottuvuus eli eettiset periaatteet ja moraalinen toiminta kuuluvat osana kristilliseen kasvatukseen. Kasvattajan tehtävänä on ohjata kasvatettavia kohti hyvää ja oikeaa, välittää heille tärkeitä arvoja ja opettaa hyviä tapoja. (Muhonen & Tirri 2008, 79–80.) Etenkin Laki- ja Lankeemus-teemoissa käsittelemme oikeaa ja väärää. On tärkeää, että lapsi oppii tietämään, miten on hyvä elää ja miten ei. Näitä asioita lapsi oppii kuitenkin parhaiten kotona ja päivähoitossa, joissa kasvattajilla on huomattavasti enemmän aikaa viettää lapsen kanssa. Pyhäkoulukertojemme kautta haluamme tuoda erittäin tärkeänä esille myös armon näkökulman. Lapsen täytyy saada tietää, että väärin tehneenäkin hän on tervetullut Jumalan luokse.

Ihmettely on lapselle luonnollista. Hän ihmettelee suuria ja pieniä asioita ja hahmottaa maailmaa kysymystensä avulla. Hän myös haastaa aikuisen kyselemään ja etsimään vastauksia kanssaan. Usein ihmettely johtaakin oivallukseen, ja sitä kautta kyseleminen on tärkeä väline oppimisessa. Myös yllätyksellisyys esimerkiksi kerronnassa ja toteutuksessa on käyttökelpoinen tapa saada

lasten huomio, sillä he nauttivat yllätyksistä. (Lindgren 1997, 138–139). Siksi olemme ottaneet mukaan repun, josta tulee yllätyksiä.

2.3 Hyvän ilmapiirin merkitys kristillisessä kasvatuksessa

Kasvatussuhteen emotionaalinen ilmapiiri sekä Jumalan rakkaus ja läsnäolo sisältyvät kokemukselliseen ulottuvuuteen. Kristillisen kasvatuksen avulla on mahdollista tarjota lapselle kokemus turvallisesta ja rakastavasta Jumalasta. Kristillinen kasvatusta parhaimmillaan on luonteva osa arkea ja jokapäiväistä elämää. Siihen kuuluu lämmin ja turvallinen ilmapiiri sekä huolenpito ja rakkauksen osoittaminen. (Muhonen & Tirri 2008, 79–81.) Samaa turvallista ilmapiiriä tarkoittaa myös Kaisa Lindgren määritellessään pyhäkoulun elementiksi tykkäämisen (Lindgren 1997, 138).

Inhimillisen rakkauden kokemus on tärkeä, jotta lapsi voi uskoa Jumalan rakkauteen. Turvalliset suhteet vanhempiin ovatkin turvallisen uskon kokemisen perusta. Terveen uskonnollisen kehityksen pohjana ovat ympäristön antama hyväksyntä ja erilaisuuden ymmärtäminen, joita tarvitaan normaaleiden tunne-elämysten syntymiseen. (Kinnunen 1996, 15.) Siksi pidämme erittäin tärkeänä sitä, että lapsi saa kokemuksen siitä, että on hyväksytty. Vaikka puhumme lankeemuksesta, pääpaino on Jumalan armossa eikä ihmisen syntisyydessä.

Kristillisellä kasvatuksella on arvolähtökohtia ja tavoitteita. Pedagogisella ulottuvuudella tarkoitetaan toteuttamiseen liittyviä sisällöllisiä ja menetelmällisiä ratkaisuja sekä niiden taustalla vaikuttavia periaatteita ja lähtökohtia. Tässä ulottuvuudessa tuodaan korostetusti esille kasvattajan rooli. Kasvattajan oma usko ei Muhosen ja Tirrin mukaan ole edellytys kristillisessä kasvatustyössä toimimiselle. Kasvatusta edellyttää kuitenkin sitoutumista yhteisesti sovittuihin arvoihin ja päämääriin sekä asiantuntijuuden ylläpitämistä. (Muhonen & Tirri 2008, 81.)

Olemme osittain samaa mieltä Muhosen ja Tirrin kanssa. Pedagogiset lähtökohdat ovat tärkeitä kasvatuksessa ja arvoihin sitoutuminen on olennaista. Kui-

tenkin mielestämme myös kasvattajan oma usko on edellytys sille, että kasvatustyö on kristillistä. Varmasti muukin kuin tunnustava kristitty pystyy opettamaan lähimmäisenrakkaudesta ja kasvattamaan lasta rakkaudellisesti. Kuitenkin Jumalasta ja Jumalan rakkaudesta puhuminen tuntuu valheelliselta, jos itse ei usko edes Jumalan olevan olemassa. Omat arvot heijastuvat valintojen kautta toisiin ihmisiin ja tässä tapauksessa lapsiin.

Saara Kinnusen mukaan pieni lapsi uskoo, mitä hänen vanhempansakin uskovat ja oppii tapoja vanhemmiltaan. Jos usko on itsestään selvä osa vanhempien elämää, se on sitä myös lapselle. Toisaalta uskon kasvun tueksi riittää yksikin aikuinen, joka elää uskoaan lapsen lähellä, keskustelee uskonasioista lapsen kanssa ja auttaa kokemaan uskoa elämyksellisesti. Myös pyhäkoulunopettaja voi olla tällainen aikuinen. (Kinnunen 1996, 14–15.)

On erittäin tärkeää muistaa, kuinka isossa osassa tunne-elämykset ovat lapsen ajattelussa. Kun lapselle välitetään uskoa, olennaisinta ei ole, mitä sanotaan, vaan millainen ihminen Jumalasta puhuu. Kun suhtautuminen lapseen on lämmintä ja rakkaudellista, lapsi saa myönteisiä kokemuksia uskosta. (Kinnunen 1996, 21.)

Puitteet luodaan jokaisessa pyhäkoulussa erikseen ja jokainen opettaja vaikuttaa paljon siihen, millainen lapsen pyhäkoulukokemus on. Olemme kuitenkin pyrkineet suunnittelemaan kerrat niin, että niissä on tuttuja elementtejä, kuten rukousta ja joka kerta samalla sävelellä laulettava laulu. Kerroissa on myös lapsia kiinnostavia jännittäviä elementtejä, kuten reppu, josta tulee erilaisia esineitä. Harras tunnelma alttareineen ja kynttilöineen on pienemmässä roolissa kuin monessa pyhäkoulussa on totuttu. Sen sijaan haluamme tuoda lapselle Jumalan rakkauden kokemuksen lisäksi myös elämyksen siitä, että pyhäkoulussa ja seurakunnassa yleensäkin tehdään mukavia asioita. Hiljentyemisellä on paikkansa, mutta 3-vuotiaan aika käy pitkäksi, jos hän joutuu vain istumaan ja kuuntelemaan.

3 PYHÄKOULUTYÖ

Kaisa Lindgrenin mukaan pyhäkoulu on lasten oma jumalanpalvelus, joka koontuu säännöllisesti kerran viikossa. Pyhäkoulun tarkoituksena on antaa opetusta ja hoitaa lasta ”siinä yhteisössä, jonka jäseneksi hänet on kastettu” sekä kasvattaa lasta ”seurakunnan yhteyteen, sen jumalanpalveluselämään ja yhteiseen uskoon”. Pyhäkoulu on myös yksi keino tavoittaa syrjäytymisvaarassa olevia lapsia seurakunnan ja lähimmäisten yhteyteen. (Lindgren 1997, 136)

Perinteiselle pyhäkoululle on tullut paljon vaihtoehtoja, kuten perhe-, kerho-, kaakao-, kielikyöpy-, seikkailu- ja retkipyhäkoulut sekä valmiissa ryhmissä järjestettävät pyhäkoulut. Jossain on järjestetty jopa kirjepyhäkouluja, joissa opettaja ja lapset ovat yhteydessä kirjeen välityksellä. Kokoontumisia voi olla myös leikkikentällä ja puistoissa tai vanhainkodeissa yhdessä vanhusten kanssa. Pyhäkoulusihteeriltä ja -opettajilta vaaditaan luovuutta ja rohkeutta uusien pyhäkoulutapojen etsimisessä. Tärkeää on sitoutua seurakunnan uskoon ja välittää sitä lapselle tavalla, joka kunnioittaa häntä. Toiminnan tavat ovat joustavat, ja pyhäkoulu onkin helppo käynnistää paikassa, jossa sitä tarvitaan. (Lindgren 1997, 141; Kristillinen kasvatus 2-3/2001)

Valmistamamme materiaali on paluuta pyhäkoulutyön juurille. Materiaalin opetukset pohjautuvat Raamatun punaiseen lankaan. Olemme kuitenkin pyrkineet käyttämään myös uudenlaisia menetelmiä. On hyvä, että pyhäkoulutyö hakee uusia menetelmiä ja näin pysyy ajan hermoilla. Kristinuskon sisältö ei kuitenkaan muutu.

3.1 Pyhäkoulutyön raamatullisia perusteita

Jeesuksen luo tuotiin lapsia, jotta hän koskisi heihin. Opetuslapset moittivat tuojia, mutta sen huomattessaan Jeesus närkästyi ja sanoi heille: ”Sallikaa lasten tulla minun luokseni, älkää estäkö heitä. Heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta. Totisesti: joka ei ota Jumalan valtakuntaa vastaan niin kuin lapsi, hän ei sinne pääse.” Hän ot-

*ti lapset syliinsä, pani kätensä heidän päälleen ja siunasi heitä.
(Mark.10:13–16.)*

Tässä raamatunkohdassa Jeesus ei pelkästään anna lasten tulla luokseen vaan jopa asettaa heidät uskon esikuviksi aikuisille. Juutalaisten mukaan Jumalan valtakunta otettiin vastaan lakia noudattamalla ja sitä varten laki täytyi tuntea tarkoin. Juutalaisuudessa ajateltiin, ettei lapsi voinut päästä Jumalan valtakuntaan, koska ei tiennyt, mitä laki vaatii eikä osannut noudattaa sitä. Lapsi elää muiden varassa ja ottaa vastaan sitä mitä hänelle annetaan. Jeesus asettaakin juuri lapset esimerkiksi siitä, miten valtakunta on otettava vastaan. (Lasten keskus 1983, 13.) Jos lapsi on todellinen esimerkki siitä, millaisten on Jumalan valtakunta, on selvää, että myös heille kuuluu oikeus kuulla Jumalan Sanaa ja olla yhteydessä häneen rukouksen kautta. Pyhäkoulussa on kyse juuri tästä. Lasta opetetaan tuntemaan Jeesus.

Raamatusta ei kuitenkaan puhuta mitään pyhäkoulusta. Perusteluksi pyhäkoululle ei siis voida sanoa, että sitä pidettiin jo Raamatun aikana. Jeesus kuitenkin antaa selvän käskyn:

Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti. (Matt.28:19–20.)

Kun Jeesus selvästi haluaa lapset yhteyteensä, ei ole mitään syytä epäillä, ett-eikö tämä kohta koskisi myös lapsia. Pyhäkoulu on Raamatun lähetyskäskyn opetusosuuden täyttämistä. Yhtä hyvin tämä opetus voi tapahtua päiväkerhoissa tai leireillä, mutta on selvää, että lapsia tulee opettaa kristinuskon asioista.

1980-luvulla kirjoitetun Pyhäkoulunopettajan käsikirjan mukaan pyhäkoulun, kuten myös muiden kirkon työmuotojen, perusta nousee yksinkertaisesti ”siitä, mitä Jeesus Kristus teki ja sanoi ja siitä, miksi Jumala oli hänet maailmaan lähettänyt”. Kaiken lähtökohta on siis se, että Jeesus on kuollut puolestamme ja tätä ilosanomaa on julistettava. Pyhäkoulussa usko Jeesukseen voi tulla konkreettiseksi. (Lasten Keskus 1983, 11.)

3.2 Pyhäkoulutyön historiaa

Suomalaisen pyhäkoulun juuret ulottuvat 1500-luvulle. Alusta asti sen merkittävä sosiaalinen tehtävä on ollut ”ohjata lapsia ja nuoria hyvien harrastusten pariin”. Ennen pyhäkoululla on ollut myös alkeisopetuksellinen tehtävä, kun se syntyi koulujen ja kinkereiden rinnalle opettamaan lapsille lukutaitoa ja kristinopin alkeita. (Lindgren 1997, 141).

1800-luvulla pyhäkoulusta tuli lasten hartaushetki pyhäkoulun luonteesta käydyn keskustelun tuloksena. Etusijalla olivat raamatunkertomukset ja vasta sen jälkeen katekismusläksyt. Tarkoituksena oli kasvattaa lasta seurakuntaelämään ja kirkolliseen jumalanpalvelukseen. Vasta 1921 pyhäkoulu kuitenkin vapautettiin alkeisopetustehtävästä oppivelvollisuuslaissa. 1900-luvulla vahvistui näkemys, että pyhäkoulu on lasten jumalanpalvelus. (Lindgren 1997, 141–142).

1990-luvun lamavuodet toivat niin pyhäkoulutyölle kuin muillekin seurakunnan työmuodoille ennalta arvaamattomia ongelmia. Vuosien aikana vanhempien henkisiä ja fyysisiä voimavaroja kuluttivat loppuun taloudellinen tiukkuus, työttömyys ja pelko työpaikan menettämisestä. Tiukkoina vuosina oli aluksi vaikeaa uskoa joidenkin perheiden suorastaan näkevän nälkää. (Lindgren 2000, 10)

Kaakaopyhäkoulut saivat alkunsa, kun seurakunnissa mietittiin keinoja auttaa näitä lapsia ja vanhempia. Kaakaopyhäkoulussa vastataan lapsen perustarpeisiin: yksinäisyyden lievittämiseen, nälän poistamiseen, henkiseen tukemiseen ja tarvittaessa avunsaantikanavien etsimiseen. Toimintaan kuuluu myös oleellisena osana kristillisen identiteetin sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen. Kun lapsi kokee kuuluvansa ja olevansa tervetullut yhteisöön, jossa hänestä välitetään, hän saa tukea identiteettinsä vahvistumiseen. (Lindgren 2000, 9-10.)

Sama haaste seurakunnissa on vielä tänäänkin. On otettava huomioon perheiden tarpeet, jotta he voisivat ottaa vastaan sanoman rakastavasta Jumalasta. Opinnäytetyömme ei varsinaisesti ole kaakaopyhäkoulun mallin mukainen, mutta suosittelemme pyhäkoulunopettajille välipalan tarjoamista, mikäli siihen on

aikaa. Materiaalissamme ja kaakaopyhäkoulussa on yhteistä toive siitä, että lapsi saa kokemuksen hyväksynnästä ja siitä, että hän on Jumalan luoma ja rakastama.

4 ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN KEHITYSTASO

4.1 Ajattelun kehitys ja maailmankuvan rakentuminen

Maailmankuvan avulla ihminen jäsentää elämäänsä. Lapsen kasvattaminen onkin etenkin lapsen maailmankuvan kehittämistä. Maailmankuva on henkilön käsitys ”omasta minästä, ihmisistä, yhteiskunnasta, luonnosta ja kulttuurista”. Tunteet, oppiminen ja lapsen näkemät ja kokemat asiat liittyvät maailmankuvaan. Ne ohjaavat, mihin lapsi kiinnittää huomiota sekä miten hän havainnoi tilanteita ja jäsentää havaintonsa. Maailmankuva rakentuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kehittynyt maailmankuva antaa hyvät edellytykset toimia ihmisten kanssa ja tarkoituksenmukaisesti. Maailman ja elämän ymmärtämisen avulla lapsi voi helpommin sopeutua ulkopuolelta tuleviin ehtoihin. (Piironen-Malmi ym. 2008, 65.)

Pyhäkoulumateriaalimme auttaa lasta rakentamaan kristillistä maailmankuvaa. Toivomme, että lapsi voisi nähdä itsensä rakastettuna ja muut ihmiset tärkeinä ja myös rakastamisen arvoisina. Samalla lapsi oppii ymmärtämään sitä kulttuuria, johon hän kasvaa. Vaikka kristinusko ei enää ole suomalaisessa kulttuurissa niin keskeisessä asemassa kuin ennen, aikanaan maatamme on rakennettu sen pohjalle.

Lapsen ajattelu muodostuu kokemuksista ja elämyksistä ja kehittyy sellaisen toiminnan kautta, joka ohjaa lasta toiminnallisuuteen ja omakohtaiseen tekemiseen. Psykkisen, sosiaalisen ja fyysisen kasvun tukemisen lisäksi kasvattajan tulisi kiinnittää huomio myös kognitiiviseen kasvuun ja kehitykseen. Lapsi jäsentää ulkoista todellisuutta ajattelunsa avulla. Siksi ajattelu on yhteydessä lapsen kykyyn käsittää maailmaa ja sen ilmiöitä. (Piironen-Malmi ym. 2008, 65.)

Tärkeää onkin, että lapsi saa myös pyhäkoulussa osallistua ja ajatella asiat omasta kokemusmaailmastaan käsin. Siihenkin olemme pyrkineet esimerkiksi repulla, jonka esineistä on mahdollista keskustella lasten kanssa. Testates-

samme materiaalia huomasimme, kuinka tämä keskustelu auttaa lasta jäsentämään asioita. Esimerkiksi lunastuksesta puhuttaessa puhdas ja likainen paita virittivät lapsissa vilkasta keskustelua. He pohtivat, miten sydän voidaan pestä ja täytyykö sitä varten laittaa koko ihminen pesukoneeseen. Myös lakikerran piirtäminen tähtää siihen, että lapsi voisi itse luoda merkityksen tärkeimmille käskyille ja piirtää, mitä ne tarkoittavat hänen elämässään.

Noin kolmen vuoden iässä lapsen mielikuvitus syttyy. Mielikuvituksen myötä lapsessa kehittyvät myös huumorintaju ja kyky ottaa toiset huomioon. (Brazelton 1994, 218–219.) Lapsen maailma eroaa paljon aikuisten rationaalisesta, loogisesta ja käsitteellisestä maailmasta. Lapsen tietoisuus sisältää huomattavasti enemmän kuvia kuin aikuisen tai kouluikäisen lapsen. (Dunderfelt 1997, 79, 83.) Siksi kuvilla ja konkreettisuudella on erityisen suuri merkitys.

Piaget'n mukaan 2–7-vuotiaan lapsen ajattelu on esioperationaalisessa vaiheessa. Lapsi näkee asiat vain omasta näkökulmastaan eikä hän pysty kunnolla asettumaan muiden asemaan. Lapsi ei vielä ymmärrä pysyvyyden käsitettä eikä pysty erottamaan ajatusta ja tekoa toisistaan. Lapsi ymmärtää sanoja ja numeroita, mutta ei niiden taustalla olevaa logiikkaa. Hän ei ajattele kovin johdonmukaisesti. (Pruuki 2010, 225.)

Nils G. Holmin mukaan teologisten käsitteiden ymmärtäminen edellyttää formaalisten operaatioiden vaihetta, joka saavutetaan yleensä murrosiässä (Holm 2004, 29). Niinpä emme keskity materiaalissamme niinkään käsitteisiin, vaan pyrimme antamaan lapsille hyvän kokemuksen Jumalasta ja seurakunnasta ja samalla tuomaan esille Raamatun tärkeitä tapahtumia. Vaikka lapsi ei pystyisi vielä ymmärtämään kaikkea, koemme, että on tärkeää antaa heille jonkinlainen kokonaiskäsitys Raamatusta ja pelastushistoriasta. Silloin lapsi saa pohjatiedot, joiden päälle on helppo rakentaa myöhemmin.

4.2 Leikki-ikä kehitystehtävät ja ylimmän kehitys

Eriksonin mukaan lapsen elämänpiiri laajentuu leikki-ikässä eli 3–6-vuotiaana ja hän kiinnostuu uusista asioista. Lapsi on innokas tutkimaan itseään ja ympäristöään, ja sitä kautta hän sisäistää ympäristönsä sääntöjä, normeja ja käyttäytymistapoja. Lapsi oppii käyttämään toimintansa ohjaukseen muilta opittuja normeja, ja niistä muodostuu lapselle omia psyykkisiä rakenteita. Näin hän sopeutuu paremmin ympäristön odotuksiin. (Dunderfelt 1997, 248; Himberg ym. 1998, 28.)

Lapsen toiminnalle asetetaan kuitenkin myös rajoitteita. Tämän ikäkauden kehitystehtävä kuvataan sanoilla aloitteellisuus – syyllisyys. Jos lapsen toimintaa, etenkin tunneilmaisuja, rajoitetaan liikaa, lapsi saattaa myöhemmin kokea syyllisyyttä niiden takia. Jos lapsi ratkaisee kriisin positiivisesti, hän saa elämyksen oman toiminnan merkityksestä ja hänessä kehittyy oikeanlaista määrätietoisuutta. Lapsi pystyy kuvittelemaan ja toteuttamaan suunnitelmiaan ja päämääriään ilman rangaistuksen ja syyllisyyden pelkoa. Jos sen sijaan lapsi kokee liian paljon estoisuutta, se estää toimintaa ja saa lapsessa aikaan turhia syyllisyyden tunteita. (Dunderfelt 1997, 248; Himberg ym. 1998, 28.) Viisivuotias lapsi pystyy kuitenkin kokemaan myös tervettä syyllisyyttä silloin, kun loukkaa toisia (Aaltonen ym. 2008, 35).

Ei siis ole ollenkaan samantekevää, miten 3–6-vuotiasta lasta opetetaan. Tässä iässä on erityisen tärkeää opettaa lasta siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Kuitenkin turhaa syyllistämistä on syytä välttää, jotta lapsen itsetunto kehittyisi terveeksi. Tässä onkin kristillisen kasvatuksen haaste. Etiikan opettamisen lisäksi on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota lapsen hyviin puoliin ja tukea uusien asioiden tutkimista ja oivaltamista. Kristillinen käsitys perisynnistä ja jokaisen syyllisyydestä sekä toisaalta armosta ja anteeksiannosta voi olla pienelle lapselle liian monimutkainen. Sen sijaan voi opettaa yksittäisissä teoissa, mikä on oikein ja mikä väärin. Samalla lapsi oppii anteeksiannon merkityksen, kun väärin tehneenäkin on rakastettu. Tässä kristillinen kasvatusta ei paljonkaan eroa tavasta, jolla lapsia yleensä kasvatetaan vaikkapa suomalaisissa päiväkodeissa.

3–6 vuoden iässä lapsen yliminä kehittyä voimakkaasti. Käsitteellä tarkoitetaan omaa psyykkistä kontrollia ja sensuuria. Lapsi haluaisi toimia, kuten itse haluaa, mutta perheellä on tietyt säännöt, asenteet ja käyttäytymistavat. Parivuotiaana käytetty mielihyväteriaate ei enää sovi perheeseen ja yhteiskuntaan. Niinpä lapsi omaksuu realiteettiteriaatteen, toiminnan normien mukaan. Se omaksutaan, kun lapsi kapinoi rajoja vastaan, mutta vanhemmat pitävät niistä kiinni. Toinen askel on se, että lapsi liittyy normit omaan sisäiseen maailmaansa, osaksi ajatteluaan, puhettaan ja mielikuviaan. Vasta kolmannessa vaiheessa lapsi on sisäistänyt normit niin, että ne ovat olennainen osa lapsen omaa sisäisyyttä ja lapsi käyttäytyy ympäristön vaatimalla tavalla. (Dunderfelt 1997, 79–80.)

Yliminän suotuista kehitys tällä tavalla auttaa lasta saavuttamaan piirteitä, joita hän tarvitsee kehityksensä perustaksi. Lapsi kokee itsensä hyväksytyksi ja osaksi sosiaalista kokonaisuutta, perhettä. Lapsi on oma itsensä ja itsenäinen, mutta silti riippuvainen ympäristöstään ja perheenjäsenistään. Lapsi muodostaa sosiaalisen identiteetin ja hänelle on muodostunut omantunnon perusta. Hän saavuttaa myös jonkinlaisen sukupuolisen identiteetin ja alkaa tulla enemmän tytöksi tai pojaksi. 5-7-vuotiaana lasten leikit muuttuvat heidän sukupuoltaan vastaaviksi. Yliminä rajaa yksilöllisyyttä ja spontaanisuutta, mutta auttaa lasta tulemaan toimeen muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Se antaa rajat, joissa yksilöllisyys voi kehittyä. Liian kovat tai löysät rajat voivat haitata yliminän kehitystä. Jos yliminä on liian heikko, siitä voi seurata piittaamattomuutta, itsekeskeisyyttä ja empatian puutetta. (Dunderfelt 1997, 80–81.)

4.3 Kielen kehitys ja sen tukeminen

3–6 vuoden iässä lapsi oppii puheessaan irtautumaan tästä hetkestä. Hän voi kertoa ymmärrettävästi menneisyydestä ja tulevaisuudesta. Sanavarasto koostuu jo yli 2000 sanasta ja lauseissa on monipuolisia kieliopillisia rakenteita. Lapsi huomaa, että ihmiset eivät osaa lukea hänen ajatuksiaan ja että eri ihmiset voivat liittää samoihin sanoihin eri merkityksiä. Puhe on tietoisempaa ja selittä-

vämpää kuin aiemmissa vaiheissa. (Dunderfelt 1997, 74.) Kohderyhmämme lapset ovat siis juuri sopivassa iässä keskustelulle. Siihen olemme pyrkineet myös opetuksissamme aina, kun se on mahdollista. Asian oppimisen lisäksi keskustelu palvelee myös lasten kielen kehitystä.

3–6-vuotiaana lapsi kyselee paljon ja on kiinnostunut syy-seuraussuhteista. Lapsen kysymykset liittyvät hänen elämäänsä ja havaintoihinsa. Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on rohkaista lasta ilmaisemaan itseään. Kuulluksi tullut lapsi saa myös itselleen mallin kuuntelemisesta. Erilaiset vuorovaikutustilanteet mahdollistavat sana- ja käsitevaraston laajenemisen, rohkeuden kasvamisen ja elävän kielenkäytön kehittymisen. Siksi on tärkeää antaa lapselle mahdollisuus kysellä, kertoa ja tulla kuulluksi. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 66–67.) Myös pyhäkoulussa on tärkeää varautua siihen, että lapsilla on kysymyksiä. Aiheet eivät aina ole yksiselitteisiä, ja mikäli lapsi ei ole kristitystä perheestä, ne voivat olla vieraitakin. Kysymykset on syytä ottaa vakavasti ja vastata niin hyvin kuin osaa. Toisaalta kaikkiin kysymyksiin ei välttämättä ole vastausta.

Kieli on ihmiselle itsensä ilmaisun ja ajattelun väline ja se vaikuttaa itsetunnon ja kommunikaatio- ja vuorovaikutussuhteiden kehittymiseen. Viestinnässä onnistuvat parhaiten ne lapset, joiden kieli on elävää, tunteisiin pohjautuvaa, kuvailevaa ja rikasta. Tällaisen lapsen itsetunto vahvistuu, koska hän voi kielensä avulla tulkita tunteitaan ja perustella mielipiteitään. Käsitteiden oppiminen auttaa jäsentämään tietoa ja luo pohjaa oppimiselle yhdessä tietoisuuden ja ymmärryksen kehittymisen kanssa. Lapsen kanssa keskustelu ja hänelle lukeminen kehittävät lapsen kielen tietoisuutta ja auttavat lukemaan oppimisessa. Vaikutukset näkyvät vielä pitkään koulun aloituksen jälkeen. (Malmi & Strömberg 2008, 66.)

Kielellä on myös keskeinen merkitys, kun lapsi rakentaa kuvaa maailmasta ja omasta paikastaan. Kun lapsi kasvaa, kieli liittyy myös ongelmanratkaisuun, loogiseen ajatteluun ja kuvitteluun. Kasvattajan on hyvä tuntea pienen lapsen yksilöllinen tapa kommunikoida, jotta voi rohkaista lasta vuorovaikutukseen reagoimalla tämän kontaktialoitteisiin. Lapsen havaintojen ohjailu, toimintatapojen

opetus ja tapahtumien selittäminen kuuluvat myös kasvattajan tehtäviin. Kasvu-ympäristön tulisi olla virikkeellinen ja toiminnallinen ja tarjota mahdollisuus sekä kirjoitetun että puhutun kielen havainnointiin. (Stakes 2005, 20.)

Aikuinen voi tukea lapsen kielen kehitystä myös kyselemällä lapselta. Hyvä kysymys herättää lapsen uteliaisuuden ja mielenkiinnon ja suuntaa ajattelua ja havainnointia. Avoimet kysymykset, jotka eivät sisällä arvostuksia tai valmiita vastausten alkuja, ovat erityisen hyviä kielen kehittymisen kannalta. Hyvien kysymysten tarkoituksena onkin saada lapsi pohtimaan asioita. Ne voivat tukea myös kognitiivista kehitystä: ”havaintojen tekoa, kuvailua, luokittelua, päättelyä, selittämistä, vertailua, tutkivaa ongelman ratkaisua ja ennustamista”. Piironen-Malmi ja Strömberg luokittelevat hyvät kysymykset kuuteen kategoriaan: havainnointikysymykset, muistikysymykset, vertailukysymykset, aktivointi- ja päätelykysymykset, soveltamiskysymykset sekä mielipide- ja arviointikysymykset. (Piironen-Malmi ym. 2008, 99.)

Materiaalissamme havainnointikysymykset liittyvät repusta tulleisiin esineisiin: Mikä tämä esine on, mitä sillä voi tehdä? Muistia testaamme, kun kysymme edellisillä kerroilla puhutuista asioista. Kerrat liittyvät tiiviisti toisiinsa. Joskus lapset saavat vertailla esimerkiksi likaista ja puhdasta vaatetta. Lapsia aktivoidaan myös vaikkapa lakikerran kysymyksillä, kun he saavat itse päätellä, mitkä asiat ovat oikein ja mitkä väärin. Soveltamista tapahtuu, kun lait pitää piirtää itse. Muutenkin esineistä keskustelu auttaa lasta oivaltamaan ja kehittämään kielellistä ilmaisuaan. Luonnollisesti sen merkitys lapsen kielen kehitykseen on vähäinen, kun kerrat ovat niin lyhyitä, mutta kielellinen ilmaisu auttaa lasta myös muistamaan sen, mitä haluamme opettaa.

Yksi tapa tukea lapsen kielen kehitystä on lukea satuja. Niiden avulla lapsi voi tehdä havaintoja, laajentaa sanavarastoaan, luoda maailmankuvaansa, rikastuttaa kielellistä ilmaisuaan, hallita todellisuutta ja havaita syitä ja seurauksia. Sadut myös rikastuttavat lapsen tunne-elämää sekä auttavat lasta käsittelemään itselleen vaikeita asioita ja eläytymään toisen rooliin. Lapsi tarvitsee aikuisten esimerkkiä kirjojen käytöstä ja siksi onkin tärkeää, että lapsi saa jo varhain kat-

sella ja selailta kirjoja. Myös sellaiset sadut ovat hyviä, joihin liittyy jokin opetus. (Piironen-Malmi ym. 2008, 70–71.) Satua kuunteleva lapsi elää mielessään sadun tapahtumat sisäisten kuviensa avulla. (Dunderfelt 1997, 83.)

Vaikka sadut ovat lapsille tärkeitä, päätimme materiaalimme testauksen jälkeen jättää kirjoittamamme tarinat pois varsinaisesta pyhäkoulurungosta. Huomasimme, että monet lapset eivät jaksaneet keskittyä kuuntelemiseen niin pitkään eikä meillä ollut mahdollisuutta kuvittaa satuja riittävästi. Toivomme, että konkreettiset esineet ja muu havainnollistaminen auttaa lasta käyttämään mielikuvitustaan. Jätimme kuitenkin sadut repun takataskuun, jotta jokainen pyhäkoulunopettaja voi itse arvioida, sopivatko ne hänen ryhmälleen, ja ottaa ne tarvittaessa käyttöön.

4.4 Sosiaalinen kehitys

3–4-vuotiaana lapselle alkaa olla tärkeää kokea asioita yhdessä ikätoveriensä kanssa. Hän oppii muilta käyttäytymismalleja ja voi myös kokeilla omiaan turvallisesti. Vaikka kolmivuotiaat usein kiusaavat toisiaan, itkettävät ja suututtavat, he silti odottavat toistensa tapaamista innokkaasti. Jos muut lapset karttavat lasta, asiaan suositellaan suhtautumaan vakavasti, sillä todennäköisesti asiaan on syy. Arka lapsi voidaan ensin tutustuttaa vain yhteen, jolla on samankaltainen luonne. Kun nämä kaksi lasta tutustuvat toisiinsa, toinen voi auttaa toista sopeutumaan ryhmään. Ryhmässä leikkiessä lapsi joutuu opettelemaan jakamista ja se voi olla kova paikka. (Brazelton 1994, 220.)

Kolmevuotias lapsi ymmärtää jo vähän toisenkin näkökulmaa. Hän säätelee toimintaansa sen mukaan, millaista palautetta siitä saa. Vaikka lapsi ei aina ymmärrä sääntöjä, hän tietää, millaisella käytöksellä saa aikuisen huomiota. Hän osaa verrata itseään muihin ja kaipaa samanikäisiä lapsia kavereiksi. Kolmevuotias osaa jo jakaa leluja ja odottaa vuoroaan sekä pitää puolensa. Aikuisista kuitenkin tarvitaan avuksi neuvomaan, miten vuorovaikutustilanteissa kuuluu toimia. Ristiriitatilanteissakin aikuisen apu on tarpeen. On kuitenkin tärkeää an-

taa lapselle enemmän positiivista kuin negatiivista palautetta. (Aaltonen ym. 2008, 33–34.)

Neljävuotias taas on itsevarma ja hänen sosiaaliset taitonsa ovat jo varsin kehittyneet. Hän nauttii toisten kanssa leikkimisestä, ottaa muut huomioon ja pystyy neuvottelemaan asioista. Toisaalta lapsi haluaa välillä olla piilossa aikuisilta, toisaalta tarvitsee vielä paljon huomiota ja hellyyttä. Tämänkin ikäinen tarvitsee vielä aikuisen tukea vuorovaikutustilanteissa. Lapsi tarvitsee sekä hellyyttä ja hyväksyntää että jämäkkyyttä ja rajojen pitämistä. (Aaltonen ym. 2008, 34–35.)

Viisivuotias lapsi on melko tasapainoinen. Hän selviää epäonnistumisista paremmin kuin ennen, on yhteistyökykyinen ja ymmärtää leikkien säännöt. Viisivuotias samaistuu aikuisiin ja kaipaa näiden ihailua, mutta pystyy myös olemaan erossa vanhemmistaan. Lapsen kanssa voi puhua tunteista ja niiden käsittelystä, säännöistä sekä siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. (Aaltonen ym. 2008, 35–36.)

Pyhäkoulu koostuu pääosin opettajan pitämästä ohjelmasta, jolloin vapaata leikkiaikaa ei ole eikä lasten käytös vertaissuhteissa tule niin selvästi esille. Kuitenkin kaikessa on hyvä huomioida, ettei kukaan lapsi jää ulkopuolelle. Pyhäkoulunopettajan on myös syytä toisaalta antaa lapsille huomiota ja hellyyttä, toisaalta taas pitää rajat ja toimia jämäkästi. Materiaalissamme nämä asiat eivät näy, koska ne eivät ole kiinni rakenteesta vaan pyhäkoulunopettajan omasta suhtautumisesta lapsiin. Toivomme toki, että jokainen opettaja huomioi ne toiminnassaan.

4.5 Leikin vaiheet

Piironen-Malmi ja Strömberg erottavat eri ikätasoihin kuuluvat leikin kolme kehitysvaihetta: funktio- ja esineleikki, rooli- ja rakenteluleikki sekä sääntöleikki. 2–3-vuotiaana lapsi siirtyy funktioleikistä rooli- ja rakenteluleikkiin. Silloin lapsi osaa kielen jo niin hyvin, että pystyy antamaan esineille ja toiminnalleen merki-

tyksiä. Hän osaa myös käyttää esineitä monipuolisesti. Roolileikki on sosiaalista, sillä siinä leikitään yhdessä toisten kanssa. Lapsen pitää osata kertoa ajatuksistaan ja miettiä toisten lasten kanssa leikin rooleja ja teemoja. Usein lapsi haluaa jäljitellä näkemiensä vanhempien ihmisten ja sankarien rooleja ja vuorovaikutussuhteita. (Piironen-Malmi ym. 2008, 85–87.)

Rakenteluleikeissä lapsi oppii käsittelemään materiaaleja ja ajattelemaan avaruudellisesti ja konstruktivisesti. Rakenteluleikkiä suosivat jo hyvin pienet lapset. Lapsi jäljittelee jälleen aikuisten tekemiä asioita. Myöhemmin siihen kuitenkin tulee mukaan roolileikki ja roolien ottaminen. Vanhemmilla lapsilla rakentelun lopputulos ja suunnitelma ovat tärkeitä. He tekevät yhteistyötä rakentaessaan ja suunnittelevat yhdessä, mitä rakennetaan. (Piironen-Malmi ym. 2008, 87.)

Kolmas leikin vaihe on sääntöleikki, johon lapsi siirtyy pienvälineroolileikin kautta. Tässä vaiheessa lapset leikkivät itsenäisemmin kuin aikaisemmin. Didaktiset ja sääntöleikit ovat pitkälle kehittyneitä leikin muotoja. Lasten pitää osata leikkiä yhdessä, neuvotella säännöistä ja odottaa vuoroaan. Leikeissä säännöt määrittelevät lasten suhteita ja leikkivälineitä. Tyypillisiä sääntöleikkejä ovat perinteiset ulkoleikit ja -pelit, kuten kymmenen tikkua laudalla. Didaktisissa leikeissä aikuinen opettaa lapsille asioita leikin avulla. (Piironen-Malmi ym. 2008, 88–89.)

5 LAPSEN TAPOJA OPPIA

5.1 Lapsi oppii monipuolisen toiminnan kautta

Lapselle ominaisia oppimisen tapoja ovat ”leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen”. Kun lapsi saa toimia itselleen luontevalla tavalla, hänen hyvinvointinsa, osallistumismahdollisuutensa ja käsityksensä itsestään vahvistuvat. Tunteiden ja ajatusten ilmentäminen mahdollistuvat mielekkäässä toiminnassa. (Stakes 2005, 20.) Lapsi oppii parhaiten, kun saa kokea oppimisen ja onnistumisen iloa, olla aktiivinen ja kiinnostunut sekä toimia mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla (Piironen-Malmi 2008, 78). Lapsen oppimisessa olennaista näyttäisi siis olevan se, että lapsi itse saa osallistua ja innostua. Parhaallakaan materiaalilla emme voi taata tätä innostusta vaan se tarttuu tavasta, jolla pyhäkoulunopettaja asiat esittää. Haluamme kuitenkin tarjota opettajille sellaisia ideoita, jotka itse koemme hyväksi ja joista testiryhmien lapset ovat pitäneet.

Lapsella on yhdeksän työkalua oppimisen välineiksi: katsominen, kuuleminen, haistaminen, kosketus, maistaminen, liikkuminen, ääntely, tunteet ja uteliaisuus. Lapsi on luonnostaan utelias ja haluaa käyttää kaikkia näitä aisteja ja mahdollisuuksia maailman tutkimiseen. Kasvattajan tehtävänä on auttaa häntä siinä. Jokainen lapsi on kuitenkin ainutlaatuinen ja niinpä myös oppimisen tavat vaihtelevat. Kolme tavallisinta oppimisen tyyliä ovat visuaalinen, auditiivinen ja kineesteettinen. Lapsi, kuten aikuinenkin, oppii joko näkemällä, kuulemalla tai tekemällä. (Livingstone 2008, 15–16, 21–22.) Pyhäkoulussa tämä voidaan ottaa huomioon käyttämällä mahdollisimman montaa eri toiminnan tapaa, esimerkiksi leikkiä, kuvataidetta, musiikkia, kerrontaa, kuvia ja esineitä.

Lapsi oppii myös matkimalla ja ulkoa opettelemalla (Livingstone 2008, 42, 53). Pyhäkoulussamme matkimalla opittava asia on joka kerralla uusi laulu. Pyhäkoulunopettajaa matkimalla lapset oppivat laulun sanat ja liikkeet – ja sitä kautta myös tärkeimmän opetettavan asian. Laulut nimittäin pyrkivät tiivistämään sen,

mitä haluamme opettaa. Vaikka lapsi ei ymmärtäisikään kaikkia sanoja tai merkityksiä, pienenä opitut laulut saattavat palata mieleen myöhemmin. Livingstone kirjoittaa, että ihminen oppii sanoja helpommin, kun ne ovat laulettuna (Livingstone 2008, 55). Tästäkin syystä on perusteltua muokata tärkeimmät asiat laulun muotoon.

5.2 Turvallisen ja innostavan ilmapiirin merkitys oppimiselle

Lapsi oppii assosiaatioiden kautta. Hän oppii liittämään kaksi samanaikaisesti tapahtuvaa asiaa toisiinsa. Tämä on havaittu esimerkiksi kokeella, jossa lapset saivat ensin tehdä helpon tehtävän laventelintuoksuisessa huoneessa ja mahdollisimman helpon tehtävän ruusuntuoksuisessa huoneessa. Muutamaa kuukautta myöhemmin samoille lapsille annettiin vaikea, mutta ratkaistavissa oleva tehtävä molemmissa edellä mainituissa huoneissa. Laventelintuoksuisessa huoneessa lapset hymyilivät ja onnistuivat hyvin, kun taas ruusuntuoksuisessa he puhkesivat kyyneliin ja epäonnistuivat. Lapset olivat tiedostamattaan oppineet yhdistämään laventelin tuoksun onnistumiseen. (Livingstone 2008, 33, 35.)

Siksi varmasti onkin niin tärkeää, kuten edellä on mainittu, että lapsella on turvallinen olo pyhäkoulussa ja että Jumalasta puhuvat aikuiset kohtelevat lasta rakkaudellisesti. Silloin lapsi voi yhdistää toisiinsa rakkauden ja turvallisuuden tuntemukset ja puheen Jumalasta. Lapselle syntyy mielikuva, että Jumala on turvallinen ja rakastaa. Sen sijaan jos kokemuksiin Jumalasta liittyy häpeää ja pelkoa, se ei voi olla vaikuttamatta lapsen myöhempään jumalasuhteeseen. Tämä on erityisen tärkeää huomioida niissä kerroissa, jotka käsittelevät lankeemusta, lakia ja loppua, jonka nimeksi tuli lopulta ikuinen ilo. Aiheiden käsittely ei saa olla ahdistavaa ja lasta syyllistävää. Vaikka puhuisimme synnistä ja pahoista teoista, pääpaino täytyy olla siinä, kuinka Jumala antaa anteeksi ja hänen luokseen saa tulla, vaikka olisikin tehnyt väärin.

Myös ilo ja hauskanpito lisäävät turvallisuutta ja kuuluvat pyhäkouluun. Iloa lisää, jos aikuiset yhtyvät lasten ihmettelyyn ja hauskanpitoon. Huumori poistaa

epäonnistumisen pelkoa, antaa voimia ja uusia näkökulmia yhdessä olemiseen ja toimimiseen. Hyvä ympäristö houkuttelee etsimään uusia keinoja, tapoja ja ihmetyksen aiheita sekä tarjoaa erilaisia tapoja oppia. Myös rauhassa oloon ja hiljentymiseen on hyvä tarjota mahdollisuus. (Piironen-Malmi ym. 2008, 80.)

5.3 Lapsi oppii leikin kautta

Lapsi oppii leikin kautta. Leikissä lapsi voi kokeilla eri toimintatapoja ja löytää itselleen sopivan. Lapsi pettyy, ellei pysty tekemään sitä, mitä haluaisi, mutta juuri pettymys saa hänet etsimään uusia tapoja tehdä asioita. Kun hän lopulta onnistuu, hän on iloinen, kun on saanut tehtyä asian itse. Se onkin paras motiivoija oppimiselle. Siksi Brazeltonin mielestä kasvattajien on tärkeää antaa lapsen oppia itse, ilman, että häntä yritetään painostaa oppimaan asioita. (Brazelton 1994, 224–225.)

Myös Livingstonen mielestä hyvä oppimisen tapa on yrityksen ja erehdyksen, tai yrityksen ja onnistumisen, kautta oppiminen. Tämä perustuu siihen, että lapsi on luontaisesti kiinnostunut kaikesta. (Livingstone 2008, 47–48). Lapselle on tärkeää päästä tutkimaan kaikkea, ja tohtori Livingstone suosittelee, että kasvattaja antaa lapselle mahdollisuuden käyttää luovuuttaan, tutkia kaikkea, likaantuakin niin kauan, kuin se ei ole vaarallista (Livingstone 2008, 51).

Pyhäkoulussa ei aina ole mahdollista antaa lapselle tällaista vapautta leikkiä ja kokeilla. Kuitenkin on miettimisen arvoinen asia, miten pyhäkoulua voisi muokata niin, että lapsi pääsee käyttämään luontaista uteliaisuuttaan ja sitä kautta oppimaan. Oma kiinnostus auttaa varmasti oppimisessa enemmän kuin pyhäkoulunopettajan valmiit materiaalit. Yhtenä kiinnostusta herättävänä elementtinä olemme käyttäneet reppua, josta tulee jännittäviä esineitä. Lapset saavat tutkia esineitä ja miettiä, mitä yhteistä on. Ei haittaa, vaikka heti ei tulisi pyhäkoulunopettajan toivomaa vastausta. Pääasia on, että lapset käyttävät mielikuvitustaan. Jossain vaiheessa keskustelu voidaan kuitenkin ohjata aiheeseen.

Vaikka lapsi oppii leikkiessään, hän ei leiki oppiakseen. Hän leikkii leikin itsensä vuoksi ja parhaimmillaan nauttii siitä kovasti. Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on havainnoida lasten leikkiä oppiakseen heidän sosiaalisesta kehityksestään ja tunne-elämästään. Onnistuneeseen leikkiin tarvitaan sekä vapautta leikkiä että suoraa ja epäsuoraa ohjausta aikuisilta. Epäsuora ohjaus voi olla leikin rikastuttamista esimerkiksi mielikuvien ja välineiden avulla. Kasvattaja osoittaa arvostusta leikkiä kohtaan kuuntelemalla lapsia sekä kielellisesti että havainnoimalla. Leikistä näkee myös, kuinka pitkälle lapsen moraalit on kehittyneet: erottaako hän oikean ja väärän ja osaako auttaa toista. (Stakes 2005, 21; Piironen-Malmi ym. 2008, 89–90.)

Onnistuneeseen leikkiin tarvitaan sekä vapautta leikkiä että suoraa ja epäsuoraa ohjausta aikuisilta. Epäsuora ohjaus voi olla leikin rikastuttamista esimerkiksi mielikuvien ja välineiden avulla. Piironen-Malmin ja Strömbergin mukaan ”leikin pitää näkyä arjessa ja jokaisessa hetkessä lasten kanssa”. Aikuisen pitää myös miettiä, ”miten lasten omia leikkiteemoja voi yhdistää aikuisten suunnittelemaan ja ohjaamaan toimintaan”. Molemmat ovat tärkeitä varhaiskasvatuksessa. Kasvattaja osoittaa arvostusta leikkiä kohtaan kuuntelemalla lapsia sekä kielellisesti että havainnoimalla. Leikin avulla kehittyvät lapsen kyky kuvitella ja asettua toisen asemaan sekä liikunnalliset, sosiaaliset ja kielelliset kyvyt. (Stakes 2005, 21; Piironen-Malmi ym. 2008, 89–90.)

Vapaan leikin mahdollisuuksia olemme pyrkineet yhdistämään ohjelmaan kahdessa takataskuideassa. Luomisessa vinkkinä on metsäretki, jonka aikana lapset saavat vapaasti leikkiä ja tutkia luontoa. Lankeemuskeron vinkissä taas lapset saavat leikkiä vapaasti ja aikuinen puuttuu mahdollisiin havaitsemiinsa kiusaamistilanteisiin heti. Tarkoituksena on harjoitella anteeksipyyntömerkitystä arkisissa tilanteissa. Pyhäkoulut ovat eripituisia, mutta oppimisen kannalta voisi olla parasta, että esimerkiksi tunnin pyhäkouluissa korkeintaan puoli tuntia olisi aktiivista ohjelmaa ja loppuaika vapaata leikkiä, syömistä tai muuta, missä ei tarvitse keskittyä niin paljon. Sinä aikana on ainutlaatuinen mahdollisuus yhdistää opetusta ja lasten vapaata leikkiä.

6 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

6.1 Aiheen muodostuminen

Syksyllä 2007 eli opintojemme ensimmäisen puolen vuoden aikana saimme idean opinnäytetyöhön. Jo ensimmäisenä syksynä keksimme teemaksi Raamatun punaisen langan, vaikka silloin tavoitteenamme oli tehdä huomattavasti laajempi paketti. Aluksi suunnittelimme tekevämme materiaalin varhaisnuorille, mutta myöhemmin vaihdoimme kohderyhmän 3–6-vuotiaisiin lapsiin.

Kohderyhmän vaihto aiheutti meille uudenlaisia haasteita, koska kumpikaan meistä ei ollut työskennellyt paljon niin pienten lasten kanssa. Niinpä tästä työstä tuli todellinen opinnäytetyö: tämän kautta näytämme, mitä olemme oppineet alle kouluikäisistä lapsista opiskeluaikanaamme. Myöhemmin huomasimme myös, että olimme valinneet melko haastavat teemat. Monia niistä on hyvin vaikea selittää lapsille yksinkertaisesti.

6.2 Ideasta suunnitelmaksi

Syksyllä 2008 teimme ensimmäisen opinnäytetyösuunnitelmamme, joka näin jälkeinpäin katsottuna on varsin romantisoitu kuva opinnäytetyöstä. Kuitenkin jo ensimmäisessä suunnitelmassa olimme määritelleet opinnäytetyömme tavoitteet, joista suurimman osan pidimme loppuun asti. Tavoitteenamme olivat, että materiaali perustuu selvästi Raamattuun ja helpottaa pyhäkoulun suunnittelua. Halusimme myös opettaa asiat mahdollisimman selkeästi ja toiminnallisesti, koska kohderyhmänä ovat lapset.

Samana syksynä saimme omasta mielestämme loistavan idean: ajattelimme tehdä seurakuntiin kyselyn pyhäkoulujen tilasta ja pyhäkoulunopettajien toiveista, jotta voisimme kehittää materiaalia sellaiseksi, että se palvelisi opettajia

mahdollisimman hyvin. Luovuimme ajatuksesta, koska halusimme rajata aiheen produktiin.

Suunnitelman tekemisen aikaan ajattelimme saavamme kaikki kerrat valmiiksi kevään 2009 aikana. Tavoite ei kuitenkaan toteutunut, mutta teimme paljon hyödyllistä ideointia. Laadimme listan asioista, joista haluamme kirjoittaa teoriaosuuteen ja aloitimme teorian kirjoittamista. Teimme tavoitteet jokaiselle pyhäkoulukerralle eli kirjoitimme parilla lauseella, mitä haluamme teemoista opettaa ja mitä raamatunkohtia niihin liittyy. Myöhemmin tavoitteet konkretisoituivat.

Mietimme myös kertojen rakennetta. Monet elementit olivat mukana jo silloin, esimerkiksi reppu, nimet ja toiminta. Ajattelimme myös tehdä joka kertaan liittyvän tarinan, joka johdattelee aiheeseen ja liittyy lasten elämään. Kevään 2009 suunnitelmien mukaiset kerrat olisivat olleet huomattavasti pidempiä kuin lopulliset kerrat. Lyhensimme kertoja, jotta lapset jaksaisivat keskittyä ja jotta kerta olisi mahdollista pitää saarnan aikana. Päätimme myös, ettemme halua ottaa kantaa mahdollisiin liturgioihin. Niissä voidaan käyttää seurakunnan omia tapoja tai jättää ne kokonaan pois.

6.3 Materiaalia valmistuu

Kevään 2010 aikana teimme valmiiksi puolet pyhäkoulukerroista. Lähetimme kerrat Suomen Raamattuopistolle ja Kokemäen seurakuntaan testattaviksi, mutta valitettavasti innokkaita testaajia ei ollutkaan. Juhela testasi luomiskerran Kokemäellä ja Riitta-Maija Korhonen Raamattuopistolla. Korhosen mielestä oli hyvä, että jokainen kertoi nimensä pyhäkoulun aluksi. Hän piti myös repusta, josta tuli salaisuuksia ja esineistä, jotka herättivät mielenkiinnon ja joista oli luontevaa lähteä keskustelemaan.

Korhonen kertoi, että pienimmät lapset eivät jaksaneet keskittyä tarinaan. Hän olisi toivonut siihen kuvia, jotta lasten olisi helpompi keskittyä, ja mahdollisesti omia tarinoita isoille ja pienille. Myöhemmin tulimme itsekin siihen tulokseen,

että tarinat ovat liian pitkiä 3-vuotiaalle. Päädyimme siihen, että varsinaisessa kerrassa on vain Raamattuun perustuva opetus, ja tarina on repun takataskussa niin, että opettaja voi halutessaan lukea sen, mikäli se sopii ryhmälle.

Keväällä 2009 saimme harjoittelun kautta kontaktia 3-vuotiaisiin lapsiin ja opimme, millaisia asioita sen ikäisten kanssa voi tehdä. Tämän tiedon perusteella mietimme uudelleen kertojen rakennetta ja muutimme sen sellaiseksi, että myös 3-vuotias jaksaisi keskittyä siihen. Ohjelmaa vähennettiin, tarina poistettiin ja laulu otettiin mukaan. Syksyn alussa Rautanen testasi luomiskerran uuden kaavan mukaan Suomen Raamattuopiston pyhäkoulussa. Kerta toimi oikein hyvin ja vanhemmat kiittelivät, että pyhäkoulu oli mukava. Päätimme siis lyhentää kaikki kerrat 20 minuutin pituisiksi. Lopun materiaalin keräsimme repun takataskuksi nimeämäämme osioon, josta opettaja voi tarvittaessa ottaa lisävinkkejä, mikäli aikoo pitää pidemmän pyhäkoulun.

6.4 Työn eettisyyden pohdinta

Materiaalia tehdessämme pohdimme työn mielekkyyttä ja oikeutusta moniarvoisessa yhteiskunnassamme. Onko vain yhden maailmankatsomuksen opettaminen hyväksi lapselle? Pystyykö lapsi kohtaamaan tämän maailman todellisuutta, jos on tottunut elämään vain kristittyjen seurassa? Mitä tapahtuu, kun lapsi kasvettuaan näkee, että maailmassa on monenlaisia arvoja ja uskontoja?

Toisaalta kasvatus ei koskaan voi olla arvoista vapaata. Kaikki kasvattajat opettavat lapselle, mikä on oikein ja mikä väärin. Mukana on aina kasvattajan tulkinta siitä, mikä on hyvää elämää. Uskomme, että selkeät arvot ovat hyväksi pienelle lapselle. Myöhemmin hänen on toki ymmärrettävä, että ihmiset ovat erilaisia ja ajattelevat eri tavoin, mutta pienenä on tärkeää, että lapselle muodostuu jonkinlainen selkeä maailmankuva. Silti lähetyskerrassa tuomme esille, että ihmisiä asuu myös erilaisissa paikoissa ja heidän elämänsä on erilaista kuin meidän.

On parempi tiedostaa arvonsa kuin opettaa niitä tiedostamatta. Tämä laitto meidät pohtimaan, millaista arvomaailmaa haluamme itse opettaa lapsille opin- näytetyömme kautta. Tärkeimmiksi tavoitteiksi muodostuivat, että lapsi ymmär- tää, että hän on tärkeä, Jumala rakastaa häntä ja hänen tulee kunnioittaa muita ihmisiä. Näitä perusajatuksia lähestymme eri teemojen avulla.

6.5 Kertojen testaaminen

Elokuun puolessavälissä 2010 otimme yhteyttä Espoon kristillisen päiväkotitoiminnan johtajaan ja kysyimme mahdollisuudesta tulla testaamaan materiaaleja päiväkodissa. Sovimme neljä aamua, jolloin voimme mennä pitämään pyhäkou- lua lapsille ja testaamaan lupaus-, laki-, lunastus- ja lähetysaiheiset kerrat. Ryhmään kuului noin 20 3–6-vuotiasta lasta, joten se oli ikäryhmänsä puolesta ihanteellinen materiaalimme kokeilemiseen.

Päiväkodin työntekijältä saatu palaute oli rohkaisevaa. Reppu oli työntekijän mielestä hyvä idea, sillä se herättää lasten mielenkiintoa ja lapset pitivät salai- suuksista, joita repusta tulee. Huomasimme myös, että konkreettiset esineet toimivat paremmin kuin esineiden kuvat. Työntekijä piti myös siitä, että jokai- seen repusta tulleeeseen esineeseen liittyi tarina. Tarinat olivat sopivan lyhyitä. Hän olisi kuitenkin toivonut, että tarina olisi kerrottu heti esineen ottamisen jäl- keen. Silloin kaikki esineet otettiin ensin repusta ja tarinat tulivat sen jälkeen. Hän arveli tällaisen järjestyksen helpottavan lasten keskittymistä. Tämä palaute oli tärkeä ja päätimmekin muuttaa kertaa niin, että jokaisen esineen jälkeen keskustellaan siitä ja kerrotaan, mikä tarina siihen liittyy.

Työntekijän mielestä kertojen opetussisältö oli hyvä ja lapset oppivat tärkeitä asioita kristinuskosta. Hän oli innoissaan myös laulusta, jossa asiat vielä kertau- tuvat. Hän aikoo laulaa kaikkia käytettyjä lauluja ryhmän kanssa myöhemminkin, jolloin ne jäävät mieleen. Hän arveli, että laulut ovat käyttökelpoisia laulettavaksi monessakin yhteydessä. Tällainen laulujen käyttö onkin ihanteellista. Jos laulu

lauletaan kerran tai kaksi läpi, lapsi ei muista sitä enää jonkin ajan päästä, mutta kertaamalla laulu ja opetettava asia jäävät mieleen.

Hän toivoi, että jokaisesta kerrasta jäisi jokin muisto seinälle, jotta asioihin voisi palata myöhemmin. Kuvia voi yhdistää myös lauluihin, ja pikku hiljaa sisältö vahvistuu ja alkaa elää lasten mielissä. Lopullisessa materiaalissamme jokaiseen kertaan liittyikin jokin kuva, joka voidaan laittaa seinälle. Työntekijä ehdotti myös, että seuraavan kerran voisi näiden kuvien avulla aloittaa ja kysyä lapsilta, muistavatko he vielä kuvia. Näin kerroista rakentuu kokonaisuus.

Myös 6-vuotiaat lapset saivat antaa palautetta kerroista. Suosituimmat osat pyhäkoulukerroissa olivat askartelut eli lain taulut, joissa sai itse piirtää, ja risti, jossa jokainen sai painaa sormenjälkensä sydämeen. Myös repusta pidettiin kovasti. Monien mielestä parasta oli reppu, sieltä tulevat yllätykset ja esineiden katseleminen ja koskettaminen. Laulut ja lähetyskerran soittaminen olivat myös hyvin pidettyjä. Jonkun lapsen mielestä Raamatun lukeminen oli kivaa. Erään lapsen suosikkikerta oli se, jossa käsiteltiin lupausta. Materiaalimme vahvuus on selvästi monipuolinen toiminta.

Tylsimpiä olivat lasten mielestä ne hetket, kun piti vain istua ja kuunnella eikä saanut leikkiä. Työntekijä sanoi kuitenkin, että hänen mielestään istumista ei ollut liikaa. Yleensä samaan aikaan sai keskustella tai katsella esineitä. Omasta mielestämme kuuntelemista ei voi kokonaan ottaa pois pyhäkoulusta, mikäli haluamme opettaa lapsille kristinuskon sisältöä. Eräs lapsi oli harmissaan siitä, ettei joka kerralla tullut omaa vuoroa nostaa esine repusta. Esineitä kun oli vain muutama joka kerta, kun taas lapsia oli parikymmentä.

Pääasiassa tuntui kuitenkin, että lapsille jäi todella positiivinen kuva pyhäkoulukerroista. Kivoja asioita oli paljon, ja vaikka tylsiäkin oli, niitä joutui vähän enemmän miettimään. Myös lasten innostuksesta huomasi, että pyhäkoulussa oli mukavaa. Materiaalit vaikuttaisivat siis toimivan varsin hyvin.

Kertojen testaamisen kautta huomasimme, että aikataulutus on haastavaa ja 20 minuuttia on melko lyhyt aika kertojen toteuttamiseen. Tämän vuoksi laitoimme pituuden suositukseksi 20–30 minuuttia. Jos kertaan on mahdollista varata 30 minuuttia, toiminta on kiireettömämpää ja keskustelulle ja toiminnalle jää enemmän aikaa. Joitain osia on mahdollista jättää pois, esimerkiksi päivän laulu voi toimia samalla loppulauluna, jolloin erillistä lopetusta ei tarvita. Saarnan aikana pidettävässä pyhäkoulussa on erityisen tärkeää miettiä etukäteen, mitä osia voidaan jättää pois tai lisätä saarnan pituuden mukaan.

6.6 Työnjako

Raportissa jaoimme tehtäviä siten, että Juhela etsi tietoa kristillisestä kasvatuksesta ja Rautanen lapsen kehityksestä ja oppimistavoista. Pyhäkoulusta etsimme tietoa yhdessä. Yhdessä myös muokkasimme ja sovelsimme tietoa opinnäytetyöhömme sekä kirjoitimme prosessia.

Materiaalin osalta työskentelimme pääosin yhdessä. Suunnittelimme yhdessä kertojen rakenteen, opetukset ja toiminnalliset osuudet. Rautanen teki tarinat ja laulujen sanat. Taustoista pyhäkoulunopettajalle Juhela kirjoitti lunastuksesta, laista ja lähetyksestä. Rautanen kirjoitti liitosta, ja yhdessä kokosimme luomisen, lankeemuksen, lupauksen ja ikuisen ilon.

Materiaalia testasimme Espoon kristillisessä päiväkodissa, Suomen Raamattuopistolla ja Kokemäen seurakunnan pyhäkoulussa. Yhdessä pidimme lupausaiheisen kerran päiväkodissa ja Rautanen testasi samassa paikassa lain, lunastuksen ja lähetyksen. Juhela testasi lankeemuksen Suomen Raamattuopistolla. Liittoa ja ikuista iloa emme valitettavasti pystyneet testaamaan yhteistyöseurakuntamme työntekijävaihtuvuuden vuoksi. Luominen on testattu yhteensä kolme kertaa, koska se on kerroista ensimmäinen ja siitä saamamme tiedon pohjalta oli helpompi suunnitella myös muita kertoja.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme on ollut pitkä prosessi, joka on kestänyt opintojemme alusta loppuun asti. Työn tekeminen on kuitenkin ollut mielekästä ja olemme oppineet paljon uutta. Olemme tyytyväisiä materiaalimme kohderyhmän valintaan. Vaikka alle kouluikäiset ovat meille haastavampi kohderyhmä kuin vaikkapa varhaisnuoret, juuri haastavuus on antanut meille mahdollisuuden kasvaa ammatillisuudessamme.

Työn kautta oivalsimme entistä enemmän, kuinka tärkeää monipuolinen toiminta on, kun työskennellään pienten lasten kanssa. Tästä on erityisesti hyötyä, mikäli päädyimme töihin päiväkotiin. Opinnoissamme ei annettu kovinkaan paljon teoretietoa lapsen kehityksestä ja oppimistavoista edes lastentarhanopettajan pätevyyden haluaville pakollisessa kurssissa. Kuitenkin sosionomi voi työskennellä myös pienten lasten kanssa. Siksi on erityisen hienoa, että saimme tarpeellista tietoa opinnäytetyömme kautta.

Huomasimme myös, että Raamatun pääasiat ovat niin yksinkertaisia, että pieni lapsikin voi ne ymmärtää. Monet kasvattajat ovat huolissaan siitä, mistä lapsille saa puhua. Lasten kanssa keskustellessamme havaitsimme kuitenkin, että heillä on yllättävän paljon tietoa vaikeistakin aiheista ja he pystyvät käsittelemään asioita omalla tasollaan. Heillä on myös paljon viisaita ajatuksia ja hienoja oivaluksia. Usein aikuiset pyrkivät tekemään asioista monimutkaisempia kuin ne ovatkaan. Ehkä siksi Jeesuskin asettaa uskon esikuvaksi lapsen (Matt. 18:1–5). Olemme pyrkineet käsittelemään asioita hienovaraisesti lapsen kehitystason huomioiden. Emme kuitenkaan ole halunneet luopua kristinuskon keskeisestä sanomasta.

Lähteissä olemme pyrkineet löytämään uusia näkökulmia. Aiempien opinnäytteidien lähdeluetteloista olemme etsineet vinkkejä omiin lähteisiimme. Olemme kuitenkin suhtautuneet niihin kriittisesti ja jättäneet käyttämättä sellaisia lähteitä, jotka tuntuvat kovin vanhoilta tai eivät ole relevantteja aiheemme kannalta. Kai-

kista aiheista emme kuitenkaan löytäneet laadukasta tietoa uusista kirjoista, joten olemme jonkin verran käyttäneet myös vanhempaa kirjallisuutta ja toisen käden lähdeä, jotta voisimme turvata tekstin moniäänisyyden.

Työmme lähtökohtana on työelämätahon toive uudesta materiaalista. Työn tilaaja mainitsi myös, että monet muut ovat kaivanneet tämän kaltaista materiaalia pyhäkouluihin. Toivommekin, että tilaajan kautta materiaali voisi päätyä myös muiden käyttöön. Itse prosessissa työelämätahomme ovat kuitenkin olleet mukana valitettavan vähän. Kerrat olemme testanneet pääasiassa itse. Olemme kuitenkin saaneet niistä palautetta esimerkiksi päiväkodin työntekijältä.

Päiväkodin pyysimme mukaan opinnäytetyömme testaukseen, jotta saisimme myös uudenlaista näkökulmaa materiaalin käyttöön. Huomasimme, että se toimii perinteisten pyhäkoulujen lisäksi myös muussa kristillisessä lapsityössä. Olemme pyrkineet suojaamaan niiden ihmisten henkilöllisyyttä, joiden kanssa olemme olleet tekemisissä. Siksi puhumme myös päiväkodin työntekijästä anonyymisti, kun kerromme hänen antamastaan palautteesta.

Olemme jakaneet tehtäviä siten, että kumpikin saa etsiä tietoa ja panostaa enemmän itseään kiinnostaviin asioihin. Materiaalia olemme työstäneet enimmäkseen yhdessä. Tilannetta vaikeutti Juhelan viransijaisuus Kokemäen seurakunnassa. Sen vuoksi hänellä oli vähemmän aikaa opinnäytetyölle eikä hän myöskään pystynyt olemaan mukana kaikilla kerroilla, kun testasimme materiaalia päiväkodissa.

Työmme vahvuutena on myös prosessin pituus. Olemme pohtineet erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa pyhäkoulukerrat, ja niiden rakenne on muuttunut useaan kertaan prosessin aikana. Lopulta olemme valinneet sen toteutustavan, joka mielestämme parhaiten vastaa sekä tilaajan että muiden mahdollisten materiaalin käyttäjien tarpeita. Olemme kuitenkin säilyttäneet sellaisenkin materiaalin, joka ei ole suoraan päätynyt kertoihin. Se on liitetty repun takataskuihin, jolloin pyhäkoulunopettajalla on enemmän mahdollisuuksia pitää kerrat sellaisella tavalla, joka sopii heidän ryhmälleen.

Tietääksemme pelastushistoriasta ei ole ennen tehty pyhäkoulumateriaaleja. Samaa olemme kuulleet myös opettajiltamme saadussa palautteessa. Niinpä materiaalimme on erittäin tärkeä, jotta lapset saisivat jatkossakin tietää, mistä Raamatusta on kyse. Paketissa on kuitenkin vain kahdeksan kertaa, vaikka Raamattua voisi tutkia paljon laajemminkin. Niinpä aiheesta varmasti riittää kehittämistä myös tuleville alan ammattilaisille. Samoista teemoista voisi hyvin tehdä myös nuorille tai varhaisnuorille suunnatun materiaalipaketin. Myös omassa työssämme voimme jatkossa hyödyntää sitä, että olemme pohtineet Raamatun punaista lankaa. Vaikka materiaalipaketti on suunnattu lapsille, sitä voi melko helposti soveltaa myös muuhun työhön tai ainakin käyttää suunnittelun apuna.

LÄHTEET

- Aaltonen, Riitta; Lehtinen, Taisto; Leppänen, Kyllikki; Peltonen, Tiina; Tarvo, Marja-Terttu; Tuunainen, Päivi; Viherä-Toivonen, Anne 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.
- Aro, Elina; Nykvist Heidi 2009. Ristilusu, pyhäkoulumateriaali Helsingin seurakuntien vironkieliseen pyhäkoulutyöhön. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Kauniainen. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opin näytetyö.
- Brazelton, T. Berry 1994. Käännekohtia. Lapsen kehitys vauvasta kouluikään. Helsinki: Otava.
- Dunderfelt, Tony 1997. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiin kehitykseen. Porvoo: WSOY – Kirjapainoyksikkö.
- Eskola, Timo/STI i.a. Hermeneutiikka – tulkitsemisen taito. Viitattu 20.11.2010. <http://www.teolinst.fi/luennot/files/te031219.html>
- Himberg, Lea; Laakso, Juhani; Peltola, Ritva & Vidjeskog, Jan 1998. Psykologia 2. Kehittyvä ihminen. Porvoo: WSOY – Kirjapainoyksikkö.
- Holm, Nils G. 2004. Teologiaa lasta varten. Uskonnonpsykologisia näkökohtia. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi ja Leena Salmen-saari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 25–44.
- Janatuinen, Mailis i.a. Kahdeksan ällää. Viitattu 21.9.2010. <http://www.opko.fi/palvelut/opiskelijat-suuri-kertomus.html>
- Kangasmaa, Tiina; Petäjä, Heljä & Vuorelma, Päivi (toim.) 2008. Lapsen kaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus Oy
- Kinnunen, Saara 1996. Luottamustehtävä. Koti lapsen hengellisen kasvun tukijana. Helsinki: Karas-sana.
- Korhonen, Riitta-Maija 2010. Varhaisnuorisotyöntekijä, Suomen Raamattuopisto. Kauniainen. Henkilökohtainen tiedonanto 19.11.2010.
- Kristillinen kasvatus 2-3/2001, Suomen evankelisluterilainen kirkko. Viitattu 17.8.2010. <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/kksv/20012/unkuri.htm>

Lasten kirkko i.a. Viitattu 14.7.2010.

<http://lastenkirkko.fi/aikuisille/varhaiskasvattajalle/uskontokasvatuspaivahoidossa>

Leppänen, Reetta 2007. New Yorkin suomalaisen seurakunnan pyhäkoulumateriaalit. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Kauniainen. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Lindgren, Kaisa (toim.) 2000. Kaakaopyhäkoulusta lapsidiakoniaan. Helsinki: LK-KIRJAT/Lasten Keskus OY,

Lindgren, Kaisa 1997. Pyhäkoulutyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja nuorisotyöhön. Helsinki: LK-KIRJAT/ Lasten keskus, 136–143.

Livingstone, Tessa 2008. Children of our time. Early learning. London: Bantam Press (an imprint of Transworld Publishers)

Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatust? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-keskus, 63–82.

Piironen-Malmi, Ulla & Strömberg, Seija 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Tammi.

Pruuki, Lassi 2010. Hengellinen lapsi. Teoksessa Eero Jokela ja Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-kirjat.222–234

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

Ranta, Erkki 2004. Punainen lanka. Sillat Vanhasta testamentista Uuteen. Kauniainen: Perussanoma Oy.

Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-Kirjat 83–93

Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatust teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 287–304

Suomen Raamattuopisto 2008. Mikä on Raamattuopisto? Viitattu 17.11.2010.

http://sro.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=123&Itemid=254

Vähäsarja, Juha i.a. Tervetuloa opistolle! Viitattu 17.11.2010.

http://sro.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=79&Itemid=187

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 12.4.2010.

<http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>

Yksimielisyyden ohje 2007. Teoksesta Tunnustuskirjat. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.

LUOMISESTA IKUISEEN ILOON

Toiminnallisia raamattuopetuskertoja 3–6-vuotiaiden lasten kristilliseen kasvatukseen

Sanna Juhela & Julia Rautanen

Moi,

Olemme tehneet opinnäytetyönämme kahdeksan kertaa sisältävän pyhäkoulumateriaalin, joka on suunnattu 3–6-vuotiaille lapsille. Tavoitteinamme ovat pyhäkoulun raamattukeskeisyys ja lapsen kehitystason huomioiminen. Materiaalia voi käyttää pyhäkouluissa, seurakunnan kerhoissa, leireillä, kristillisissä päiväkodeissa ja kaikessa kristillisessä lapsityössä.

Kertojen aiheena on Raamatun punainen lanka kahdeksan teeman avulla: luominen, lankeemus, lupaus, liitto, laki, lunastus, lähetys ja ikuinen ilo. Teemoja käsitellään erilaisten menetelmien avulla. Jokaiseen kertaan kuuluu yllätyksiä sisältävä reppu, Raamatun lukua, keskustelua, laulua ja toimintaa. Repusta tulevien esineiden avulla havainnollistetaan aihetta lapsille.

Materiaalissa on jokaisesta teemasta selkeä runko, jonka avulla kyseisen teeman voi käsitellä lasten kanssa 20–30 minuutissa. Kertoja voi muuttaa omaan pyhäkouluun sopivaksi tai ottaa vain jonkun elementin osaksi muuta toimintaa. Vaikka kerrat on suunniteltu valmiiksi, ne kannattaa käydä aina läpi ennen pyhäkoulun alkua, jolloin voi varata mukaan tarvittavat esineet ja ottaa huomioon lapsiryhmän erityistarpeet. Olemme tehneet takataskuun ideoita, joita voi käyttää kertoihin suunnitellun toiminnan tilalla tai lisäksi.

Työn tilaaja on Suomen Raamattuopiston työntekijä Riitta-Maija Korhonen, jonka avulla olemme tätä materiaalia suunnitelleet. Materiaalin työstämisessä tukena on ollut myös joukko opiskelukavereita ja ystäviä. Suuri kiitos seuraaville henkilöille: Daniela ja Juho, Henna, Minna, Sanna S, Pyry ja Tuomas.

Kauniaisissa 23.11.2010

Julia Rautanen

Sanna Juhela

SISÄLTÖ

RUNKO.....	4
LUOMINEN	8
LANKEEMUS	15
LUPAUS.....	23
LIITTO	31
LAKI	37
LUNASTUS	45
LÄHETYS.....	52
IKUINEN ILO.....	60

RUNKO

Pyhäkoulukerta on suunniteltu noin 20–30 minuutin mittaiseksi, jotta siihen voi sisällyttää monipuolista toimintaa ilman, että tulee kiire. Pidempää aikaa lapset eivät välttämättä jaksaisi keskittyä. Pituus on myös sopiva saarnan aikana pidettäviin pyhäkouluihin. Pitkän pyhäkoulun aikana kannattaa tarjota pieni välipala.

Taustaa pyhäkoulunopettajalle

Tähän osioon olemme koonneet käsiteltävään aiheeseen liittyvää tietoa ja raamatunkohtia pyhäkoulunopettajaa varten. Taustaa ei ole tarkoitus lukea tai kertoa lapsille. Tarvittaessa siitä voi ottaa tietoa opetuksen tueksi.

1. Nimet ja rukous

Lapsen saapuessa pyhäkouluun opettaja kysyy lapsen nimen, ellei vielä tiedä sitä, ja antaa hänelle nimilapun tai -pyykkipojan. Näin opettaja voi kutsua lasta nimeltä kuten Jumalakin kutsuu meitä. Tämä auttaa varsinkin niissä pyhäkouluissa, joissa lapset vaihtuvat useasti.

Pyhäkoulukerran alkaessa lapset istuvat piirissä. Jokainen lapsi ja opettaja sanoo vuorollaan nimensä ja muut toistavat sen. Nimien jälkeen opettaja rukoilee pyhäkoulukerran puolesta. Opettaja voi rukoilla omin sanoin tai käyttää seuraavaa esimerkkirukousta:

Rakas Taivaan Isä, kiitos että sinä rakastat meitä ja tunnet meistä jokaisen. Kiitos (sanotaan jokaisen lapsen nimi). Siunaa pyhäkoulukertamme. Aamen.

2. Reppu

Herätetään lasten mielenkiinto ja esitellään reppu. Mielenkiinnon herättämiseksi voi käyttää esimerkiksi reppulaulua, jonka sanat ja nuotit ovat liitteenä. Laulun on säveltänyt ja sanoittanut Minna Tauriainen-Koper.

Otetaan esille reppu, johon opettaja on ennen pyhäkoulukerran alkua laittanut 3–5 aiheeseen liittyvää esinettä tai asiaa. Yksi lapsi kerrallaan saa tulla ottamaan repusta esineen.

Repusta otetusta esineestä keskustellaan ja mietitään, mikä se on ja mihin se liittyy. Ei haittaa, vaikka lapsi sanoisi eri vastauksen kuin mitä opettaja on ajatellut. Pääasia on herättää lasten mielenkiinto. Pohdinnan jälkeen opettaja kertoo, mitä esine kertoo päivän teemasta.

Olemme listanneet esineitä reppukohtaan. Listan esineistä voi valita sellaisia, joita kaapista löytyy ja jotka tuntuvat sopivilta.

3. Opetus

Joka kertaan on suunniteltu pieni opetus päivän aiheesta. Opetuksen aikana pyhäkoulunopettaja lukee lapsille pienen pätkän Raamattua ja kertoo aiheesta. Joskus se on yhdistetty toimintaan tai reppuun, mikäli lasten on sillä tavalla mahdollista hahmottaa asiaa paremmin. Usein opetukseen liittyy kysymyksiä, joita kannattaa kysyä lapsilta, jotta lasten mielenkiinto säilyisi paremmin.

4. Toiminnallinen osuus

Askartelun tai leikin kautta syvennetään ja konkretisoidaan aiheen käsittelyä, koska lapsi oppii toiminnan kautta.

5. Päivän laulu

Jokaiselle kerralle on oma laulu, jonka tarkoituksena on tuoda esille kerran pääkohtia musiikin avulla. Kaikki laulut lauletaan Hämähämähäkki-laulun sävelellä. Sävelen nuotit löytyvät liitteestä, joka on otettu Jos sull' lysti on-laulukirjasta (toim. Hannele Halme-Soljander). Lauluihin kuuluu myös liikkeitä, joten lapset voivat leikkiä samalla kun laulavat. Laulu kannattaa laulaa läpi muutaman kerran, jotta se jää mieleen. Mahdollisuuksien mukaan laulua voi kerrata myös myöhemmin. Viimeisellä kerralla voidaan laulaa kaikki säkeistöt lävitse.

6. Yhteinen lopetus

Loppupiirissä lapset voidaan siunata Herran siunauksella. Vaihtoehtoisesti voidaan laulaa vielä kerran päivän laulu tai jokin muu loppulaulu. Jos aikaa on vielä jäljellä, jokainen lapsi saa vuorollaan sanoa, mikä pyhäkoulukerrassa oli kivaa. Mikäli aikaa on vähän, loppupiirin voi jättää väliin ja pyhäkoulukerta voidaan lopettaa päivän lauluun, joka toimii loppulauluna.

Repun takatasku

Tähän osioon on koottu lisävinkkejä teemoihin liittyen. Niitä voidaan käyttää jonkin pyhäkouluosion tilalla, jos ne tuntuvat sopivan paremmin kyseiselle ryhmälle. Niitä voidaan myös lisätä mikäli aikaa jää tai niiden avulla voidaan jatkaa saman teeman käsittelyä seuraavalla kerralla.

Liitteet

Liitteinä ovat Reppulaulun ja Hämähämähäkki-laulun nuotit sekä pyhäkoulu-kerroilla käytettävät kuvat. Lisäksi pyhäkoulutilan seinälle voi kuvittaa Raamatun punaisen langan, jonka avulla lapset voivat hahmottaa kokonaisuutta paremmin ja asioihin voidaan palata myöhemmin.

Liitteessä on seinälle kiinnitettävä Raamatun kuva, josta laitetaan lähtemään punainen lanka. Jokaisella kerralla kiinnitetään punaiselle langalle kuva, joka muistuttaa pyhäkoulukerran aikana käsitellystä aiheesta. Kuvat on piirtänyt Henna Vallinmäki.

Mikäli pyhäkoulussa toteutetaan Raamatun punainen lanka seinälle, luomiseen on liitteessä paratiisikuva. Lankeemukseen voidaan kopioida luomisen kuva, johon laitetaan myös lankeemukseen liittyvässä opetuksessa käytetyt ihmishahmot ja käärme. Lupauskerralla käytetään kolmea eri Jumalan lupauksista kertovaa kuvaa, jotka myös ovat liitteenä. Liittoa voi kuvata liitteenä oleva sateenkaari, tai mikäli pyhäkoulussa toteutetaan takataskussa oleva askartelu, sen voi laittaa seinälle liiton kohdalle. Laki- ja lunastuskerralla lasten tekemät askartelut korvaavat valmiit kuvat. Lähetyskerralla seinälle laitetaan kuvat ghanalaisen pojan elämästä. Ikuisen ilon kohdalla seinälle tulevat lasten kuvittamat taivaat.

LUOMISEN TAUSTAA

Jumala loi maan, meret, metsät ja meidät ihmiset. Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa kirjoitetaan, kuinka Jumala loi kaiken alussa. (1. Moos.1:1.) Jumala käytti luomistyöhönsä kuusi päivää aikaa ja seitsemännen päivän Hän lepäsi ja näytti näin esimerkillään meille, että meidänkin tulisi levätä.

Ihmisen Jumala loi viimeisenä. Ihminen sai tärkeän tehtävän, koska Jumala sanoi: "Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu. Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät." (1. Moos.1: 26–27.) Se, että Jumala on luonut meidät, antaa meille suuren arvon.

Luomisessa oli mukana koko kolmiyhteinen Jumala. Raamatun toisessa jaksossa sanotaan, että "Jumalan henki liikkui vetten yllä" (1.Moos.1:2). Johanneksen evankeliumista voimme lukea, että Jeesus oli jo olemassa ennen kaikkea muuta ja että kaikki on syntynyt hänen voimallaan. Mikään "ei ole syntynyt ilman häntä" (Joh.1:1–3.). Kaikki on luotu Jeesuksen kautta "ja häntä varten". Samalla kun Jeesus on ikuisesti olemassa ollut Jumala, jonka kautta kaikki on luotu, hän on myös "meidän lunastuksemme, syntiemme anteeksianto". (Kol.1:12–23.)

Luomisesta Raamatussa:

1.Moos.1–2, Jes.40:26, 45:18, Ps.24:1, 33:9, 139:13, 8:4–9, 119:73, Ilm: 4:11, Kol.1:15–17, San.8:22–31, Joh.1:1, Room.1:20

Tämän kerran pääasiat:

- Jumala on luonut maailman
- Jumala on luonut minut
- Jumala on kaikkivaltias, rakastava Isä

LUOMINEN

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

- IHMISHAHMO, ELÄINLELU
- PIENI MAAPALLO
- VESIPULLO, KIVI
- TASKULAMPPU (VALO)
- KUKKANEN TAI MUU KASVI

Yksi lapsi kerrallaan ottaa esineen repusta. Mietitään, mitä yhteistä niillä on, ja todetaan, että Jumala on luonut ne kaikki. Pyhäkoulun opettaja sanoo aikovansa seuraavaksi kertoa, miten luominen tapahtui.

3 OPETUS

Päivän kohta: 1. Moos. 1:1–27.

" Alussa Jumala loi taivaan ja maan. Maa oli autio ja tyhjä, pimeys peitti syvyydet, ja Jumalan henki liikkui vetten yllä. Jumala sanoi: ´Tulkoon valo!´ Ja valo tuli. Jumala näki, että valo oli hyvä. Jumala erotti valon pimeydestä, ja hän nimitti valon päiväksi, ja pimeyden hän nimitti yöksi. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni ensimmäinen päivä." (1. Moos. 1:1–5)

Kun Jumala oli luonut valon, hän huomasi, että jotain puuttuu. Jumala loi sinisen taivaankannen, jonka näemme, kun katsomme ylös taivaalle. Tämän taivaankannen Jumala erotti maasta. Kolmantena päivänä Jumala päätti luoda meille kirkkaat meret ja järvet, joissa uida, sekä makeat hedelmäpuut. Neljäntenä päivänä Jumala halusi vielä enemmän valoa, ja niinpä hän loi meille auringon ja kuun. Monet tuikkivat tähdet hän antoi meille ihasteltaviksi.

Maan päällä oli vielä hiljaista, ja viidentenä päivänä Jumala halusi tuoda ääntä. Hän loi kauniisti laulavat linnut, murisevat leijonat sekä muut suuret eläimet. Viimeisin luomistyö oli se, kun Jumala loi meidän ihmiset viljelemään maata, jonka Jumala oli meille luonut sekä iloitsemaan siitä. Jumala halusi myös, että ihminen olisi yhteydessä häneen.

"Jumala sanoi: ´Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.´ Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät." (1. Moos.1:26–27)

Kuuden päivän jälkeen, kun Jumala oli luonut koko maailman, Jumala lepäsi seitsemännen päivän hyvillä mielin ja oli iloinen aikaansaannoksistaan.

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Luomakunta-leikki: Lapset istuvat ringissä tuoleilla tai tyynyillä. Jokaiselle jaetaan kuvakortti, jossa yksi seuraavista kuvista: taivas, kasvi tai eläin. Pyhäkoulunopettaja huutaa "Jumala loi taivaan", "Jumala loi kasvit" tai "Jumala loi eläimet". Silloin kaikki ne, joilla on kyseinen kuva, nousevat seisomaan ja vaihtavat paikkaa. Jos lapset ovat pieniä, riittää, että he nousevat seisomaan. Jos pyhäkoulunopettaja huutaa "Jumala loi ihmiset", kaikki nousevat seisomaan ja halaavat toisiaan. Pyhäkoulunopettaja kertoo, että halaamme sen

vuoksi, että jokainen Jumalan luoma ihminen on tärkeä ja arvokas.

5 PÄIVÄN LAULU

Jumala loi meidät hänen kuvakseen,
Meille kauniin maan ja taivaan tähtineen.
Hyvää on kaikki hänen luomansa,
Eikä Isä koskaan hylkää minua.

Liikkeet:

Jumala (osoitetaan sormella ylöspäin) loi meidät (osoitetaan itseämme molemmilla käsillä) hänen kuvakseen (muotoillaan käsillä ihmisen ääriviivat), meille kauniin maan ja (käsillä tehdään ilmaan ympyrä, joka kuvastaa maapalloa) taivaan tähtineen (puristetaan kädet nyrkkiin ja avataan muutaman kerran nopeasti). Hyvää on kaikki hänen luomansa (nostetaan peukalo pystyyn), Eikä Isä koskaan hylkää minua (halataan kaveria, koska Jumala ei hylkää meitä ja rakastaa meitä).

6 YHTEINEN LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Ulkona sataa taas. Kerttu katsoo kärsimättömänä ikkunasta. Eikö se koskaan loppu, että pääsisi ulos leikkimään? Isoveli Joonatan on lähtenyt johonkin kavereiden kanssa, mutta Kertulla on tylsää.

”Isi?” Kerttu kysyy, ”mistä tämä kaikki vesi oikein tulee?”

Isä nostaa katseensa sanomalehdestä.

”Vesi tiivistyy höyryksi pilviin ja sataa lopulta alas”, isä selittää, mutta Kerttu ei ole tyytyväinen.

”Mutta mistä se sinne pilviin tulee?” Isä yrittää selittää, mutta kysymyksiä satelee lisää, ja lopulta isän on tunnustettava, ettei hän oikeastaan tiedä, mistä vesi alun perin on tullut. Päivä kuluu ja Kertun kysymykset jatkuvat: mistä puut, kukat, ihmiset, sadepilvet ja koko maailma on tullut?

Seuraavana päivänä Kerttu pääsee pyhäkouluun. Kysymys sateesta vaivaa häntä edelleen, ja hän kysyy asiasta Sepolta, joka on pyhäkoulussa opettajana. ”Hyvä, että kysyit, Kerttu”, Seppo kehuu. ”Tämä on tärkeä asia. Kaikki, mitä maailmassa on, on Jumalan luomaa. Ennen kuin mitään oli olemassa, Jumala oli jo, ja hän loi kaiken: maan, taivaan, meret, kaikki kasvit ja eläimet, jopa ihmiset. Siksi jokainen ihminenkin on niin arvokas. Jumala rakastaa meitä enemmän kuin mitään muuta koko maailmassa.”

Pyhäkoulun jälkeen leikitään pihalla. ”Yksi - kaksi - kolme...” Joonatan laskee ja Kerttu juoksee piiloon. Kerttu on iloinen, kun pääsee välillä riehumaan ja leikkimään Joonatanin kavereiden kanssa. Vaikka pojat ovatkin jo kuusivuotiaita, kun taas Kerttu on neljä, leikki sujuu hienosti. Pienenä tyttönä Kerttu löytää aina parhaat piilot eikä hänen tarvitse koskaan laskea. Tällä kertaa piilossa on kuitenkin vaikea pysyä, kun on niin paljon mielenkiintoista nähtävää. Maa on sateen jälkeen vielä märkä ja värikkäiden kukkien lehdillä on kauniita vesipisaroita. Mullassa kävelee koppakuoriainen ja mönkii lihava kastemato.

Miten kummassa Jumala on voinut luoda tämän kaiken? Hän on totisesti saanut keksiä monenlaisia asioita. Kertun mielikuvitus ei meinaa riittääkään. Kyllä hänkin jouluna muotoilee pullataikinasta vaikka kuinka hienoja otuksia, mutta Jumalalla ei ollut edes pullataikinaa. Mitähän Kerttu itse loisi, jos voisi tehdä mitä vaan? Kerttu miettii mielessään vaaleanpunaisen linnun, jossa on vihreitä palloja, ja keltaoranssin koiranpennun, jonka hännän päästä kasvaa kukka.

Kerttua alkaa väkisin naurattaa, ja Joonatan löytää hänen piilonsa helposti. Se ei häntä paljon harmita, sillä etsiminenkin on mukavaa. Kyllä Jumala on ollut viisas, kun on luonut lapsille leikkikavereita!

Muovailu

Opettaja antaa lapsille palan muovailuvahaa. Tehtäväksi annetaan muovailta erilaisia Jumalan luomia asioita. Samalla pohditaan, mitä eroa on Jumalan ja meidän luomisella: Me luomme jo olemassa olevia asioita, ja joskus menee pieleen. Jumala luo tyhjästä, Jumala luo täydellistä, Jumala luo elävää!

Ulkoilu

Mennään ulos tutkimaan kaikkea Jumalan luomaa. Lapset saavat tutkia luontoa kiinnostuksensa mukaan ja kysellä pyhäkoulunopettajalta heitä kiinnostavista asioista.

Siementen kylväminen

Lapsille voidaan konkretisoida kasvua niin, että yhdessä kylvetään kukan siemeniä ruukkuun, joka jää pyhäkoulutilaan. Näin lapset voivat hoitaa kasvia ja nähdä kasvin kasvavan. Pyhäkoulunopettaja voi kysyä myös luvan, voiko pihalle istuttaa vaikka omenapuun tai kukkasipuleita.

LANKEEMUKSEN TAUSTAA

Jumala loi meidät omaksi kuvakseen, mutta antoi meille vapaan tahdon. Paratiisissa oli vain yksi sääntö: älkää syökö hyvän- ja pahantiedon puun hedelmiä. Paratiisissa oli monia puita, mutta käärme houkutti Eevan tarttumaan kielletyn puun hedelmään. Se kyseenalaisti Jumalan sanan ja kertoi naiselle mahdollisuudesta tietää enemmän ja olla Jumalan kaltainen. (1.Moos.3:1-5.) Koska ihmiset eivät halunneet totella Jumalaa, Jumala karkotti heidät paratiisista. (1.Moos.1:6-24.)

Tästä hetkestä lähtien perisynti on erottanut meidät ja Jumalan toisistaan. Edelleen ihminen kapinoi Jumalaa vastaan. Roomalaiskirjeen mukaan kaikki ovat synnin vallassa: "Ei ole ketään, joka tekee hyvää, ei ainoatakaan". Ei ole ketään, joka edes etsisi Jumalaa. (Room.3:10-11.) Synnin vuoksi emme edes näe omia vikojamme (Ps.36:3).

Jumala ei kuitenkaan jättänyt ihmisiä synnin valtaan. Vaikka jokainen on tehnyt väärin ja rikkonut Jumalaa vastaan, saamme anteeksi, koska Jeesus on kuollut puolestamme. Jesajan kirjassa asia ilmaistaan kauniisti: "Tulkaa, selvittäkäämme miten asia on, sanoo Herra. – Vaikka teidän syntinne ovat verenpunaiset, ne tulevat valkeiksi kuin lumi. Vaikka ne ovat purppuranpunaiset, ne tulevat valkeiksi kuin puhdas villa. (Jes.1:18.) Onneksi meillä on toivo Jumalassa ja hänen suunnitelmissaan.

Lankeemus Raamatussa:

1.Moos:1,3, Ps. 36:2-3, Ps.51:7, Room.1:18-32, Room. 2:9-18, Room.3:9-20, Room. 5:12-14, Room. 6:23, Jes.1:18

Tämän kerran pääasiat:

- Ihminen ei halunnut totella Jumalaa.
- Kun teemme väärin saamme pyytää anteeksi Jumalalta ja hän antaa meille anteeksi.
- Jumala rakastaa meitä virheistämme huolimatta.

LANKEEMUS

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

- HEDELMÄ
- PUU
- KÄÄRME
- MIES JA NAINEN
- SYDÄN

Keskustellaan hetki jokaisesta repusta tulleesta esineestä. Pyhäkoulunopettaja voi kysyä vaikkapa seuraavia kysymyksiä: Mikä on lempihedelmäsi? Missä hedelmät kasvavat? Onko käärme pelottava eläin? Onko joku joskus nähnyt käärmeen? Missä on ihmisen sydän? Mitä sydämen kuva voi tarkoittaa?

Kun kaikki esineet on otettu repusta, opettaja kertoo, että melkein kaikki näistä esineistä mainitaan myös seuraavassa Raamatun kertomuksessa. Se kertoo siitä, kuinka ihmiset eivät totelleet Jumalan käskyjä. Oletko joskus tehnyt jotain, mitä vanhemmat ovat kieltäneet? Mitä siitä seurasi? Nyt luetaan, kuinka Aadam ja Eeva tekivät jotain, minkä Jumala oli kieltänyt.

3 OPETUS

Opettaja kertoo lapsille 1.Moos.3:1–19 avulla, kuinka ihminen lankesi syntiin. Ensimmäiset kolme jaetta luetaan suoraan Raamatusta ja loput kerrotaan tämän materiaalin pohjalta. Kerronnan apuna käytetään liitteissä olevia ihmisten ja käärmeen kuvia. Kuvat voidaan laittaa luomiskerrasta tuttuun paratiisikuvaan.

”Käärme oli kavalin kaikista eläimistä, jotka Herra Jumala oli luonut. Se sanoi naiselle: ‘Onko Jumala todella sanonut: ‘Te ette saa syödä mistään puutarhan puusta?’ Nainen vastasi käärmeelle: ‘Kyllä me saamme syödä puutarhan puiden hedelmiä. Vain siitä puusta, joka on keskellä paratiisia, Jumala on sanonut: ‘Älkää syökö sen hedelmiä, älkää edes koskeko niihin, ettette kuolisi.’” (1.Moos.3:1–3.)

Ovela käärme sai kuitenkin houkuteltua naisen ja miehen syömään hedelmää, vaikka nainen tiesi, että Jumala oli kieltänyt sen. Joskus saattaa käydä niin, että joku kaveri yrittää saada tekemään sellaista, mitä ei saisi. Onko jollekin käynyt näin vaikka päiväkodissa?

Joskus, kun olemme tehneet tai sanoneet jotain sellaista, mikä on väärin tai pahoittaa toisen mielen, tulee itsellekin paha mieli. Silloin tekisi mieli paeta ja mennä piiloon. Näin Adam ja Eevakin tekivät. He menivät Jumalaa piiloon puutarhaan. Jumala kuitenkin lähti etsimään luomiaan ihmisiä. Kun hän löysi heidät, he eivät olisi halunneet sanoa, mitä olivat tehneet, vaikka Jumala tiesi sen jo. Niinpä Adam syytti vaimoaan ja väitti, että kaikki oli tämän syytä.

Joskus tekisi mieli syyttää toisia, kun on itse tehnyt jotain tyhmää. Rangastukseksi Adam ja Eeva eivät enää saaneet asua paratiisissa niin kuin ennen. Jumala ei kuitenkaan hylännyt heitä. Kaikilla teoilla on seurauksensa. Silloin, kun teemme väärin, siitä seuraa usein jotain ikävää. Mitä teidän mielestänne kannattaa tehdä, jos on tehnyt väärin ja loukannut toisia?

Ihmisiltä voi pyytää anteeksi. Samalla tavalla voimme pyytää anteeksi Jumalalta: voimme rukoilla ja kertoa Jumalalle, mitä olemme tehneet ja mikä asia mieltämme painaa. Jumala haluaa aina olla meidän kanssamme, vaikka oisimmekin tehneet väärin. Jumala antaa meille anteeksi.

Repusta tullut sydän kuvaakin Jumalan rakkautta. Vaikka teemme väärin, hän antaa meille anteeksi, koska rakastaa meitä.

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Lapset menevät lattialle makaamaan kasvot lattiaa kohti ja laittavat silmät kiinni. Sillä aikaa pyhäkoulunopettaja laittaa viltin yhden lapsen päälle. Muut saavat arvata, kuka on viltin alla. Kun he kutsuvat lasta nimeltä, tämä saa tulla pois viltin alta. Näin Jumalakin kutsuu meitä nimeltä, kun olemme eksyneet tai menneet häntä piiloon.

5 PÄIVÄN LAULU

Aina en tee oikein, loukkaan toisia.
Silloinkin saan mennä luokse Jumalan.
Saan kertoa, mitä mielessäni on,
Eikä tarvi enää olla levoton.

Liikkeet:

Aina en tee oikein (pudistetaan päätä), loukkaan toisia (läpsäistään ilmaa).
Silloinkin saan mennä (kävellään) luokse Jumalan (osoitetaan ylöspäin)
Saan kertoa, mitä (kädet ristissä) mielessäni on (osoitetaan omaa päätä),
eikä tarvi enää olla levoton (pudistetaan päätä).

6 YHTEINEN LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Joonatanin kummitäti on tulossa kylään. Täti asuu Saksassa asti eikä siksi vieraile Joonatanin luona kovin usein. Nyt täti on kuitenkin tulossa, ja Joonatan ja Kerttu ovat käyneet äidin kanssa valitsemassa herkkuleivoksia vierailua varten. Leivokset ovat parasta, mitä Joonatan tietää. Niissä on sisällä kermaa ja päällä herkullista suklaata. Jospa vain saisi jo maistella niitä. Joonatan odottaa kärsimättömänä. Yksi yö, ja sitten kummitäti tulee.

Kun äiti ja Kerttu ovat ulkona hoitamassa puutarhaa ja isä työhuoneessaan, Joonatan hiipii hiljaa kaapille, jossa herkkuleivokset ovat. Hän haluaa vain vähän vilkaista. Ei äiti varmaan pane pahakseen. Joonatan avaa rasian kannen, ja ihana tuoksu täyttää hänen nenänsä. Jos vähän maistaisi, yhdestä leivoksesta vain, yksi haukku. Ehkä kukaan ei edes huomaisi. Toisaalta äiti on ankarasti kieltänyt koskemasta leivoksiin.

Joonatan katselee leivoksia eikä voi vastustaa kiusausta. Hän haukkaa yhdestä leivoksesta palan, sitten toisen.. hetkessä koko leivos on kadonnut nälkäiseen suuhun. Joonatan tuijottaa kauhistuneena laatikkoa, josta nyt puuttuu yksi leivos. Mitä hän on mennyt tekemään! Entä jos äiti saa tietää? Joonatania kaduttaa. Miksi hän edes meni katsomaan leivoksia?

Seuraavana yönä Joonatan ei meinaa saada unta. "Nukutko sinä?" hän kuiskaa viereisessä sängyssä uinuvalla siskolleen, mutta Kerttu ei vastaa. Hän nukkuu sikeästi. Joonatan sen sijaan miettii syötyä leivosta.

Kahvipöydässä äiti kaivaa leivoslaatikon esiin ja huomaa yhden leivoksen puuttuvan. Hän ihmettelee asiaa kovaan ääneen ja miettii, ostiko hän sittenkin vain neljä leivosta. Joonatanille tulee paha olo. Entä jos hän jää kiinni? Silloin äiti suuttuu varmasti. "Kerttu sen söi", Joonatan valehtelee äidille. Äiti

toruu Kerttua, joka näyttää hämmästyneeltä ja alkaa sitten itkeä. Joonatanista tuntuu pahalta. Miten hän voi tehdä tällaista? Ensin hän tekee vastoin äidin käskyä ja sitten vielä syyttää siitä sisartaan! Tämä on todella väärin, Joonatan tajuaa.

Keräten kaiken rohkeutensa Joonatan menee äidin luo ja sanoo: "Minä sen tein. Minä söin leivoksen." Äiti katsoo Joonatania hämmästyneenä ja vihaise-
na. "Miksi sitten sanoit, että se oli Kerttu?" hän kysyy. Nyt Joonatania alkaa itkettää. "En tiedä. Minun vaan teki niin mieli sitä ja minun piti vain vähän maistaa.. sitten se olikin jo syöty ja... pelkäsin kauheasti, että sinä suutut."

"Niin minä suutuinkin", äiti sanoo. "Ei omista virheistä saa syyttää toisia."

"Minä tiedän", Joonatan nyyhkyttää. "Anteeksi."

Äiti ottaa Joonatanin syliinsä ja rutistaa hellästi. "Saat anteeksi", hän sanoo. "Mennään yhdessä ostamaan uusi leivos tilalle." Joonatanin olo kevenee hetkessä. "Mennään!" hän vastaa. "Ei kun odota. Minun pitää ensin pyytää anteeksi Kertulta."

Vapaata leikkiä

Lapset saavat leikkiä vapaasti. Pyhäkoulunopettaja kiinnittää erityisesti huomiota kaikenlaisiin kiusaamistilanteisiin ja opettaa anteeksi pyytämisen merkityksestä.

Näytelmät

Isompien lasten, esimerkiksi 5-6-vuotiaiden, kanssa voidaan tehdä näytelmiä päivän aiheesta. Jaetaan lapset ryhmiin ja annetaan jokaiselle ryhmälle todellisesta elämästä oleva aihe, jossa joku on tehnyt väärin toista kohtaan. Tällaisia tilanteita voivat olla vaikka toisen ulkopuolelle jättäminen, haukkuminen, toisen tavaran ottaminen ilman lupaa tai pahan puhuminen. Lapset voivat myös itse keksiä tällaisia tilanteita. Näytellään, miten tilanne etenee ja miten väärin tehnyt pyytää ja saa anteeksi. Keskustellaan anteeksipyynnön merkityksestä.

Jos lapset ovat vielä sen verran nuoria, ettei näytelmien tekeminen onnistu, pyhäkoulunopettaja voi esittää jonkin vastaavanlaisen tilanteen käsinukeilla. Kun toinen nukke on tehnyt toiselle pahaa, mietitään lasten kanssa, mitä nyt pitäisi tehdä. Mitä kiusaajan pitäisi tehdä? Entä toisten, jotka näkevät tilanteen? Keskustellaan taas anteeksipyyntönsä merkityksestä.

Toinen piiloleikki

Mikäli pyhäkoulu pidetään sellaisessa paikassa, jossa on hyviä piiloja, viltti-leikin sijaan voidaan ottaa tämä. Leikitään piilosta. Jokainen lapsi menee piiloon, kuten Aadam ja Eeva olivat Jumalaa piilossa, kun olivat tehneet väärin. Ohjaaja etsii lapsia ja löydettyään jonkun hän halaa tätä ja palauttaa piiriin. Leikki toistetaan, ja kun ohjaaja on löytänyt jokaisen lapsen kahdesti, hän muistuttaa, että myös Jumala etsii meitä ja haluaa olla kanssamme, vaikka olisimme tehneet väärin. Niin paljon Jumala meitä rakastaa.

LUPAUKSEN TAUSTAA

Jumala on antanut Raamatussa monia lupauksia, joista tärkeimmät ovat Vanhan testamentin lupaus pelastajasta, lupaus Jumalan läsnäolosta ja ikuisesta yhteydestä Jumalaan kuolemammekin jälkeen. Jumala lupaa omilleen myös pelastuksen. "Kun heikkoja sorretaan ja köyhät vaikeroivat, minä astun esiin", sanoo Herra. "Minä tuon avun ja pelastan heidät", lupaa Herra." (Ps.12:5.) Hän lupaa myös, että "jokainen, joka huutaa avukseen Herran nimeä, pelastuu" (Joel 2:32). Tämä pelastus tulee meidän osaksemme Jeesuksen kautta.

Lupauksiin suhtaudutaan Raamatussa vakavasti. Ihmisenkin tekemä lupaus on sitova (esim. 5.Moos.23:21–23, Tuom.11:37). Jumalan ja ihmisen lupauksilla on kuitenkin eroa: "Jumala ei ole ihminen: hän ei valehtele, hän ei muuta mieltään. Hänkö ei tekisi, mitä sanoo? Hänkö ei pitäisi, mitä lupaa?" (4.Moos.23:19.) Ihmiset eivät aina pysty pitämään lupauksiaan, mutta Jumala pystyy ja haluaa.

Joskus on helppo epäillä Jumalan lupauksia, kun näyttää, että maailma on paha eikä Jumala tee mitään. Saamme kuitenkin joka päivä luottaa ja turvata Jumalan lupauksiin. Heprealaiskirjeessä muistutetaan: "Pysykäämme horjumatta tunnustuksessa ja toivossa, sillä hän, joka on antanut meille lupauksensa, on luotettava" (Hepr.10:23).

Lupaus Raamatussa:

1.Moos.3:15, 15:6, 2.Moos.2:24, 4.Moos.23:19 Joos.23:14 Ps.12:5, 119:49,81,170, Saarn.5:5, Jes.9, Joel2:32, Mark.1:1–5, Apt.2:38–39, Room.4:13–25, Hepr.10:23, 2.Piet. 3:9

Tämän kerran pääasiat:

- Jumalan lupaukset ovat luotettavia
- Jumala lupasi pelastuksen Jeesukseen uskoville
- Jumala lupasi, että hän on aina kanssamme, saamme rukoilla kaikissa tilanteissa ja Jeesus on maailman valo

LUPAUS

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

Tällä kerralla pyhäkoulunopettaja saa valita reppuun sellaisia esineitä, jotka kertovat tarinan täytetyistä ja pitämättä jätetyistä lupauksista. Opettaja kertoo jokaisen esineen kohdalla siihen liittyvän lyhyen tarinan. Esineet voivat olla vaikkapa tällaisia:

- PÄÄSYLIPPU

Kun olin lapsi, kaupunkiin tuli sirkus ja halusin mennä sitä katsomaan. Äiti lupasi, että pääsisin katsomaan sitä. Esitys oli kuitenkin loppuunmyyty.

- KARKKI

Isä lupasi tuoda kaupasta karkkia, mutta unohti.

- RÄTTI

Lupasin siivota huoneeni, mutta kaveri soitti ja pyysi minua ulos. Muistin kuitenkin lupaukseni ja siivosin ennen kuin lähdin.

- VESIVÄRIT

Lupasin pyhäkoulussa eräälle lapselle, että seuraavalla kerralla maalattaisiin vesiväreillä. Lapsi odotti tätä innolla ja oli iloinen, kun seuraavalla kerralla päästiin maalaamaan.

- Lisäksi repusta tulevat Jumalan lupauksista muistuttavat **RAAMATTU** ja **RISTI**. Voidaan miettiä, mistä Jumalan lupauksesta risti muistuttaa.

3 OPETUS

Onko jollekin teistä luvattu jotain sellaista, mitä ei ole pystytty pitämään? Onko joku itse luvannut jotain, mitä ei olekaan voinut tehdä? (auttaa jossain, olla kiltisti...) Miltä on tuntunut, kun lupauksia ei olekaan pidetty? Siitä tulee paha mieli molemmille, sille jolle on luvattu jotain ja myös sille, joka on itse luvannut. Entä miltä tuntuu, kun joku pitää lupauksensa? Jos lupaa jotain, on myös tärkeää pitää lupauksensa.

Vaikka ihmiset eivät aina pysty pitämään lupauksiaan, Raamatussa kerrotaan, että Jumala pystyy. Siellä sanotaan näin: (opettaja avaa repusta tulleen Raamatun ja lukee sieltä)

"Älkää koskaan unohtako, että Herra, teidän Jumalanne, ei ole jättänyt täyttämättä ainoatakaan teille antamaansa lupaus. Ne ovat kaikki täyttyneet."
(Joos.23:14b)

Jumalan tärkein lupaus liittyy ristiin, joka myös tuli repusta. Jeesuksen ristin-kuoleman vuoksi saamme aina olla Jumalan kanssa, ja lopulta pääsemme taivaaseen.

Mitähän muuta Jumala on luvannut meille? Katselkaapa ympärillenne. Löydättekö kuvia tästä huoneesta?

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Huoneeseen on etukäteen piilotettu kuvia, jotka kertovat Jumalan lupauksista. Kuvat ovat materiaalin takana liitteenä ja sieltä voidaan kopioida jokaiselle lapselle yksi kuva. Pyhäkoulunopettaja seuraa, että jokainen saa omansa. Jos lapsi ei millään löydä kuvaa, voi pyhäkoulunopettaja auttaa lasta etsinnässä, mutta kuitenkin antaa lapsen löytää kuvansa itse. Kuvan saa pitää itsellään muistona pyhäkoulun jälkeen.

Kun kuvat ovat löytyneet, keskustellaan siitä, mistä lupauksista ne kertovat:

1. Taivaan Isä lupaa olla meidän kanssamme aina. Emme joudu koskaan olemaan yksin.
2. Voimme aina rukoilla ja puhua Jumalalle tärkeistä asioista. Silloin, kun meillä on paha mieli tai pelottaa, voimme kertoa sen hänelle. Jos tarvitsemme jotain, voimme pyytää sitä häneltä. Jos olemme iloisia, voimme kiittää siitä Jumalaa. Jos olemme tehneet väärin, voimme pyytää anteeksi.
3. Jeesus on maailman valo. Hän tuli maailmaan pelastamaan meidät, eikä meidän tarvitse pelätä pimeääkään, kun hän on meidän kanssamme. Kuoleman jälkeen hän vie meidät taivaaseen.

Kuvista voidaan tehdä myös suuremmat kopiot, jotka laitetaan huoneen seinälle, mikäli pyhäkoululla on käytössään oma huone. Näin lapset voivat katsoa kuvia ja muistaa Jumalan lupaukset, ja niihin on helppo palata myöhemmin.

5 PÄIVÄN LAULU

Jumala kun lupaa, se luotettavaa on,
Siitä saapi turvan myöskin toivoton.
Tiedän, et Jeesus minut pelastaa,
Senhän lupaa Jumalakin Sanassaan.

Liikkeet:

Jumala kun lupaa (osoitetaan ylöspäin), se luotettavaa on (käsi sydämelle)
Siitä saapi turvan myöskin toivoton (otetaan kiinni omista käsivarsista ja heilutellaan niitä edessä, kuten vauvaa kannateltaisiin)
Tiedän (osoitetaan päätä), et Jeesus minut pelastaa (tehdään käsillä risti)
Senhän lupaa Jumalakin (osoitetaan ylöspäin) Sanassaan (pidetään kädet kuin lukisimme kirjaa)..

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

On nukkumaanmeno-aika. Kerttu ja Joonatan pesevät hampaansa ja menevät huoneeseensa. Äiti lukee lapsille iltasadun ja jättää Kertun yövalon palamaan. Kerttu on toivonut niin. Yöllä on niin pimeää ja sängyn alla voi olla vaikka mitä mörköjä. Joskus Kerttu on herännyt keskellä yötä pimeydessä ja joutunut kömpimään isän ja äidin väliin nukkumaan, kun omassa huoneessa on pelottanut niin paljon. Nytkin Kerttu pyytää äitiä tarkistamaan kaikki kaapit ja sängyn alustan, ettei siellä ole mitään pelottavaa. Äiti tekee niin ja Kerttu voi nukkua rauhassa.

Seuraavana aamuna herätään pyhäkouluun. Kerttu odottaa jo innolla, että pääsee näkemään kavereita, joita hän on pyhäkoulusta saanut. Pyhäkoulunopettaja Seppo kertoo lapsille, että tänään puhutaan lupauksesta. Kerttu muistaa, että isä lupasi joskus viedä hänet huvipuistoon, mutta sitten isälle tuli ylimääräinen työpäivä ja huvipuistoreissu sai jäädä. Äitikään ei ostanut Kertulle lupaamaansa nukkea, koska Kerttu ei osannut käyttäytyä hyvin. Kerttu oli hyvin pettynyt. Toisaalta hän muistaa myös itse luvanneensa, että hän siivoaa huoneensa, mutta lopulta olikin hauskeempaa mennä ulos leikkimään.

Nyt Seppo kertoo, että Jumala pitää aina lupauksensa. Raamatussa sanotaan, ettei Jumala ole jättänyt ainoatakaan lupausta täyttämättä. Kerttu hämmästyttää. Miten joku pystyy aina pitämään lupaukset, kun eivät edes vanhemmat siihen pysty? Mitä jos Jumalallekin tulee kiire, tai jos Kerttu käyttäytyy tuhmasti? Seppo kuitenkin vakuuttaa, että Jumala pitää lupauksensa. Jumala on luvannut, että Jeesuksen kautta pääsemme taivaaseen. Seppo lukee Raamatusta vielä yhden lupauksen: "Minä olen maailman valo. Se, joka seuraa minua, ei kulje pimeässä, vaan hänellä on elämän valo." (Joh.8:12.) Kerttu ei aivan ymmärrä kaikkea, mutta valo kuulostaa lohdulliselta. Jeesus on maailman valo... Mutta seuraaminen? Seppo selittää, että Jeesuksen seuraaminen tarkoittaa

sitä, että eletään Jeesuksen kanssa ja uskotaan häneen. Silloin ei tarvitse pelätä pimeääkään.

Seuraavana iltana Kertulla on äidille yllättävä ehdotus:

"Äiti, tänään minä en tarvitse yövaloa. Voin nukkua ilman sitä."

Äiti on hämmästynyt. Aina ennenhän Kerttu on pelännyt pimeää. Mistä hän nyt on saanut näin paljon rohkeutta?

"Kun Jumala on mun kanssa, mun ei tarvitse pelätä pimeää", Kerttu kertoo.

"Jumala lupasi."

Piirustus

Jokainen lapsi piirtää kuvan siitä lupauksesta, josta pitää eniten. Apuna voidaan käyttää niitä kolmea lupausta, jotka kuvattiin piilotetuissa korteissa.

Kertomus Abrahamista

Raamatussa kerrotaan miehestä nimeltä Abraham. Abraham oli hyvä mies ja rakasti Jumalaa. Hän oli vanha ja harmaahapsinen, ja niin oli myös hänen vaimonsa Saara. Vaikka hän oli saanut elää hyvän ja pitkän elämän, oli yksi asia, josta hän oli surullinen: Abrahamilla ei ollut lapsia.

Yhtenä päivänä Jumala puhui Abrahamille näin: "Älä pelkää, Abram. Minä olen sinun kilpesi, ja sinun palkkasi on oleva hyvin suuri." (1.Moos.15: 1) Mitähän tämä voisi tarkoittaa? Jumala on aina Abrahamin kanssa ja antaa hänelle sitä, mitä hän on toivonut. Abraham oli ihmeissään siitä, mitä Jumala sanoi. Hän ihmetteli, miten Jumala voisi antaa hänelle mitään, kun ei hän ollut saanut edes yhtään lasta. Silloin Jumala sanoi:

"Katso taivaalle ja laske tähdet, jos kykenet ne laskemaan. Yhtä suuri on oleva sinun jälkeläistesi määrä." (1.Moos.15:5) Oletteko katselleet tähtiä illalla? Onko joku yrittänyt laskea niitä? Minä olen, mutta ei siitä tule mitään, niitä on niin paljon. Samoin Jumala sanoi, että Abraham saisi yhtä paljon jälkeläisiä

kuin maassa on hiekanjyviä. Katsotaan hiekka-astiaa. Pystyykö joku laskemaan, kuinka monta hiekanjyvää tässä on? Näytetään sormella, millainen on hiekanjyvä. Yritetään laskea niitä ja todetaan, että niitä on liian paljon laskettavaksi.

Abraham varmasti ajatteli, että on mahdotonta, että hän saisi vanhana niin paljon lapsia, mutta silti hän uskoi Jumalaa ja Jumala oli iloinen siitä, että Abraham luotti häneen. Jumalan lupaus toteutui, ja kaikkia juutalaisia ja nykyään myös kristittyjä kutsutaan Abrahamin lapsiksi.

Jokainen lapsi saa askarella hopeapaperista itselleen tähden. Isoimmat leikkaavat tähden irti paperista, pienemmille se on leikattu valmiiksi. Tähteen saa liimata paljetteja ja muita koristeita. Tähdet kiinnitetään teipillä tummaan kankaaseen tai jätösäkkiin. Mukana on myös yksi ristitähti.

Jokainen meistä on tähti Jumalan tähtitaivaassa. Jumala rakastaa meistä jokaista. Yhdessä voimme loistaa ja saada paljon aikaan.

LIITON TAUSTAA

Raamatussa Jumala tekee useita liittoja ihmisten kanssa. Liitoille on tyypillistä se, että ne tehdään yhden ihmisen tai kansan kanssa, mutta siitä huolimatta ne koskevat kaikkia. Liitot ovat pelastushistorian käännekohtia. Vanhaksi liitoksi kutsutaan liittoa, jonka Jumala teki Mooseksen ja Israelin kansan kanssa Siinainvuorella. Samalla annettiin kymmenen käskyä ja muut määräykset. Liitto vahvistettiin vihmomalla verta kansan päälle. (2.Moos.24:1–11.) Liitto perustui siihen, että jos israelilaiset noudattavat Jumalan käskyjä, hän siunaa heitä (5.Moos.30:15–20).

Jumala ei koskaan riko liittoaan (3.Moos.26:44–45). Ihmiset kuitenkin rikkoiivat vanhan liiton, koska kukaan ei pystynyt pitämään kaikkia käskyjä (esim. Ps.78:10). Koska Jumala ei halunnut hylätä kansaansa, hän antoi lupauksen uudesta liitosta, jossa saamme elää Jumalan yhteydessä.

Jeesuksessa lupaus uudesta liitosta täyttyy. Ehtoollista asettaessaan Jeesus sanoo: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka vuodatetaan teidän puolestanne." (Luuk.22:20). Raamattu antaa ymmärtää, että tämä uusi liitto on paljon suurempi ja ihmeellisempi kuin edeltäjänsä. Kun vanhassa liitossa oli kyse omista teoista, uudessa liitossa Jumala muuttaa meitä Jeesuksen kaltaisiksi (2.Kor.3:1–18).

Myös uusi liitto vahvistettiin verellä – tällä kertaa Jeesuksen täydellisellä verellä, joka pystyy puhdistamaan jokaisen. Uusi liitto vakuuttaa meille, että synnit on annettu anteeksi Jeesuksen uhrin tähden. (Hepr.8–10.)

Liitto Raamatussa:

1.Moos.9:1–16, 17:1–27, 2.Moos.24, 31, 3.Moos.26:44–45, Ps.78:10, Jer. 31:31–34, Luuk.22:20, 2.Kor.3:1–18, Gal.4:21–31, Hepr.8–10

Tämän kerran pääasiat:

- Jumala vahvistaa lupauksensa liitossa
- Liiton merkit muistuttavat meitä siitä, että Jumala rakastaa meitä ja haluaa olla kanssamme
- Uudessa liitossa Jeesus kuoli puolestamme, että voisimme olla yhteydessä Jumalaan

LIITTO

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

- SORMUS

Sormus kuvaa kahden ihmisen välistä avioliittoa. Siinä mies ja nainen lupaavat toisilleen, että tahtovat rakastaa toisiaan silloinkin, kun on vaikeaa.

- SATEENKAAREN KUVA RAAMATUN VÄLISSÄ

Mikä tämä kuva on? Onko joku kuullut jonkun Raamatun kertomuksen, johon liittyy sateenkaari? Nooa oli vanha mies, jolle Jumala antoi tehtäväksi rakentaa arkin eli ison laivan. Vaikka missään ei näkynyt vettä, Nooa rakensi arkkia vuodesta toiseen huolellisesti. Lopulta arkki oli valmis ja se tuli täyteen eläimiä. Sinne tulivat myös Nooa ja hänen perheensä. Kun kaikki olivat arkissa, tuli suuri vedenpaisumus eli tulva ja kaikki, jotka eivät olleet arkissa, hukkui-
vat. Kun vesi oli laskenut, Nooa, hänen perheensä ja kaikki eläimet tulivat ulos arkista ja Jumala teki Nooan kanssa liiton. Siinä hän lupasi, ettei enää koskaan hukuta kaikkea elävää. Tämän liiton merkinä on sateenkaari. Kun näemme sateenkaaren, voimme muistaa, että Jumala ei koskaan hylkää meitä.

Luetaan Raamatusta:

”Kun annan pilvien nousta taivaalle ja sateenkaari näkyy pilvissä, muistan liiton, jonka olen tehnyt kaikkien elävien olentojen, kaiken elollisen kanssa:

vedet eivät enää koskaan paisu tuhotulvaksi hukuttamaan kaikkea elävää.”
(1.Moos.9:14-15.)

- LEIPÄ

Mikäli lapsilla ei ole allergioita, jotka sen estäisivät, pyhäkoulunopettaja voi jakaa jokaiselle palan leipää maisteltavaksi. Samalla hän kertoo, että ehtoollinen on merkinä liitosta, jonka Jeesus teki meidän kanssamme. Jos jollain lapsella on esimerkiksi keliakia, leivän maistelu täytyy jättää pois kaikilta lapsilta tai tarjota kyseiselle lapselle pieni pala gluteenitonta leipää.

3 OPETUS

Nämä esineet vaikuttavat aika erilaisilta, mutta mitenköhän ne voisivat liittyä yhteen? Kaikki nämä esineet liittyvät siihen, että Jumala teki kanssamme liiton. Aiemmin on puhuttu Jumalan lupauksista. Jumala lupasi olla kanssamme aina. Liiton avulla Jumala vielä vahvisti lupauksensa. Samalla tavalla kuin mies ja nainen lupaavat toisilleen, että tahtovat olla loppuelämänsä yhdessä ja vahvistavat avioliittonsa sormuksella, myös Jumala antaa lupaukset ja vahvistaa ne tekemällä liiton. Tämä liitto merkitsee, että Jumala haluaa pitää meistä kiinni. Tämän liiton voimme muistaa, kun näemme sateenkaaren tai olemme kirkossa ja pappi jakaa ehtoollista. Silloin voimme muistaa, että Jumala rakastaa meitä ja haluaa olla kanssamme joka päivä.

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Ennen pyhäkoulun alkua pyhäkoulunopettaja sitoo yhteen erivärisiä huiveja niin, että ne muodostavat ympyrän. Eri värit kuvaavat sateenkaarta ja Jumalan liittoa. Huiveja on hyvä olla yhtä monta kuin lapsiakin. Jokainen lapsi ja myös opettaja ottaa kiinni yhdestä huivista niin, että he muodostavat piirin. Opet-

taja laittaa iloista musiikkia soimaan taustalle ja lapset saavat pyöriä ja tanssia piirissä pitäen kiinni huivistaan. Pyhäkoulunopettaja voi kertoa, että me kaikki kuulumme Jumalan tekemään liittoon ja se liittää meidät myös toisiimme. Liitto on ikuinen eli se ei lopu koskaan. Muodostamamme ympyrä kuvaa sitä.

5 PÄIVÄN LAULU

Jumala on tehnyt liiton kanssamme,
 hänen lapsiaan me kaikki olemme.
 Sateenkaari meitä muistuttaa:
 Jumala ei koskaan hylkää kansaansa.

Liikkeet:

Jumala on tehnyt (osoitetaan ylöspäin) liiton kanssamme (kätellään itseämme) hänen lapsiaan me (osoitetaan lapsia vuorotellen) kaikki olemme (laitetaan kädet eteen ja tehdään niillä puoliympyrät ulospäin, ikään kuin sammakkouintiliike, mutta kämmenet ylöspäin)

Sateenkaari (tehdään käsillä ilmaan kaari) meitä muistuttaa (osoitetaan itseämme päähän)

Jumala ei koskaan hylkää kansaansa (otetaan kiinni omista käsivarsista ja heilutetaan niitä edestakaisin, kuten vauvaa kannateltaisiin)

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Kerttu on innoissaan. Tänään hän saa olla morsiusneito! Kertun serkku Maija on menossa naimisiin, ja hän on pyytänyt Kerttua morsiusneidoksi. Kerttu saa kävellä Maijan perässä alttarille ja jakaa häävieraille saippuakuplia, joita he puhaltavat hääparin päälle, kun nämä kävelevät ulos kirkosta. Parasta kaikessa on se, että Kerttu saa upean, valkoisen puvun. Melkein yhtä hienon kuin Maijalla, pienemmän vain.

Kirkko täyttyy vieraista ja Kerttua alkaa jännittää. Hän on saanut auttaa myös kirkon koristelussa. Siellä täällä on kauniita valkoisia kukkia. Matka alttarille näyttää pitkältä, mutta kaikki sujuu hyvin. Pappi kysyy Maijalta ja hänen mieheltään Markolta, haluavatko he rakastaa toisiaan myötä- ja vastoinikäymisissä. Kerttu ei ymmärrä, mitä niillä sanoilla tarkoitetaan, ja kysyy asiaa äidiltä. "Äiti, mitä on myötä- ja vastoinikäymisissä?" Äiti vilkaisee onnellisen näköistä paria ja selittää: "Nyt Maija ja Marko näyttävät hyvin onnellisilta ja rakastuneilta, vai mitä?" Kerttu nyökkää. Rakastuneempaa paria hän ei ole koskaan nähnyt. "Joskus kuitenkin tulee sellaisia päiviä, kun kaikki menee huonosti", äiti jatkaa.

"Ai niin kuin se, kun satoi enkä saanut mennä ulos leikkimään ja minulla oli tosi tylsää?" Kerttu kysyy.

"Juuri niin", äiti vastaa. "Muistan, kuinka vihainen olit minulle. Heille tulee myös huonoja päiviä ja joskus he suuttuvat toisilleen. Tässä he lupaavat silti rakastaa toisiaan."

"Mutta äiti", Kerttu ihmettelee. "Miksi he menevät naimisiin, jos aikovat suuttua toisilleen?"

"Eivät he tietenkään sitä suunnittele", äiti vastaa, "mutta niin käy väkisin, kaikille käy niin. Avioliitossa pari saa kuitenkin sormukset, jotka muistuttavat aina, että he ovat solmineet liiton. Liittoon liittyy aina lupauksia. Tässä liitos-

sa he ovat luvanneet rakastaa silloinkin, kun se on vaikeaa ja kun toinen tun-
tuu maailman ärsyttävimmältä ihmiseltä.”

Kirkon jälkeen mennään hääpaikkaan, jossa syödään hyvin ja tanssitaan. Kerttu tanssii valssia Joonatanin kanssa. Se on hauskaa, vaikkei kumpikaan oikeastaan tiedä, miten valssia tanssitaan. Päivä on ollut todella mukava. Kerttu miettii, voisiko itsekin mennä joskus naimisiin. Jonkun pojan kanssa? Yäk. Ehkä sitten vanhempana, kun se ei enää tunnu niin pahalta ajatukselta. Marko on oikeastaan kiva. Ei ihme, että Maija tahtoo rakastaa juuri häntä.

Seppo-setä kertoi pyhäkoulussa, että Jumalakin on tehnyt meidän kanssa lii-
ton. Kerttu miettii asiaa. Ehkä se tarkoittaa, että Jumalakin rakastaa meitä
myötä- ja vastoinkäymisissä. Mitä se tarkoittikaan? Että silloinkin, kun Kerttu
on tuhma, silloinkin kun Kerttu on hankala, silloinkin Jumala rakastaa. Se
tuntuu hienolta. Liitto on iso asia, sen Kerttukin tajuaa.

Ehtoollisvälineiden esittely

Pyydetään papilta ehtoollisvälineitä lainaan pyhäkouluun. Pyhäkoulunopettaja
esittelee niitä lapsille, kertoo, mitä niillä tehdään ja mikä niiden merkitys on.
Samalla hän kertoo, miksi ehtoollinen on niin tärkeä asia. Hän sanoo, että se
on Jumalan tekemän liiton merkki, kuten sormus avioliitossa.

Aarre sateenkaaren päässä

Moni on kuullut tarinan sateenkaaren toisessa päässä olevasta aarteesta.
Otetaan iso arkku ja annetaan lasten mieltä sinne esineitä, jotka muistutta-
vat Jumalan liitosta ja hänen rakkaudestaan meitä kohtaan. Tällaisia asioita
voivat olla vaikkapa risti, leipä, sormus, Raamattu ja sydän. Lapset voivat
tuoda arkkuun myös sellaisia esineitä, joista he itse pitävät ja joista haluavat
kiittää Jumalaa. Vaihtoehtoisesti sateenkaari ja aarrearkku voidaan askarrella
seinälle ja jokainen lapsi saa piirtää sinne kuvan, joka muistuttaa heitä Juma-
lan rakkaudesta.

LAIN TAUSTAA

Syntiinlankeemuksen jälkeen emme luonnostamme osaa elää Jumalan tahtomalla tavalla, koska perisynti asuu meissä. Jumala, joka on luonut meidät, tietää parhaiten, mikä on meille hyväksi. Siksi hän antoi Moosekselle kymmenen käskyn lain, joka koskee meitä kaikkia (2.Moos.20:1–17). Ilman lakia maailma olisi mahdoton paikka elää, koska täällä vallitsisivat viidakon lait. Jumalan laki mahdollistaa meille turvallisen elämän. Kymmenen käskyä jaetaan kahteen osaan: ensimmäiset kolme käskyä liittyvät meidän ja Jumalan väliseen suhteeseen, ja loput seitsemän käskyä ovat ohjeeksi suhteisiimme muiden ihmisten kanssa.

Käskyt voidaan kiteyttää rakkauden kaksoiskäskyyn. "Rakasta Herraa, Jumalaa, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: rakasta lähimmäistäsi kuin itseäsi." (Matt. 22: 37–39)

Meillä on siis kolme rakastamisen kohdetta: Jumala, lähimmäinen ja oma itsemme. Jeesus, joka kiteytti rakkauden kaksoiskäskyn, ei kuitenkaan kumonnut kymmentä käskyä. Silloin, kun rakastaa Jumalaa yli kaiken, noudattaa ensimmäistä laintaulua ja siinä olevia käskyjä. Kun rakastaa lähimmäistä ja itseään, noudattaa toista laintaulua. Miten voit rakastaa lähimmäistäsi jos varastat häneltä?

Laki Raamatussa:

2.Moos.20:1–17, 5.Moos.5:1–22, Mark.12:30–31, Matt.5:19, 22:37–39, Luuk.16:17, Room.2:12–29, Room.7

Tämän kerran pääasiat:

- Jumala antoi lain rakkaudesta meitä kohtaan, että meidän olisi hyvä elää toistemme kanssa
- Laki on kirjoitettu myös meidän sydämiimme eli omaantuntoon
- Tärkeimmän käskyn mukaan meidän tulee rakastaa Jumalaa ja lähimmäistämme

LAKI

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

- KARTONGISTA ASKARRELLUT LAIN TAULUT

Jumala antoi lain, jossa kertoi, miten meidän pitäisi elää täällä maailmassa. Nämä käskyt ovat elämän pelisääntöjä.

- LIIKENNEMERKKI

Liikenne ei toimisi, ellei olisi liikennesääntöjä. Liikennemerkit kertovat, kuinka liikenteessä toimitaan.

- TISKIHARJA

Äitiä voi auttaa vaikka tiskien tiskauksessa. Tämä on lähimmäisen rakastamista.

- RAAMATTU

3 OPETUS

Lapset nousevat seisomaan. Pyhäkoulunopettaja kertoo, että seuraavaksi hän kysyy kysymyksiä. Jos lasten mielestä kysyttyä asiaa pitää tehdä, hän nostaa kädet ylös. Jos sitä ei saa tehdä, hän istuu.

- Onko hyvä rukoilla Jumalaa?
- Onko hyvä puhua rumia?
- Onko hyvä levätä?
- Onko hyvä totella äitiä ja isää?
- Onko hyvä kiusata kaveria?
- Onko hyvä olla luotettava ystävä?
- Onko hyvä ottaa toisten tavaroita ilman lupaa?
- Onko hyvä puhua pahaa toisesta?
- Onko hyvä jakaa omastaan toiselle?

Todennäköisesti lapset osaavat itse päätellä, mitkä asiat ovat oikein ja mitkä väärin. Opettaja voi kehua lapsia: Tehän tiesitte hienosti, mitä ovat kymmenen käskyä. Jumala on antanut meille tällaiset elämän pelisäännöt, jotta meidän olisi hyvä elää täällä toistemme kanssa. Jumala haluaa varjella meitä, ettei kukaan puhuisi pahaa tai ottaisi meidän omaamme. Hän haluaa myös, että kohtelisimme toisiamme hyvin, jotta meillä olisi mukavaa yhdessä.

Nämä käskyt eivät ole vaikeita muistaa. Raamatussa sanotaan:

”Minä panen lakini heidän sisimpäänsä, kirjoitan sen heidän sydämeensä. Minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.” (Jer.31:32b.) Niin kuin huomasitte, osasitte itsekin päätellä, mitkä asiat ovat oikein ja mitkä väärin. Sitä varten meille on annettu omatunto. Se on sisäinen kello, joka soi, kun tekee jotain väärin. Onko joku huomannut, että tulee paha olo, jos loukkaa toista tai tekee jotain väärin?

Kaikkein tärkein käsky, jonka Jumala on meille antanut, on tämä:

"Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä käsky on suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi." (Matt.22:36–39.)

Mitähän tämä tarkoittaa? Millä tavalla ihminen voi rakastaa Jumalaa? Esim. rukoilemalla, tekemällä niitä asioita, jotka ovat hyviä, tekemällä hyvää ihmisille. Toinen kohta oli, että pitää rakastaa lähimmäistä. Tietääkö joku, kuka lähimmäinen on? Hän on kuka tahansa ihminen, jonka tapaamme. Jumala haluaa, että rakastamme jokaista ihmistä, koska kaikki ovat hänellekin tärkeitä. Miten lähimmäistä voi rakastaa? Esim. auttamalla äitiä kotitöissä, ottamalla kaikki mukaan leikkiin, jakamalla omia tavaroita muiden kanssa, sanomalla kiitos ja anteeksi...

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Kerrotaan lapsille, että myös kymmenessä käskyssä on kysymys Jumalan ja lähimmäisen rakastamisesta. Jokaiselle lapselle jaetaan pieni pala paperia. Hän saa piirtää siihen jommankumman näistä käskyistä: rakasta Jumalaa tai rakasta lähimmäistä. Piirustukset liimataan kartongista tehtyihin lain tauluihin. Taulut voidaan jättää seinälle, mikäli se on mahdollista.

Mikäli kerta toteutetaan 20 minuutissa, kannattaa antaa lapsille vain yhden värinen kynä ja pieni pala paperia. Näin piirtämiseen ei kulu paljon aikaa ja taulut saadaan valmiiksi pyhäkoulukerran aikana.

5 PÄIVÄN LAULU

Jumala vain tahtoo meidän parasta,
siksi kertoi meille, mikä kannattaa.
Rakasta muita, myöskin Jumalaa.
Silloin hyvän mielen itsellesi saat.

Liikkeet:

Jumala vain tahtoo (osoitetaan ylöspäin) meidän parasta (nostetaan peukalo ylös), siksi kertoi meille (laitetaan kädet kuin lukisimme Raamattua), mikä kannattaa.

Rakasta muita (halataan kaveria), myöskin Jumalaa (kädet ristissä).

Silloin hyvän mielen itsellesi saat (piirretään sormilla leveä hymy kasvoille).

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Joonatan on pihalla leikkimässä ystäviensä Matin, Sakun ja Kwamen kanssa. Pojat ovat innokkaita pelaamaan jalkapalloa, mutta kerrostalon piha tuntuu turhan pieneltä paikalta. Kwame ehdottaakin lähtemistä läheiselle kentälle, jossa on enemmän tilaa. "Haetaan vaan pyörät ja lähdetään", hän sanoo. Joonatankin menee kysymään äidiltään lupaa lähteä ja äiti suostuu. "Muista ajaa varovasti", hän muistuttaa vielä. "Laita kypärä päähän äläkä aja punaisia päin." Kerttukin haluaisi lähteä, mutta äidin mielestä 4-vuotias on liian pieni ajamaan yksin pyörällä.

Muut pojat odottavat pihalla ja matka voi alkaa. Alamäen jälkeen tulee harmittavasti punaiset valot. Saku ajaa täyttä vauhtia eteenpäin eikä välitä lainkaan valoista. "Älä, Saku! Siinä on punainen valo!" Joonatan huutaa, mutta hänen ystävänsä ei näytä välittävän. Matti ja Kwame seuraavat epäröiden Sakuja valoista välittämättä. Joonatan muistaa äidin kiellot eikä halua mennä. Hän odottaa kiltisti vihreää. Vähän matkan päässä odottavat taas punaiset valot. "Voi ei, miten meillä on näin huono tuuri?" Kwame huokaa, mutta Saku ei taaskaan välitä. Vähän mietittyään Joonatankin lähtee seuraamaan ystäviään tien yli.

Samassa mutkan takaa kurvaa auto kovaa vauhtia. Joonatan pelästyy ja yrittää jarruttaa, mutta menettää pyöränsä hallinnan ja kaatuu. Auto pysähtyy jarrut kirskuen vain parin metrin päähän Joonatanista. Joonatan itkee pelosta. Muut pojat kääntyvät takaisin ja katsovat kauhistuneina maassa makaavaa Joonatania. Auton kuljettaja tulee ulos ja kysyy Joonatanilta ystävällisellä äänellä: "Oletko kunnossa? Miksi sinä tuolla tavalla tulet tielle, jos näet punaiset valot?" Joonatan ei osaa vastata, hän vain nyhkyttää. Auton kuljettaja auttaa Joonatanin kotiin, jossa äiti kysyy huolestuneena, mitä on tapahtunut ja paikkaa pienen haavan, jonka Joonatan on saanut polveensa.

Illalla äiti leipoo pannukakkua ja myös Joonatanin kaverit jäävät syömään. Sakulle tulee paha olo ja hänen on pakko tunnustaa Joonatanin äidille: "Minä halusin ensin mennä päin punaisia, ei Joonatan halunnut." Äiti huokaisee ja vastaa: "Niin, joskus tuntuu, että on niin kova kiire ja että liikennevalot vain hidastavat elämää. Kuitenkin säännöt on tehty siksi, ettei sattuisi mitään. Siksi on tärkeää noudattaa liikennesääntöjä, lakeja ja vanhempien ohjeita. Ne ovat ihmisen parhaaksi. Joskus ne voivat tuntua ikäviltä tai turhilta, mutta niiden rikkomisesta ei seuraa mitään hyvää." "Ei niin, mä en enää koskaan aja punaisia päin", Joonatan lupaa juhlallisesti.

"Ja mä en aja ollenkaan kun ei äiti päästä mua koskaan mukaan", Kerttu jupisee pettyneenä. "Kyllähän sinä, Kerttu tiedät, että kielsin sinua lähtemästä juuri siksi, että välitän sinusta", äiti huomauttaa hellästi. "En halua, että sinulle tapahtuu mitään pahaa. Sen takia joudun joskus kieltämään sellaisiakin asioita, jotka tuntuvat kivoilta. Sitten voimme tehdä niitä yhdessä ja olet paremmin turvassa."

"Ai niin, siitä tuli mieleen, että äiti käski olla kotona kuudelta. Minun pitää mennä", Kwame huomaa. Muutkin pojat lähtevät. Joonatan miettii vielä tilannetta liikenteessä. "Oli se aika lähellä", hän huokaa ja äiti rutistaa häntä hellästi. "Älä enää koskaan tee niin, en halua, että sinulle sattuu mitään pahaa!"

Kapteeni käskee

Pyhäkoulunopettaja toimii kapteenina, joka antaa lapsille erilaisia käskyjä. Käskyt alkavat sanoilla "kapteeni käskee", esimerkiksi "kapteeni käskee hyppiä tasajalkaa". Tällöin lapset tottelevat ja hyppivät. Mikäli opettaja ei sano käskyn alussa "kapteeni käskee...", lasten ei pidä noudattaa kapteenin käskyjä. Vain ne käskyt ovat oikeita ja noudatettavia, joiden alussa sanotaan "kapteeni käskee".

Leikin jälkeen lasten kanssa voi keskustella siitä, mitä eroa on sillä, kuka käskee ja mitä. Jumalan käskyt, vanhempien ohjeet ja lait on tarkoitettu mei-

dän parhaaksemme ja niitä kannattaa totella. Kuitenkin joku voi käskää meitä tekemään sellaista, minkä tiedämme olevan väärin. Sellaisia käskyjä ei pidä kuunnella.

Liikennerrata

Pihalle tehdään rata, jota pitkin lapset kulkevat. Radan voi merkata värillisillä naruilla. Radalle laitetaan myös liikennemerkkejä. Merkkien määrä ja sisältö kannattaa miettiä sen mukaan, minkä ikäisiä lapsia on kyseessä. Radalla voi olla vaikkapa kolmio, jolloin lasten pitää antaa toisen mennä ensin; nopeusrajoituksia, jotka kertovat, saako juosta vai kävellä; nuolia, jotka osoittavat, mihin suuntaan risteyksestä saa kääntyä ja stop-merkki, jonka kohdalla pitää pysähtyä.

Opettaja selittää lapsille merkkien tarkoitukset ja kertoo, miten radalla kuljetaan. Lapset lähtevät kulkemaan rataa pitkin pyhäkouluopettajan ohjeiden mukaan. Leikin ideana on opettaa, kuinka tärkeitä on noudattaa leikin sääntöjä, jotta kaikilla on mukavaa radalla ja muissakin leikeissä.

LUNASTUKSEN TAUSTAA

Tavallisesta verojenkeräyspäivästä syntyi jotain verotuloja tärkeämpää. Vapahtajamme syntyi tuona päivänä ja samalla vanhan testamentin ennustukset kävivät toteen. Syntyi se "Ihmeellinen Neuvontuoja, Väkevä Jumala, Iankaikkinen Isä, Rauhan Ruhtinas", josta Jesaja kirjoittaa kirjassaan (Jes.9:5). Jeesus syntyi tänne kärsiäkseen sijaiskuoleman. Hän kuoli ristillä, jotta meillä tavallisilla ihmisillä olisi mahdollisuus päästä taivaallisen Isämme luokse. Ristin tapahtumat mursivat lopullisesti synnin vallan ja Jeesuksen ristikuolemaan uskoen meillä on iankaikkinen elämä.

Jeesus sanoo seuraajilleen olevansa tie, totuus ja elämä (Joh.14:6). Ihmiset eivät heti ymmärtäneet, mitä Jeesus sanoillaan tarkoitti. Pitkäperjantaina tie taivaaseen aukeni. Meillä ei ole mitään muuta tietä taivaaseen kuin risti. Usein tämä matka kuvataan siltana. Ihmisen ja Jumalan välissä on kuilu, joka kuvastaa syntiä. Kuilun ylitse pääsee ristinmuotoista siltää pitkin. Jeesus on tie, totuus ja elämä. Meillä on iankaikkinen elämä Jeesuksessa. Hän on ainoa totuus. Ensimmäisessä Korinttilaiskirjeessä Paavali muistuttaa, että Jeesus Kristus on ainoa perustus elämälle (1. Kor. 3:11). Jos me emme rakenna elämäämme Jumalan armon varaan ja siihen että Jeesus on sovittanut syntimme, ei meidän perustamme ole kantava ja ennen pitkää se luhistuu.

Lunastus Raamatussa:

Job.19:25, Ps.31:5, 34:22, 130:8, Jes.1:18, 43:1, 53:4-5, Mark.15, Luuk.1:68-70, Joh.3:16, Luuk.23:32-43, 1. Kor. 3:11, Ef.1:7-8, Gal.3:13, Hepr.9:12

Tämän kerran pääasiat:

- Jeesus on pelastaja, joka kuoli puolestamme, jotta voisimme olla yhteydessä Jumalaan
- Saamme rohkeasti lähestyä Jumalaa, rukoilla ja elää hänen lapsenaan

LUNASTUS

1 NIMET JA RUKOUS

2- 3 REPPU JA OPETUS

Muistatteko tämän lain, josta puhuttiin viime kerralla? Onko sitä teidän mielestänne helppo noudattaa? Onko helppo olla aina kiltti ja ystävällinen kaikille? Minun mielestäni se on välillä aika vaikeaa. Silloin, kun loukkaamme toisia, siitä tulee paha mieli sekä meille että Jumalalle. Onkohan täällä repussa jostain tähän aiheeseen liittyvää?

REPUSTA:

- RISTI (MELKO ISO)

Jeesus kuoli ristillä, että saisimme anteeksi, jos teemme väärin, ja voisimme elää yhteydessä Jumalaan.

- LIKAINEN VAATE

Onko teilläkin joskus vaatteet likaisina? Mitä silloin voi tehdä? Viedään ne vanhemmille pestäväksi. Myös meidän sydämemme voi likaantua. Se likaantuu silloin, kun teemme väärin. Sitä likaa ei voi pestä tavallisella pyykinpesuaineella, vaan siihen tarvitaan Jumalan apua. Voimme rukoilla, että Jumala antaa meille anteeksi, ja silloin hän pesee sydämemme puhtaaksi Jeesuksen avulla.

- PUHDAS VAATE

Näytetään lapsille vastaavanlaista vaatetta puhtaana. Näin puhtaaksi Jumala pesee sydämemme.

- KARTONKISYDÄMIÄ RAAMATUN VÄLISSÄ

Punainen sydän kuvaa Jumalan rakkautta. Raamatussa sanotaan näin:

”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän.” (Joh.3:16.)

- KUKKARO

Pyydetään lasta kertomaan, mitä kukkarossa on. Kerrotaan, että vaikka kukkarossa olisi kaikki maailma rahat, ne eivät voisi olla yhtä arvokkaita kuin lapsi on. Tämä asia ei muutu, vaikka lapsi tekisi mitä.

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Jokaiselle lapselle annetaan kartonkisydän. Opettajan avustuksella sydämeen painetaan sormivärillä lapsen peukalonjälki. Repusta kaivettu risti teipataan seinälle ja siihen kiinnitetään jokaisen lapsen löytämä sydän. Sormivärin sijaan voidaan käyttää leimasintyynyä. Vähimmällä sotkulla selvittää, jos pyhäkoulunopettaja ottaa yhden lapsen kerrallaan painamaan sormenjälkeä ja toinen aikuinen pyyhkii lasten sormet vaikkapa kosteuspyyhkeellä. Kun askartelu on valmis, katsotaan sitä yhdessä ja muistellaan, mitä se kertoo meille Jumalan rakkaudesta.

5 PÄIVÄN LAULU

Olen tehnyt väärin, vastoin oikeaa,
siksi Jeesus kuoli minun puolesta.
Saan olla vapaa, elää, iloita,
rohkeasti lähestyä Jumalaa.

Liikkeet:

Olen tehnyt väärin, vastoin oikeaa, (pudistetaan päätä)
siksi Jeesus kuoli (tehdään käsillä risti) minun puolesta (osoitetaan itseä).
Saan olla vapaa, elää, iloita, (hypitään iloisesti)
rohkeasti lähes- (kävellään paikallaan) -tyä Jumalaa (kädet ristissä).

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Kertun kummitäti Tarja on kylässä Kertun ja Joonaksen kotona. Tarja on kova kertomaan tarinoita ja Kertusta on hauska kuunnella niitä. Eniten Kerttu pitää niistä tarinoista, joissa seikkailee prinsessa Kerttuli. Niinpä Kerttu on innoissaan, kun Tarja aloittaa uuden tarinansa.

"Olipa kerran kaunis prinsessa", Tarja aloittaa. "Hänen nimensä oli Kerttuli, vai mitä?" jatkaa Kerttu.

"Hyvä on", Tarja myöntyy. Kerttuli asui suuressa ja kauniissa linnassa, jonka puutarhassa kasvoi ruusuja. Prinsessa oli hyvin kaunis ja lempeä, ja siksi kaikki miehet rakastuivat häneen. Innokkaimmat kosijat olivat kaksi naapurimaan prinssiä, James ja Philip, jotka olivat veljeksiä", Tarja innostuu kertomaan, mutta Kerttu keskeyttää:

"Mitä noi nimet oikein tarkoittaa? Mä en oo kuullut sellaisia."

"Ne on englantilaisia nimiä. Kaikilla kaukaisten maiden prinseillä on ulkomaalaiset nimet", Tarja selittää ja jatkaa tarinaa: "Kerran James ja Philip tulivat kaukaiseen maahan kosimaan prinsessa Kerttulia. He olivat veljeksiä, mutta Philip oli paha poika. Hän keksi kauhean juonen, jolla pääsisi eroon kilpakosijastaan. Hän laittoi Jamesin lasiin unilääkettä ja lähetti veljensä seuraavalla laivalla kotiin Englantiin. Kun kaukaisen maan poliisit saivat tietää tästä tapauksesta, he vangitsivat Philipin ja laittoivat tämän tyrmään. Kaukaisessa maassa rikoksista seuraa aina kuolemantuomio." Kerttua alkaa pelottaa, mutta Tarja jatkaa tarinaa:

"James, joka heräsi kotimaassaan, kuuli veljensä kohtalosta ja tuli surulliseksi. Hän oli luonteeltaan ystävällinen eikä halunnut mitään paha kenellekään, kaikkein vähiten veljelleen. Vaikka Philip oli tehnyt paljon ilkeitä asioita Jamesille, hän oli kuitenkin tämän veli."

"Niinpä James riisui prinssin vaatteensa ja pukeutui kerjäläisen rääsyihin. Hän matkusti takaisin kaukaiseen maahan ja meni puhumaan vanginvartijalle. Hän väitti, että oli itse tehnyt rikoksen ja että Philip oli syytön."

"Eihän se ollut niin!" Kerttu huudahtaa. "Oikeasti Philip oli syyllinen."

"Niinpä", Tarja nyökkää. "Ja James oli syytön. Hän kuitenkin halusi niin kovasti pelastaa veljensä, että meni itse syylliseksi, että Philip pääsisi vapaaksi. Niin vanginvartija siis vapautti Philipin ja James meni hänen puolestaan vankilaan odottamaan kuolemantuomiota."

"Ei se saa mennä niin!" Kerttu inttää taas. "Ei syytön saa joutua vankilaan, se on ihan väärin." Kerttu ei ymmärrä, miksi Tarja haluaa kertoa tarinoita, jossa syyttömän ihmisen pitää joutua vankilaan.

"Kerrohan, Kerttu, oletko sinä koskaan tehnyt mitään väärää", Tarja pyytää. Ensin Kerttu sanoo, ettei ole todellakaan tehnyt mitään pahaa, mutta hetken miettimisen jälkeen on pakko myöntää: "Olen mä kiusannut Joonatania. Joskus en ole totellut äitiä, ja kerran mä valehtelin isälle."

"Tiedätkö, että aina kun teet väärin, se satuttaa Jeesusta", Tarja kertoo. "Mutta silti Jeesus rakastaa sua niin paljon, että kuoli sun puolesta. Vähän kuin James oli valmis kuolemaan Philipin puolesta. Raamatussa käytetään sellaista vaikeaa sanaa kuin vanhurskas. Se tarkoittaa syyttömäksi julistettua. Ihminen, joka on tehnyt väärin, on syyllinen. Jeesus kuitenkin kuoli tämän ihmisen puolesta ja ottaa kaikki pahat teot itselleen. Niinpä tästä ihmisestä tulee syytön ja hän saa tulla Jumalan luo."

Kerttu katselee tätiä ihmeissään. "Ai vaikka on tehny oikeesti pahaa, silti voi olla syytön?" "Niin juuri", Tarja hymyilee. "Se johtuu siitä, että rangaistus on jo kärsitty. Silloin se, joka on tehnyt pahaa, vapautetaan syyllisyydestä."

"Mutta kuulehan, Kerttu, tarina jatkuu vielä", Tarja muistuttaa. "Kun Philip huomasi päässeensä vapaaksi, hän ymmärsi, kuinka väärin oli tehnyt. Vaikka hän oli lapsesta asti tehnyt veljelleen vain pahoja asioita, silti James suostui menemään vankilaan hänen puolestaan. James rakasti veljeään niin paljon, ettei Philip voinut sitä käsittää. Hän tajusi, että jotain on tehtävä. Niinpä Philip meni prinsessa Kerttulin luo ja kertoi koko jutun. Hän kertoi, miten oli itse

tehnyt väärin ja miten James oli pelastanut hänet. Philip ja Kerttuli olivat yhtä mieltä siitä, että syytön James oli saatava ulos vankilasta. Niinpä Kerttuli meni puhumaan vanginvartijalle ja sanoi, että vankilassa on kaukaisen maan tuleva prinssi. Kerttuli oli näet jo päättänyt mennä naimisiin Jamesin kanssa. Vanginvartija pelästyi ja päästi Jamesin vapaaksi.

Kerttulien ja Jamesin häitä vietettiin kahden kuukauden kuluttua ja kaikkein onnellisin oli Philip. Vaikkei hän ollut saanut itselleen prinsessaa ja puolta valtakuntaa, hän oli oppinut, mitä todellinen rakkaus on. Se on sitä, että uhrautuu toisen puolesta. Kun Philip nyt oli saanut kokea niin suurta rakkautta, hän halusi osoittaa sitä myös muille."

Ristin askartelu

Seinälle jäävän ristin lisäksi lapset voivat askarrella itselleen kotiin vietävät ristit. Se voidaan tehdä monella eri tavalla. Tässä kolme esimerkkiä:

1. Opettaja antaa jokaiselle lapselle kartongista leikatun ristin. Isot lapset voivat leikata ristinsä itse ääriviivoja pitkin. Lapsi saa koristella ristin erilaisilla koristeilla ja tehdä siitä itsensä näköisen.
2. Muotoillaan ristit askartelumassasta ja tehdään niistä kaulakorut.
3. Lapset saavat mennä ulos etsimään kaksi sopivan kokoista oksaa. Niistä tehdään risti sitomalla ne vahvalla narulla kiinni toisiinsa.

Vaatepesula

Pyhäkoulunopettaja ottaa mukaan kankaan, joka on toiselta puolelta musta ja toiselta valkoinen. Hän voi esimerkiksi ommella yhteen mustan ja valkoisen kankaan. Yksi lapsi kerrallaan saa päälleen mustan viitan. Hän saa tulla viitansa kanssa pyhäkoulunopettajan luo, jolloin tämä pyörittää lasta pari kertaa ympäri ja kääntää viitan toisin päin. Nyt lapsi on pukeutunut valkoiseen. Näin tapahtuu, kun menemme Jeesuksen luo.

LÄHETYKSEN TAUSTAA

Jokaisella on oikeus kuulla evankeliumia ylösnousseesta Vapahtajasta. Matteuksen evankeliumin lopussa Jeesus antaa seuraajilleen tärkeän tehtävän: "Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskennyt teidän noudattaa" (Matt. 28:19–20). Ristillä tapahtunut sovitus on suurin lahja, mitä voimme saada, eikä meillä ole oikeutta pitää sitä omana tietonamme.

Meidän ihmisten on vaikea pitää sisällämme suurta, onnellista salaisuutta. Jos olet raaputtanut ison arpavoiton, kerrot siitä onnellisesti eteenpäin. Jeesuksen ristintyö on paljon arvokkaampi kuin 20 000 euron arpavoitto. Roomalaiskirjeen kohdassa 10:13–17 Paavali pohtii, miten ihminen voi uskoa pelastukseen, jos hän ei ole kuullut evankeliumia. Paavali muistuttaa, että usko syntyy kuulemisesta ja sen synnyttää Kristuksen sana.

Lapsille pyhäkoulunopettaja on tärkeä evankeliumin kertoja. Pyhäkoulun pitäminen on lähetystyötä, vaikka usein sitä ei niin ajatella. Lähetystyö ei aina tarvitse takataskussa olevia lentolippuja kehitysmaahan, vaan yhtä arvokas lippu on matka kodista pyhäkouluun. Lähetystyötä voi tehdä myös rukoilemalla tai taloudellisesti tukemalla.

Lähetys Raamatussa:

Jer.1:4–10, Matt. 28:16–20, Mark 16:15–16, Room. 10:13–17, Joh.17:18, Luuk. 24:46–47, Matt.5:13–16, 10:5–20

Tämän kerran pääasiat:

- Jeesus antoi meille tehtävän viedä hyvää uutista hänestä eteenpäin
- Monet ihmiset lähtevät ulkomaillekin kertomaan Jeesuksesta
- Maailman eri maissa asuu paljon lapsia, joita kaikkia Jumala rakastaa.

LÄHETYS

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

Repusta tulee pari esinettä kaukaisista maista. Esineet voi valita sen mukaan, mitä pyhäkoulunopettaja löytää, esimerkiksi

- SYÖMÄPUIKOT
- KÄSINTEHTY PUUESINE TAI VÄRIKÄSTÄ AFRIKKALAISTA KANGASTA

Mietitään yhdessä, mistä päin nämä asiat ovat. Lapset voivat kokeilla syömäpuikkoja nostamalla rusinoita tai yksi lapsista voidaan kietoa afrikkalaiseen kankaaseen. Kannattaa kysyä seurakunnan lähetyssihteeriltä, olisiko hänellä esineitä lainaksi.

- MAAPALLO TAI KARTTA

Katsotaan kartasta, mistä esineet ovat kotoisin

- KUVIA GHANALAISEN LAPSEN ELÄMÄSTÄ (LIITTEENÄ)

Kuviin tutustutaan opetuksessa.

- RAAMATTU

Raamatusta luetaan lähetyskäsky: Matt.28:18b-20.

- RYTMISOITIN

3 OPETUS

Pyhäkoulunopettaja näyttää lapsille liitteenä olevat kuvat ghanalaisesta pojasta ja kylästä, jossa hän asuu. Hän on esimerkkinä erilaisessa ympäristössä asuvasta lapsesta, jotta lapset huomaisivat, ettei kaikkien elämä ole samanaista kuin heidän. Mikäli pyhäkoulunopettaja haluaa lukea takataskussa olevan tarinan Kwamesta, voidaan Kwamen ja Kofin tarinoita verrata keskenään. Samassa maassakin ihmiset voivat elää hyvin eri tavoilla.

Kofi on kolmevuotias, iloinen poika. Hän asuu Afrikassa Ghana-nimisessä maassa. Ghanassa on kaupunkeja, jotka ovat isompia kuin mikään Suomen kaupunki. Lisäksi siellä on pienen pieniä kyliä, joissa ihmiset asuvat savimajoissa. Kofi asuu tällaisessa savesta tehdyssä majassa perheensä kanssa.

Kofin kylässä ei ole päiväkoteja, vaan kylän lapset leikkivät keskenään ulkona kaikki päivät ja osallistuvat kotitöihin, kuten ruuanlaittoon, veden hakemiseen, jyvien jauhantaan ja siivoamiseen. Yhdessä kuvista kylässä on pyykkipäivä. Kylän naiset pesevät pyykkejä yhdessä lasten kanssa. Ulkona on koko ajan niin lämmintä, että lapset voivat olla ulkona hellevaatteissa talvellakin.

Jumala loi ihmiset erilaisiksi ja antoi erilaisia paikkoja, joissa voimme asua. Silti jokainen lapsi ja aikuinen on Jumalalle tärkeä ja rakas. Aiemmilla kerroilla olemme puhuneet siitä, kuinka paljon Jumala meitä rakastaa. Samalla tavalla hän rakastaa jokaista ihmistä, jonka on luonut tähän maailmaan.

Onko joku kuullut lähetystyöstä? Tiedättekö, mitä se on?

Me voimme kertoa muille ihmisille, että he ovat tärkeitä ja Jumalalle rakkaita. Tätä on lähetystyö. Ihmiset Suomessa tai ulkomailla kertovat muille ihmisille rakastavasta Jumalasta. Usein lähetystyöhön liittyy myös auttamista. Esimerkiksi köyhille ihmisille voidaan antaa ruokaa ja vaatteita.

4 JA 5 TOIMINNALLINEN OSUUS JA LAULU

Laulua säestetään afrikkalaiseen tyyliin erilaisilla rytmisoittimilla. Parhaita ovat sellaiset soittimet, joista kuuluu suhteellisen hiljainen ääni. Soittimen voi helposti tehdä vaikkapa teippaamalla tulitikkuaskin kiinni niin, ettei se aukea kesken laulun. Ensin pyhäkoulunopettaja opettaa lapsille laulun sanat kertomalla ne lause kerrallaan ja antamalla lasten toistaa. Sen jälkeen antaa jokaiselle lapselle oman soittimen. Kannattaa myös ohjeistaa lapsia, miten he voivat soittimillaan säestää laulua. Perusrhythmiä voi harjoitella lyömällä soitinta toiseen käteen tai jalkaan.

5 PÄIVÄN LAULU

Mennään joka paikkaan, koko maailmaan
Kertomaan jo tätä ilosanomaa:
Herraan kun uskoo, aina elää saa!
Kuka voisi koskaan kuulla parempaa?

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Tänä sunnuntaina pyhäkoulussa puhutaan lähetyksestä. Kwame odottaa pyhäkoulun alkamista jännittyneenä. Hän on luvannut kertoa jotain kotimaastaan Ghanasta. Kwame oli 4-vuotias, kun hänen isänsä sai opiskelupaikan Suomesta ja koko perhe muutti mukana. Siitä on nyt kaksi vuotta ja Kwame on sopeutunut Suomeen hyvin. Kavereitakin on löytynyt, varsinkin naapurin Joonatanin kanssa on kiva leikkiä yhdessä.

Pyhäkoulu alkaa ja alkurukouksen jälkeen Kwame saa kertoa: "Me asuttiin Accrassa, joka on Ghanan pääkaupunki. Siellä on tosi paljon ihmisiä, melkein yhtä paljon kuin koko Suomessa. Jotkut ihmiset on niin köyhiä, että ne asuu kadulla, jotkut taas vielä rikkaampia kuin suomalaiset." Kwame miettii hetken. "Sitten ghanalaiset menee paljon aiemmin kouluun. Mä menin ekaa kertaa kouluun 2-vuotiaana. Meidän perhe oli paljon isompi kuin täällä Suomessa, koska kaikki serkut ja muut sukulaiset asui yhdessä. Serkkujen kanssa oli kiva leikkiä. Pihallakin pystyi olemaan paljon paremmin illalla kun oli niin lämmintä. Ghanassa on aina kesä, paitsi vielä kuumempi. Ja kuivana kautena ne ihmiset, jotka on maanviljelijöitä, on tosi köyhiä ja jotkut kuolee nälkään kun vilja ei kasva."

Muut lapset kuuntelevat kiinnostuneina Kwamen kertomusta. Joonatan on kyllä kuullut, millaista Kwamen kotimaassa on, mutta silti sitä on vaikea kuvitella. Maa, jossa jotkut asuvat savimajoissa, jossa tuntemattomat tervehtivät kaduilla. Kwame on kertonut Joonatanille, että valkoihaisia sanotaan obroneiksi. Jos Joonatan menisi Ghanaan, kaikki kuulemma huutaisivat kadulla "obroni, obroni". Se olisi varmasti kummallista. Oikeastaan Joonatanin nimi olisi Ghanassa Kofi - senkin hän on oppinut Kwamelta - sillä hän on syntynyt perjantaina. Nyt Kwame kertoo vielä yhden nimen valkoihoisille: Akosua (lausetaan A-kosia).

"Kaikkia valkoihoisia sanotaan Akosuaksi, koska se tarkoittaa sunnuntaina syntynyttä. Kristityt on sunnuntailapsia, koska ne toi kristinuskon Ghanaan. Nyt Ghanassa on tosi paljon kristittyjä. Välillä kun mä olin bussissa, sinne tuli joku puhumaan Jeesuksesta ja sitten koko bussi lauloi ylistyslauluja. Se oli kivaa. Suomessa ihmiset ei oo niin rohkeita puhumaan Jeesuksesta. Ghanassa trotroissa eli sellaisissa pienissä busseissa on aika usein tekstejä jotka kertoo siitä, kuinka Jumala on hyvä."

"Siitähän lähetyksessä on kyse", pyhäkoulun vetäjä Seppo huomauttaa. "Kun Jeesus on kuollut meidän puolesta, meillä on hyviä uutisia ihmisille. Lähetys on sitä, että kerrotaan Jeesuksesta siellä, missä ollaan. Moni lähtee ulkomaille, Afrikkaankin asti, mutta he eivät voi lähteä yksin. Koko seurakunta rukoulee heidän puolestaan ja antaa rahaa, että he voivat elää niin kaukana ja ostaa ruokaa perheelleen. Lapsetkin voi rukoilla, koska Jumala kuulee jokaisen rukouksen lähetystyönkin puolesta. Lisäksi kaikilla on varmaan kavereita, jotka eivät tiedä Jeesuksesta. Heille voi puhua asiasta. Samalla on hyvä rukoilla niiden ihmisten puolesta, joille haluaa kertoa, koska Jumala on se, joka synnyttää uskon. Lähetyksessä ei ole kyse vain puheesta. Myös teot kertovat paljon. Kun me rakastetaan ihmisiä, he voivat ymmärtää jotain Jumalan rakkaudesta."

"Joo!" Kwame innostuu. "Mä tiedän Ghanasta yhden paikan, jossa köyhille lapsille annetaan ruokaa ja vaatteita ja laitetaan ne kouluun. Sitten lapsille kerrotaan Jeesuksesta ja ne lapset on tosi iloisia kun niitä autetaan!"

Joonatan miettii kuulemaansa ja muistaa, että Jumala vastaa rukouksiin. "Voisin alkaa rukoilla joka ilta kaikkien lähetystyöntekijöiden ja Afrikan lasten puolesta", Joonatan päättää. Ehkä Kertun kanssa voisi rukoilla yhdessä ennen nukkumaanmenoa.

Soitinten askartelu

Ennen laulamista ja soittamista lapset voivat itse askarrella soittimet. Materiaaliksi käyvät esimerkiksi tulitikkuaskit, wc-paperirullat ja filmipurkit. Näiden sisälle voi laittaa pieniä kiviä, riisin jyviä tai kulkusia. Soitin suljetaan tiukasti teipillä, jottei sisältö pääse ulos. Helpoin tapa askarrella soitin on teipata täysi tulitikkuaski kiinni. Lapset voivat myös koristella soittimensa. Materiaaleja valitessa kannattaa miettiä, kuinka kova ääni soittimesta tulee, jotta myös laulu kuuluisi.

Pulloposti

Mikäli pyhäkoulua pidetään esimerkiksi joen rannalla, voidaan lähettää lasten kanssa pullopostia. Paperille kirjoitetaan pienoisevankeliumi (Joh. 3:16). Paperi taitellaan pullon sisälle ja heitetään jokeen. Joku onnekas löytää pullon ja sen sisällä olleen viestin. Pyhäkoulunopettaja voi myös lisätä sinne puhelinnumeron, jolloin hänelle soitetaan kun viesti on löytynyt. Joskus siinä voi kestää jopa vuosia.

Lippujen värit

Opettaja jakaa lapsille paperit, joihin on kopioitu Suomen ja Ghanan (kuvassa) liput. Lapset värittävät liput ja samalla keskustellaan siitä, mitä liput tarkoittavat. Suomen lipun risti kuvaa Jeesusta. Sininen väri kuvastaa järviä ja taivasta ja valkoinen lunta. Ghanan lipussa tähti kertoo Afrikan itsenäisyydestä ja toivosta.

Lippujen värit voidaan toteuttaa myös niin, että opettaja monistaa eri maiden lippuja, joita lapset saavat värittää. Samalla voidaan miettiä, millaista kyseisten maiden lasten elämä voisi olla. Opettajan kannattaa siis valita sellaisia maita, joista hänellä on tietoa.

Maanosaleikki

Leikissä huone jaetaan kolmeen alueeseen: Eurooppa, Afrikka ja Aasia. Aluksi kaikki lapset menevät Eurooppa-alueeseen. Opettaja huutaa jonkin näistä kolmesta maanosasta, ja lapset juoksevat kyseisen maanosan alueelle. Jos opettaja huutaa "koko maailma", kaikki lapset juoksevat halaamaan toisiaan.

Viesti

Lapset seisovat jonossa. Yksi lapsista saa rullalle käärityn paperin, jossa on tärkeä sanoma. Paperi voidaan myös laittaa esimerkiksi tyhjän talouspaperirullan sisälle, niin se pysyy paremmassa kunnossa. Ensimmäinen lapsista saa viestin käteensä, kiertää sovitun reitin, tulee takaisin ja antaa kapulan seuraavalle. Seuraava lapsi lähtee juoksemaan viestikapulan kanssa ja tuo sen taas seuraavalle. Näin jatketaan, kunnes viimeinen lapsi tuo kapulan pyhäkoulunopettajalle. Opettaja avaa rullan ja lukee sieltä tärkeän viestin: "Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän." (Joh.3:16.) Näin evankeliumikin kulkee ihmiseltä toiselle. Viemme tärkeää viestiä.

Lelukolehti

Edellisellä kerralla kerrotaan lapsille, että he voivat tuoda jonkun vanhan lelunsa lelukolehtiin, joka lähetetään köyhille lapsille. Kerätään lelut yhteen ja keskustellaan, miksi on tärkeää antaa omastaan muille. Lelut voidaan antaa diakoniatyölle tai jonkun lähetin mukana ulkomaille.

IKUISEN ILON ELI LOPUN TAUSTAA

Maailma, jonka Jumala loi kerran, tulee myös päättymään aikanaan. Raamattu ei kerro tarkalleen, milloin maailmanloppu tulee, mutta Raamattu kuvailee viimeisiä aikoja eli aikaa, jolloin Jeesuksen tuleminen on lähellä. Kautta vuosisatojen ihmiset ovat yrittäneet laskea maailmanlopun ajankohtaa, mutta epäonnistuneet. Syy on Jeesuksen sanoissa: "Sitä päivää ja hetkeä ei tiedä kukaan, eivät enkelit taivaassa eikä edes Poika, ei kukaan muu kuin Isä" (Mark.13:32). Meidän on turha tehdä todennäköisyyslaskelmia, tärkeämpää on valvoa ja olla hengellisesti hereillä (Mark:13:35–37).

Maailman loppumiseen liitetään usein kuoleman pelko. Lapset eivät kuitenkaan välttämättä ajattele kuolemaa pelottavana asiana, vaan pelko opitaan aikuisilta. Usko Jeesukseen vie meidät taivaaseen ja näin kuolemaa ei tarvitse pelätä. Kuolema ja hautajaiset tuntuvat surullisilta, mutta surunkin keskellä meillä on toivoa, koska kerran saamme kohdata jälleen kirkkaudessa Jumalan luona. Ne, jotka uskovat Jeesukseen, pääsevät Isän luokse taivaaseen, jossa ei ole enää kipua eikä kyyneleitä.

Lapsilla voi olla kuolemaan liittyviä vaikeitakin kysymyksiä, joihin on vaikea vastata. Lisävinkkejä aiheen käsittelyyn lasten kanssa saa vaikkapa Kari Vingen ja Vivian Zahl Olsenin kirjasta Pekka ja kaksi käsinettä, kirja kuolemasta.

Loppu Raamatussa:

Mark. 13, Matt. 24–25, Luuk. 16:19–31, Luuk. 21: 5–38, 1. Kor.15:12–58, 1. Tess. 4:13–18, Ilm.21–22

Tämän kerran pääasiat

- Kuolema ei ole loppu, vaan uuden alku
- Jeesus on voittanut kuoleman
- Taivas on paikka, jossa on hyvä olla

IKUINEN ILO

1 NIMET JA RUKOUS

2 REPPU

- **HAUTAKIVEN KUVA** (laitetaan päällimmäiseksi repussa, jotta se tulee ensimmäisenä)

Onko joku ollut hautajaisissa? Millaista siellä on? Olitko surullinen? Se on surullinen asia, kun joku läheinen ihminen tai eläin kuolee.

- **KUKKIA JA HAUTAKYNTTILÄ**

Edesmenneen läheisen haudalle viedään usein kukkia ja hautakynttilöitä. Niillä haluamme muistaa läheistämme, joka on ollut meille tärkeä. Samalla ne kertovat uudesta elämästä.

- **RAAMATTU**

Raamatun mukaan Jeesukseen uskova ihminen pääsee kuolemansa jälkeen taivaaseen. Taivaasta kerrotaan Raamatussa näin:

"Jumala itse on heidän luonaan, ja hän pyyhkii heidän silmistään joka ainoan kyynelen. Kuolemaa ei enää ole, ei murhetta, valitusta eikä vaivaa, sillä kaikki entinen on kadonnut." (Ilm.21:3b-4.)

- **RISTI**

Hautakivessä on usein risti. Tätä symboliikkaa pohditaan opetuksessa.

3 OPETUS

Kun menetämme läheisen ja rakkaan ihmisen, on luonnollista, että olemme surullisia, koska meille tulee häntä ikävä. Kuolema ei kuitenkaan ole loppu, ja siksi hautakivessäkkin on usein ristin kuva.

Miksi hautakivessä on risti? Aiemmillä kerroilla olemme puhuneet siitä, kuinka Jumala on meidän kanssamme aina eikä koskaan hylkää meitä. Kuten ehkä muistatte, Jumala pitää lupauksensa. Edes kuoleman jälkeen Jumala ei jätä meitä yksin, vaan vie meidät taivaaseen, jossa saamme aina olla hänen kanssaan. Jeesus on jo voittanut kuoleman, koska hän kuoli ja heräsi eloon. Hän tulee vielä takaisin ja herättää kuolleet. Silloin saamme aina olla hänen kanssaan ja nähdä rakkaamme uudelleen.

Jumala on luvannut viedä omat lapsensa taivaaseen kuoleman jälkeen. Taivas on sellainen paikka, jossa meillä on hyvä olla ja saamme olla yhteydessä Jumalaan. Taivaassa ei ole enää ikäviä asioita. Millainen paikka taivas voisi olla? Mitä siellä tehdään? Keitä ihmisiä kohtaat siellä? Lapset saavat vapaasti ideoida ilman, että opettaja rajoittaa heitä liikaa omilla käsityksillään taivaasta.

4 TOIMINNALLINEN OSUUS

Tässä tehtävässä käytetään hyväksi lapsen omia mielikuvia taivaasta. Jos lapsia on vähän, voidaan ottaa isosta paperirullasta yhteinen iso paperi, jolle maalataan yhdessä taivas vesiväreillä.

Mikäli lapsia on niin paljon, ettei yhteistä maalausta kannata tehdä, jaetaan jokaiselle lapselle oma paperi. Siihen hän saa maalata taivaan. Annetaan vesivärien lisäksi myös muuta materiaalia, jota lapsi voi liimata paperille, kuten lehtiä, kiviä, kimalletta, paljetteja ja värikkäitä paperinpaloja. Kannattaa ottaa

lasten ikä ja aikuisten määrä huomioon, kun miettii, mitä materiaaleja ottaa mukaan ja kuinka paljon. Näistä materiaaleista lapsi voi tehdä taivaan.

5 PÄIVÄN LAULU

Jeesus on kuningasten kuningas,
kuolemallaan voittanut on kuoleman.
Hänen kanssaan saamme taivaassa
ikuisesti iloita ja riemuita.

Liikkeet:

Jeesus on kuningasten kuningas (tehdään käsillä kruunu päähän),
kuolemallaan (tehdään käsillä risti) voittanut on kuoleman (huitaistaan käsillä
takaviistoon oikealle).
Hänen kanssaan (otetaan toisia käsistä kiinni) saamme taivaassa (näytetään
ylöspäin)
ikuisesti iloita ja riemuita (hypitään iloisesti).

6 LOPETUS

REPUN TAKATASKU

Tarina

Joonatanilla on viimeinen päivä esikoulua. Seuraavana syksynä hän aloittaa koulun. Kaikki kaverit ovat viimeistä kertaa paikalla: Kwame, Saku, Matti... Syksyllä Matti menee toiseen kouluun ja Kwamekin eri luokalle. Joonatan toivoo, että kavereiden kanssa voisi silti leikkiä koulun jälkeen.

"Tämä on viimeinen päivä esikoulua", opettaja sanoo. "Minulla tulee ikävä teitä kaikkia, ja varmasti tekin ikävöitte toisianne. Nyt olette kuitenkin jo niin vanhoja, että pääsette ihan oikeaan kouluun. Sitä ennen saatte nauttia pitkästä kesästä, jota on varmaan jo odotettukin." Joonatan on innoissaan. Hänkin on jo odottanut kesäloman alkua. Hän aikoo mennä kalastamaan, uimaan ja ehkä huvipuistoonkin. Nyt kaikki on mahdollista. Joonatan haluaa pian päästä kotiin puhumaan kesästä ja näyttämään opettajan antamaa hienoa esikoulutodistustaan äidille.

Kun Joonatan tulee kotiin, Kertun kummitäti Tarja on kylässä. Kaikki näyttävät ihmeen vakavilta. Kerttukin näyttää siltä kuin olisi itkenyt.

"Mummo on kuollut", äiti sanoo Joonatanille. Joonatan pelästyy. Kuollut! Mutta vastahan Joonatan ja Kerttu olivat mummon luona syömässä pullaa. Kyllähän Joonatan tiesi, että mummo oli koko ajan huonommassa kunnossa, mutta lopullisesti kuollut! Tarkoittaako se, ettei mummo tule koskaan takaisin? Joonataniakin alkaa itkettää. Miten he pärjäävät ilman mummoa?

Tarja-täti ottaa Joonatanin syliinsä ja sanoo: "Kuolema tuntuu pahalta meistä, jotka jääme tänne, koska meille jää ikävä. Kristitylle kuolema ei kuitenkaan ole loppu. Mummo luotti elämässään Jeesukseen ja Jeesuksen kanssa hän saa olla taivaassa kuoleman jälkeenkin. Mummo pääsee paikkaan, jossa ei enää ole kipua eikä kuolemaa. Ja lopulta mekin voimme nähdä hänet taivaassa."

Joonatan miettii Tarja-tädin sanoja. Onkohan mummo nyt enkelinä pilven päällä? Jos hän katselee sieltä Joonatania? Vai jossain hienossa pilvikaupungissa? Joonatan muistaa yhdestä lastenlaulusta, että taivaassa kadutkin ovat kultaa. Se on varmaan todella hieno paikka.

Joonatan pyyhkii kyneleet käteensä ja ojentaa äidille todistuksen. "Katso, äiti, opettaja antoi minulle todistuksen, kun olen käynyt esikoulussa." Äiti hymyilee Joonatanille. "Hieno juttu. Sinullakin on nyt yksi vaihe loppunut. Nyt voidaan viettää yhdessä kesälomaa." "Joo, mennään rannalle. Mä haluan kokeilla uutta uimapatjaa", Joonatankin innostuu. "Mennään vaan, kunhan vähän lämpenee", äiti vastaa hymyillen.

Nyt Tarjakin osallistuu keskusteluun: "Kun olin nuori ja muutin toiselle paikkakunnalle opiskelemaan, seurakunnan työntekijä sanoi minulle, että kaikki hyvä loppuu aikanaan, mutta Jumalan rakkaus on ikuista. Vaikka monet asiat tuntuvat lopullisilta, Jeesuksen kanssa meillä on aina uusi alku. Silloin ei edes kuolema voi meitä voittaa. Kun Jumala rakastaa meitä niin paljon, lopusta tulee alku jollekin paremmalle. Jumalan rakkaus on ikuista."

Piirtäminen

Lapsille annetaan valkoinen A4-paperi, joka on taitettu puoliksi. Pyhäkoulun opettaja pyytää lasta piirtämään paperin toiselle puolelle iloisia asioita ja hänelle rakkaita ihmisiä. Kun lapsi on saanut piirrettyä, pyydetään lasta piirtämään paperin toiselle puolelle asioita, joista tulee surullinen mieli. Kun lapsi on piirtänyt, avataan paperi, jolloin iloiset ja surulliset asiat näkyvät yhtä aikaa. Vaikka meillä on paha mieli ja surullinen olo, niin silti Jumala antaa meille hyviäkin asioita.

Hautausmaavierailu

Mennään vierailemaan hautausmaalle. Katsellaan hautakivien kuvia ja viedään kynttilä jollekin haudalle pyhäkoulunopettajan parhaaksi katsomaan paikkaan.

Jos jonkun lapsen omainen on haudattu hautausmaalle, hänen haudalleen voi viedä kynttilän. Lapsia voi olla tarpeen muistuttaa hyvästä käytöksestä hautausmaalla. Toisten hautojen päällä ei saa kävellä. Pyhäkoulunopettajan kannattaa varautua myös vastaamaan lasten yllättäviinkin kysymyksiin.

LIITTEET

Reppulaulu

MinnaManna

MinnaManna

D A

MI - TÄ RE - PUS - TA TÄ - NÄÄN_ TU - LEE, SI - TÄ TIE - DÄ VIE - LÄ EI. MI - TÄ

6 D A

RE - PUS - TA TÄ NÄÄN_ TU - LEE, _____ KOH - TA SAAM - ME NÄH - DÄ SEN. MI - TÄ

10 G D/F# Em D Puhuttuna:

RE - PUS - TA TU - LEE, _ RE - PUS - TA TU - LEE ON VARMASTI JÄNNÄÄ! MI - TÄ

14 G D/F# Em D A D

RE - PUS - TA TU - LEE, _ RE - PUS - TA TU - LEE, _ SE KER - TOO MEIL - LE TA - RI - NAN.

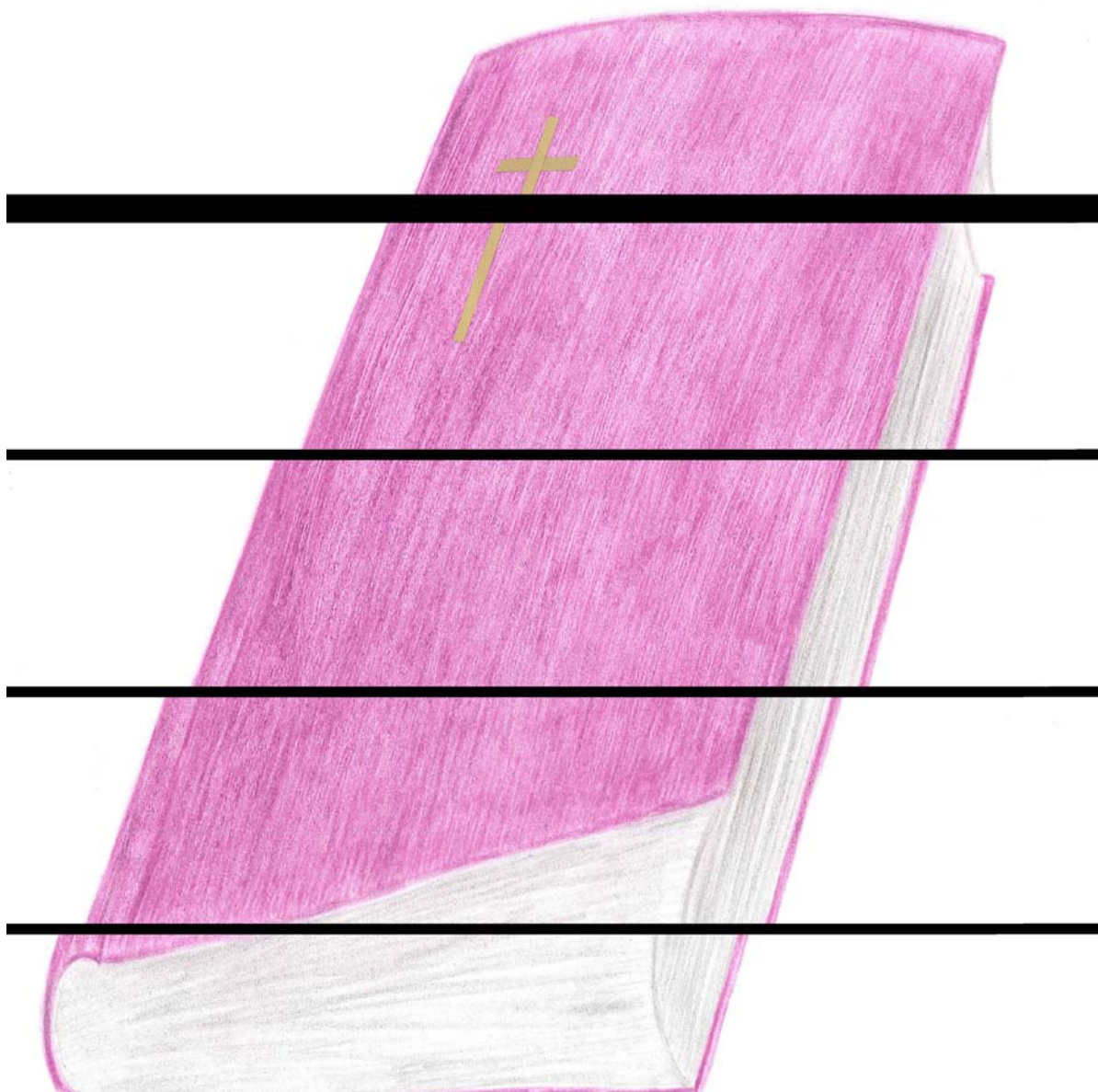
Hämähäkki

Kansansävelmä
sov. H.S.H.

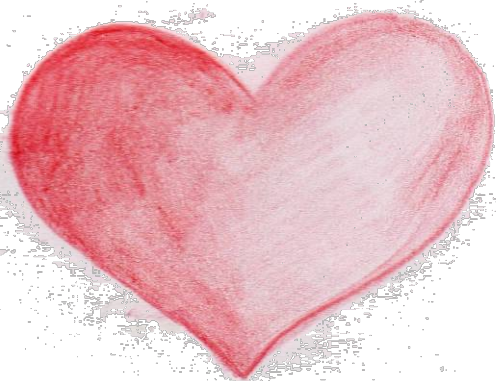
C G⁷ C G⁷ C

F G⁷ F C G⁷ C

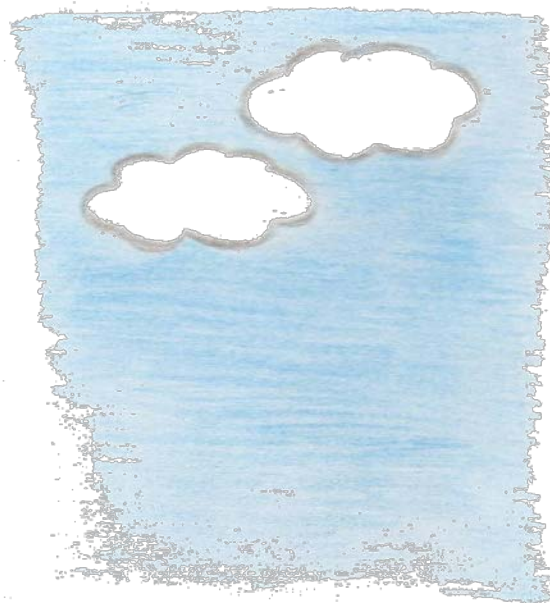
Seinälle Raamattu, josta lähtee punainen lanka. Raamattu kannattaa suurentaa kopiokoneella, mikäli se on mahdollista.

Kuvia avuksi lankeemuskerran opetukseen

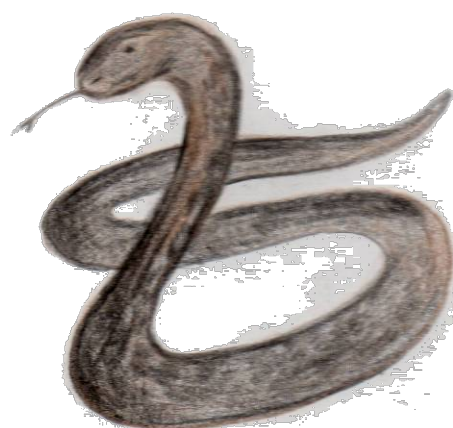
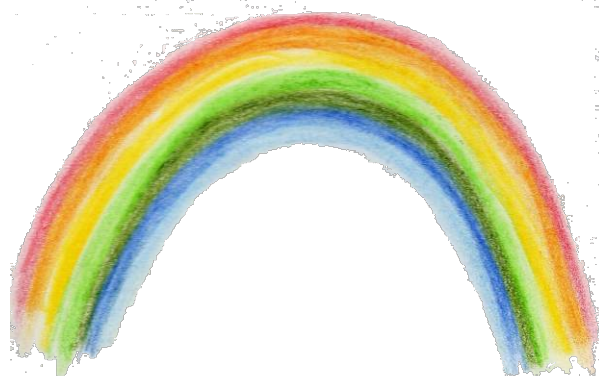
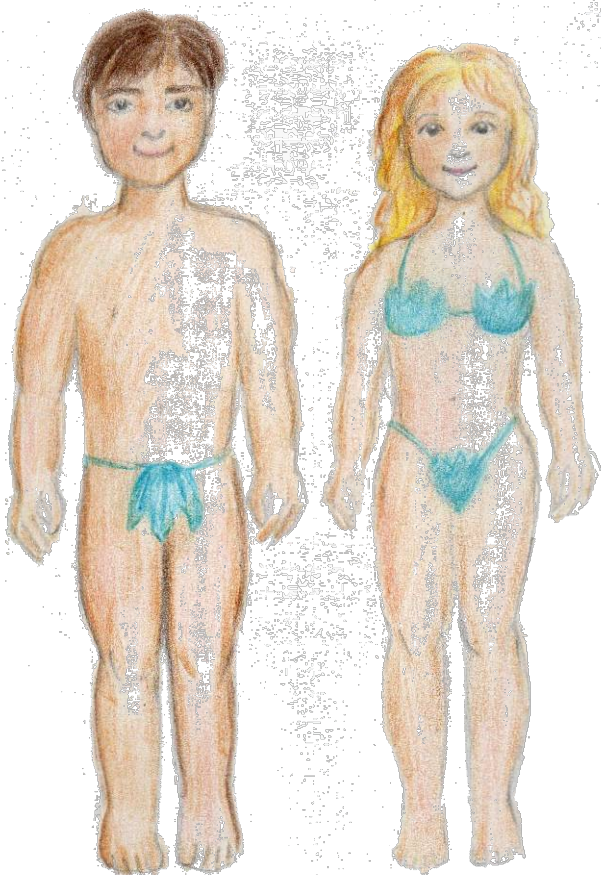
Kuvia luomiskerran leikkiin

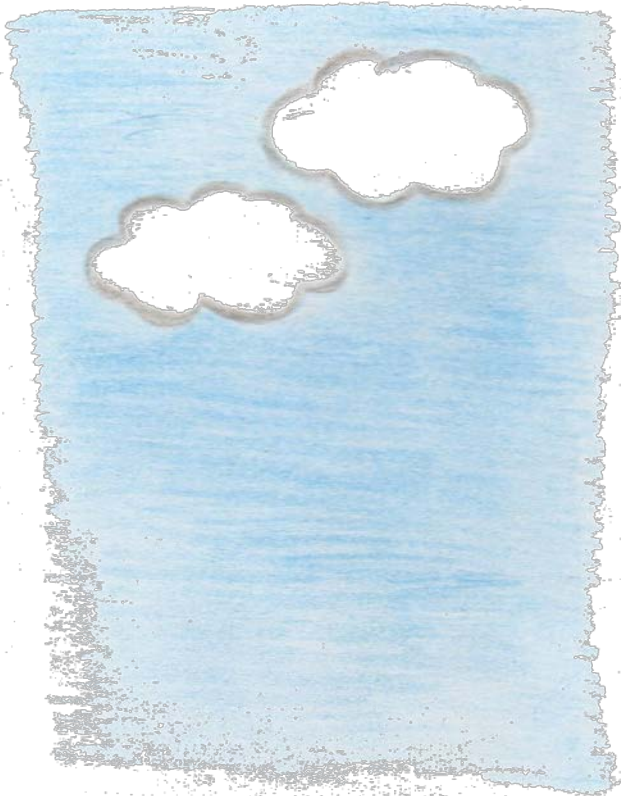
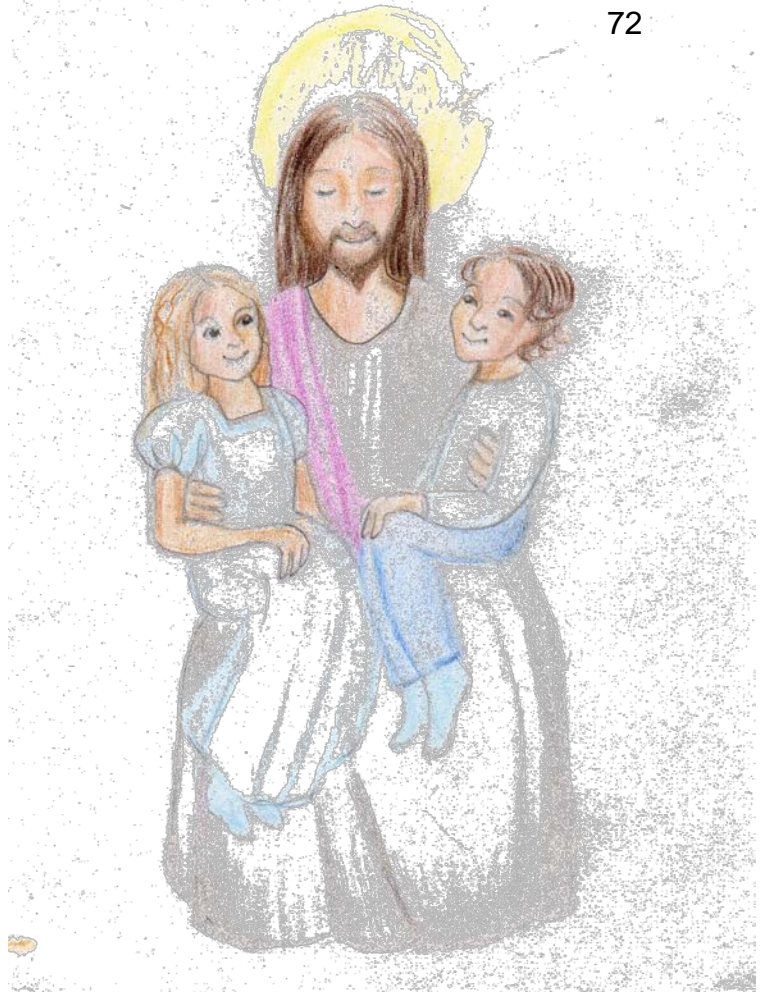
Luomiskerran kuva seinälle

Kuvia lankeemuskerää. Sateenkaari liittyy liittoon.

Kuvia lupauskerran leikkiin

Lain taulut seinälle (kannattaa suurentaa kopiokoneella tai askarrella kartongista)

Kuvia lähetykserran opetukseen

